

80

Θωκυ. Θέτις
Θωκυδ.
Θωκυδ. Τελευσία
Θωκυδ.
Θωκυδ. - Στεφ. Βωλ
υ.

93-5-34

5319
15
Κ. Α. ΡΩΜΑΙΟΥ

ΕΚΛΟΓΑΙ

ΕΚ ΤΩΝ

ΑΤΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ Δ' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Reading
2

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΖΗΚΑΚΗ

ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ, 1928

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Τυπογραφεῖον «Αὐγῆς» Ἀθανασίου Α. Παπασπύρου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εἶναι γνωστόν, ὅτι τὸ ταξειδιωτικὸν βιβλίον τοῦ Πausανίου, ἢ Ἑλλάδος περιήγησις, δὲν ἐξέχει διὰ τὴν λογοτεχνικὴν του ἀξίαν. Πρὸς τούτοις ἀναγνωρίζεται, ὅτι τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς συγγραφῆς δὲν εἶναι αἱ μακροὶ γενεαλογικαὶ καὶ μυθολογικαὶ ἀφηγήσεις οὔτε αἱ ἱστορικαὶ παρεκβάσεις, ἀλλ' αἱ συστηματικαί, ἀφθονοὶ καὶ πολύτιμοι δι' ἡμᾶς τοπογραφικαὶ μαρτυρίαι.

Πραγματικῶς τὸ τοπογραφικὸν μέρος ἀποτελεῖ οἷον τὸ νευρικὸν σύστημα τῆς ὅλης συγγραφῆς καὶ εἶναι διὰ τοῦτο δυνατόν, εἰς κατὰ μόνας ἐξετάσωμεν τὰς περὶ τῶν τόπων καὶ διαφόρων μνημείων μαρτυρίας, νὰ φθάσωμεν τὸ ταχύτερον εἰς τὸν σκοπόν, ὃν προέθετο ὁ περιηγητής. Συμφώνως πρὸς τὴν κεντρικὴν ταύτην ἰδέαν κατηρτίσθησαν αἱ κατωτέρω ἐκλογαὶ ἐκ τῶν Ἀττικῶν τοῦ Πausανίου πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Δ' τάξεως τῶν Γυμνασίων. Ἀλλ' ἡ ἐκλογή τῶν τοπογραφικῶν ἐνδείξεων δὲν ἦτο πρακτικὸν νὰ γίνῃ μὲ πολλὴν ἀσυστηρότητα. Θὰ εἶχε τότε τὸ ἀνάγνωσμα χαρακτῆρα χασματώδη. Ἐπροτίμησα ὅθεν χάριν τῆς πληρότητος τῶν παραγράφων νὰ παραλάβω μυθολογικάς τινας καὶ ἱστορικάς εἰδήσεις, συνδεομένας ὅπωςδήποτε μὲ τὰ τοπογραφικὰ ζητήματα, ἢ νὰ μείνω ὑπὲρ τὸ δέον πιστὸς εἰς τὴν προτεθεῖσαν ἀρχήν. Ἀπεκλείσθησαν ἐξ ἄλλου εἰδήσεις περὶ τόπων καὶ μνημείων ὀλιγώτερον σημαντικῶν ἢ ἐκείνων, ἅτινα δὲν ἐβεβαιώθησαν διὰ τῆς νεωτέρας ἐρεῦνης τῶν ἀρχαιολόγων.

Κατὰ ταῦτα ὁ περιορισμὸς τοῦ βιβλίου τῶν Ἀττικῶν εἰς τὸ εἶναι τρίτον περίπου τῶν σελίδων ὄχι μόνον ἀβλαβὴς εἶναι, ἀλλὰ καὶ θὰ εὐκολύνῃ, ἐλπίζω, σημαντικῶς τὴν διδασκαλίαν. Οἱ μαθηταὶ θὰ ἀναγνώσουν ἐπωφελῶς τὰς ὀλίγας καὶ πανταχοῦ οὐσιώδεις σελίδας τοῦ μικροῦ βιβλίου.

Ὡς πρὸς τὸ κείμενον ἠκολούθησα τὴν νεωτάτην ἔκδοσιν τοῦ Spiro. Ἄν καὶ δὲν συνεμορφώθην πανταχοῦ εἰς τὰ ὀρθογραφικά

ζητήματα. Ὁ Spiro γράφει π. χ. Ἀθήνησι, Ἀκαδημία, Μουνυχία. Ἐδῶ ἀκολουθῶ τὴν παρ' ἡμῶν συνήθειαν, καθ' ἣν ἔργα ναν ἱκανῶς γνωστὰ αἱ γραφαί : Ἀθήνησι, Ἀκαδήμεια, Μουνιχία. Ἐπίσης ἀκολουθῶ τὴν ἰδικήν μας συνήθειαν γράφων Φάληρον Φαλήρον ἀντὶ τῶν ὁρθῶν : Φαληρόν, Φαληροῦ, ἐπειδὴ νομίζω, ὅτι τοιοῦτοι ἐπουσιώδεις γεωτερισμοὶ μόνον ξερίζουν καὶ τίποτε δὲν ὠφελοῦν.

Ἀπὸ τοῦ κειμένου ἀφῆρσα τὰ ἐντὸς ἀγκυλῶν καὶ τὰ σημεῖα : < >, δι' ὧν σημειοῦνται αἱ διορθώσεις ἢ ἀναγκαῖαι συμπληρώσεις, ἐπειδὴ ἔχω ὑπ' ὄψιν μου, ὅτι ἡ κριτικὴ τῶν ἀρχαίων κειμένων δὲν εἶναι ἐκ τῶν μελημάτων τῆς γυμνασιακῆς διδασκαλίας. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον συνεπλήρωσα προχείρως καὶ τινὰ χάσματα τοῦ κειμένου.

Ἐν Ἀθήναις, Ἀπρίλιος 1920.

K. A. ΡΩΜΑΙΟΣ

ΣΗΜ. Ἐκτὸς τῶν ἀριθμῶν τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν § γράφονται ἐν ταῖς ἐκλογαῖς καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν σειρῶν, διὰ νὰ εἶναι ἀνάγκη. Ἐὰν π. χ. μετὰ τὸν ἀριθμὸν τῆς § φέρονται οἱ ἀριθμοὶ 1—4, τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὸ ἀπόσπασμα φθάνει μόνον μέχρι τῆς 4ης σειρᾶς. Ἐὰν σημειῶνεται εἰς μόνον ἀριθμὸς μετὰ τὸν τῆς §, π. χ. : 5, 10, διὰ τούτου δηλοῦται, ὅτι τὸ ἀπόσπασμα ἀρχίζει ἀπὸ τῆς 10ης σειρᾶς τῆς § καὶ φθάνει μέχρι τέλους αὐτῆς.

ΛΟΙ ΑΙΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

ΚΕΦ. 1.

1. Τῆς ἡπείρου τῆς Ἑλληνικῆς κατὰ νήσους τὰς Κυκλάδας καὶ πέλαγος τὸ Αἰγαῖον ἄκρα Σούνιον πρόκειται γῆς τῆς Ἀττικῆς· καὶ λιμὴν τε παραπλεύσαντι τὴν ἄκραν ἐστὶ καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς Σουνιάδος ἐπὶ κορυφῇ τῆς ἄκρας· πλέοντι δὲ ἐς τὸ πρόσω Λαύρειόν τέ ἐστιν, ἔνθα ποτὲ Ἀθηναίοις ἦν ἀργύρου μέταλλα, καὶ νῆσος ἔρημος οὐ μεγάλη Πατρόκλου καλουμένη· τείχος γὰρ ὠκοδομήσατο ἐν αὐτῇ καὶ χάρακα ἐβάλετο Πάτροκλος, ὃς τριήρεσιν ἐπέπλει ναύαρχος Αἰγυπτίαις, ὃς Πτολεμαῖος ὁ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου τιμωρεῖν ἔστειλεν Ἀθηναίοις, ὅτε σφίσιν Ἀντίγονος ὁ Δημητρίου στρατιᾷ τε αὐτὸς ἐσβεβληκῶς ἔφθειρε τὴν χώραν καὶ ναυσὶν ἅμα ἐκ θαλάσσης κατεῖργεν.

2. Ὁ δὲ Πειραιεὺς δῆμος μὲν ἦν ἐκ παλαιοῦ, πρότερον δὲ πρὶν ἢ Θεμιστοκλῆς ἤρξεν ἐπίνειον οὐκ ἦν· Φάληρον δὲ — ταύτῃ γὰρ ἐλάχιστον ἀπέχει τῆς πόλεως ἡ θάλασσα —, τοῦτό σφισιν ἐπίνειον ἦν, καὶ Μενεσθέα φασὶν αὐτόθεν ταῖς ναυσὶν ἐς Τροίαν ἀναχθῆναι καὶ τούτου πρότερον Θησέα δώσοντα Μίνω δίκας τῆς Ἀνδρόγεω τελευτῆς. Θεμιστοκλῆς δὲ ὡς ἤρξε — τοῖς τε γὰρ πλέουσιν ἐπιτηδειότερος ὁ Πειραιεὺς ἐφαίνετο οἱ προκεῖσθαι καὶ λιμένας τρεῖς ἀντ' ἑνὸς ἔχειν τοῦ Φαληροῦ — τοῦτό σφισιν ἐπίνειον εἶναι κατεσκευάσατο· καὶ νεῶς καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν

οἴκοι καὶ πρὸς τῷ μεγίστῳ λιμένι τάφος Θεμιστοκλέους. Φασὶ γὰρ μεταμελῆσαι τῶν ἐς Θεμιστοκλέα Ἀθηναίους καὶ ὥς οἱ προσήκοντες τὰ ὅστ' αὐτοὶ κομίσαιεν ἐκ Μαγνησίας ἀνελόντες· φαίνονται δὲ οἱ παῖδες οἱ Θεμιστοκλέους καὶ κατελθόντες καὶ γραφὴν ἐς τὸν Παρθενῶνα ἀναθέντες, ἐν ἧ Θεμιστοκλῆς ἐστὶ γεγραμμένος.

3, 1—4. Θέας δὲ ἄξιον τῶν ἐν Πειραιεὶ μάλιστα Ἀθηνᾶς ἐστὶ καὶ Διὸς τέμενος· χαλκοῦ μὲν ἀμφοτέρω τὰ ἀγάλματα, ἔχει δὲ ὁ μὲν σκῆπτρον καὶ Νίκην, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ δόρυ.

3, 10. Ἔστι δὲ τῆς στοᾶς τῆς μακρᾶς, ἔνθα κατέστηκεν ἀγορὰ τοῖς ἐπὶ θαλάσσης — καὶ γὰρ τοῖς ἀπωτέρω τοῦ λιμένος ἐστὶν ἑτέρα —, τῆς δὲ ἐπὶ θαλάσσης στοᾶς ὀπισθεν ἐστᾶσι Ζεὺς καὶ Δῆμος, Λεωχάροϋς ἔργον. Πρὸς δὲ τῇ θαλάσῃ Κόνων ὠκοδόμησεν Ἀφροδίτης ἱερόν, τριήρεις Λακεδαιμονίων κατεργασάμενος περὶ Κνίδον τὴν ἐν τῇ Καρικῇ χερσονήσῳ. Κνίδιοι γὰρ τιμῶσιν Ἀφροδίτην μάλιστα, καὶ σφισιν ἔστιν ἱερὰ τῆς θεοῦ· τὸ μὲν γὰρ ἀρχαιότατον Δωριτίδος, μετὰ δὲ τὸ Ἀκραίας, νεώτατον δὲ ἦν Κνιδίαν οἱ πολλοί, Κνίδιοι δὲ αὐτοὶ καλοῦσιν Εὐπλοίαν.

4, 1—4. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος Ἀθηναίους ὁ μὲν ἐπὶ Μουνιχίᾳ λιμὴν καὶ Μουνιχίας ναὸς Ἀρτέμιδος, ὁ δὲ ἐπὶ Φαλήρῳ, καθὰ καὶ πρότερον εἴρηται μοι, καὶ πρὸς αὐτῷ Δήμητρος ἱερόν.

5. Ἀπέχει δὲ σταδίους εἴκοσιν ἄκρα Κωλιάς· ἐς ταύτην φθαρέντος τοῦ ναυτικοῦ τοῦ Μήδων κατήνεγκεν ὁ κλύδων τὰ ναυάγια. Κωλιάδος δὲ ἐστὶν ἐνταῦθα Ἀφροδίτης ἄγαλμα καὶ Γενετυλλίδες ὀνομαζόμεναι θεαί· δοκῶ δὲ καὶ Φωκαεῦσι τοῖς ἐν Ἰωνίᾳ θεάς, ἃς καλοῦσι Γενναῖδας, εἶναι ταῖς ἐπὶ Κωλιάδι τὰς αὐτάς. — Ἔστι δὲ κατὰ

τὴν ὁδὸν τὴν ἐς Ἀθήνας ἐκ Φαλήρου ναὸς Ἦρας οὔτε
θύρας ἔχων οὔτε ὄροφον· Μαρδόνιον φασιν αὐτὸν ἐμπρῆ-
σαι τὸν Γωβρύου. Τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ νῦν δὴ, καθὰ λέγου-
σιν, Ἀλκαμένοιο ἐστὶν ἔργον· οὐκ ἂν τοῦτο γὰρ ὁ
Μῆδος εἶη λελωβημένος.

ΚΕΦ. 2.

1. Ἐσελθόντων δὲ ἐς τὴν πόλιν ἐστὶν Ἀντιόπης μνημα
Ἀμαζόνος. Ταύτην τὴν Ἀντιόπην Πίνδαρος μὲν φησιν
ὑπὸ Πειρίθου καὶ Θησέως ἀρπασθῆναι, Τροίξηνιφ δὲ
Ἥγίᾳ τοιάδε ἐς αὐτὴν πεποίηται· Ἥρακλέα Θεμισκυραν
πολιορχοῦντα τὴν ἐπὶ Θερμῶδοντι ἐλεῖν μὴ δύνασθαι,
Θησέως δὲ ἐρασθεῖσαν Ἀντιόπην — στρατεῦσαι γὰρ ἅμα
Ἥρακλεῖ καὶ Θησέᾳ — παραδοῦναι τὸ χωρίον. Τάδε μὲν
Ἥγίας πεποίηκεν· Ἀθηναῖοι δὲ φασιν, ἐπεὶ τε ἦλθον
Ἀμαζόνες, Ἀντιόπην μὲ ὑπὸ Μολπαδίας τοξευθῆναι,
Μολπαδίαν δὲ ἀποθανεῖν ὑπὸ Θησέως. Καὶ μνημᾶ ἐστὶ
καὶ Μολπαδίας Ἀθηναίοις.

2. Ἀνιόντων δὲ ἐκ Πειραιῶς ἐρείπια τῶν τειχῶν ἐστὶν,
ἃ Κόνων ὕστερον τῆς πρὸς Κνίδω ναυμαχίας ἀνέστησε·
τὰ γὰρ Θεμιστοκλέους μετὰ τὴν ἀναχώρησιν οἰκοδομη-
θέντα τὴν Μήδων ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καθηρέθη τῶν τριάκοντα
ὀνομαζομένων. Εἰσὶ δὲ τάφοι κατὰ τὴν ὁδὸν γνωριμώ-
τατοι Μενάνδρου τοῦ Διοπείδους καὶ μνημα Εὐριπίδου
κενόν· τέθαιπται δὲ Εὐριπίδης ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τὸν
βασιλέα ἐλθὼν Ἀρχέλαον, ὃ δὲ οἱ τοῦ θανάτου τρόπος
— πολλοῖς γὰρ ἐστὶν εἰρημένος — ἐχέτω καθὰ λέγουσιν.

4, 1 - 6. Ἐσελθόντων δὲ ἐς τὴν πόλιν οἰκοδόμημα ἐς
παρασκευὴν ἐστὶ τῶν πομπῶν, ἃς πέμπουσι τὰς μὲν ἀνὰ
πᾶν ἔτος, τὰς δὲ καὶ χρόνον διαλείποντες. Καὶ πλησίον
ναὸς ἐστὶ Δήμητρος, ἀγάλματα δὲ αὐτῇ τε καὶ ἡ παῖς καὶ

δᾶδα ἔχων Ἰακχος· γέγραπται δὲ ἐπὶ τῷ τοίχῳ γράμμασιν Ἀττικοῖς ἔργα εἶναι Π ρ α ξ ι τ έ λ ο υ ς.

4, 11. Στοαὶ δὲ εἰσιν ἀπὸ τῶν πυλῶν ἐς τὸν Κεραμεικὸν καὶ εἰκόνες πρὸ αὐτῶν χαλκαὶ καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, ὅσοις τι ὑπῆρχεν ἐς δόξαν.

5, 1 – 12. Ἡ δὲ ἐτέρα τῶν στοῶν ἔχει μὲν ἱερὰ θεῶν, ἔχει δὲ γυμνάσιον Ἑρμοῦ καλούμενον· ἔστι δὲ ἐν αὐτῇ Πουλυτίωνος οἰκία, καθ' ἣν παρὰ τὴν ἐν Ἑλευσίνι δρᾶσαι τελετὴν Ἀθηναίων φασὶν οὐ τοὺς ἀφανεστάτους· ἐτ' ἑμοῦ δὲ ἀνεῖτο Διονύσω. Διόνυσον δὲ τοῦτον καλοῦσι Μελπόμενον ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε ἔφ' ὁποῖον περ' Ἀπόλλωνα Μουσηγέτην. Ἐνταῦθ' ἔστιν Ἀθηναῖς ἄγαλμα Παιωνίας καὶ Διὸς καὶ Μνημοσύνης καὶ Μουσῶν, Ἀπόλλων τε ἀνάθημα καὶ ἔργον Εὐβουλίδου, καὶ δαίμων τῶν ἀμφὶ Διόνυσον Ἀκρατος· πρόσωπόν ἐστίν οἱ μόνον ἐνφοκοδμημένον τοίχῳ.

ΚΕΦ. 3.

1, 1 – 9. Τὸ δὲ χωρίον ὃ Κεραμεικὸς τὸ μὲν ὄνομα ἔχει ἀπὸ ἥρωος Κεράμου, Διονύσου τε εἶναι καὶ Ἀριάδνης καὶ τούτου λεγομένου· πρώτη δὲ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ καλουμένη στοὰ βασιλείος, ἐνθα καθίζει βασιλεὺς ἐνιαυτοῖαν ἄρχων ἀρχὴν καλουμένην βασιλείαν. Ταύτης ἔπεστι τῷ κεράμῳ τῆς στοᾶς ἀγάλματα ὀπτιῆς γῆς, ἀφιεῖς Θησεὺς ἐς θάλασσαν Σκίρωνα καὶ φέρουσα Ἡμέρα Κέφαλον, ὃν κάλλιπτον γενόμενόν φασιν ὑπὸ Ἡμέρας ἐρασθείσης ἀρπασθῆναι.

2. Πλησίον δὲ τῆς στοᾶς Κόνων ἔστηκε καὶ Τιμόθεος υἱὸς Κόνωνος καὶ βασιλεὺς Κυπρίων Εὐαγόρας, ὃς καὶ τὰς τριήρεις τὰς Φοινίσσας ἔπραξε παρὰ βασιλέως Ἀρταξέρξου δοθῆναι Κόνωνι· ἔπραξε δὲ ὥς Ἀθηναῖος καὶ τὸ

ἀνέκαθεν ἐκ Σαλαμῖνος, ἐπεὶ καὶ γενεαλογῶν ἐς πύλους ἀνέβαινε Τεῦκρον καὶ Κινύρου θυγατέρα. Ἐνταῦθα ἔστηκε Ζεὺς, ὀνομαζόμενος Ἐλευθέριος καὶ βασιλεὺς Ἀδριανός, ἐς ἄλλους τε ὧν ἦρχεν εὐεργεσίας καὶ ἐς τὴν πόλιν μάλιστα ἀποδειξάμενος τὴν Ἀθηναίων.

3, 1—9. Στοὰ δὲ ὁπισθεν ὁδοδόμεται γραφὰς ἔχουσα θεοὺς τοὺς δώδεκα καλουμένους· ἐπὶ δὲ τῷ τοίχῳ τῷ πέραν Θησεύς ἐστι γεγραμμένος καὶ Δημοκρατία τε καὶ Δῆμος. Δηλοῖ δὲ ἡ γραφή Θησέα εἶναι τὸν καταστήσαντα Ἀθηναίους ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι· κενώρηκε δὲ φήμη καὶ ἄλλως ἐς τοὺς πολλούς, ὥς Θησεὺς παραδοίη τὰ πράγματα τῷ δήμῳ καὶ ὥς ἐξ ἐκείνου δημοκρατούμενοι διαμείναιεν, πρὶν ἢ Πεισίστρατος ἐτυράννησεν ἐπαναστίας.

4. Ἐνταῦθά ἐστι γεγραμμένον καὶ τὸ περὶ Μαντίνειαν Ἀθηναίων ἔργον, οἱ βοηθήσοντες Λακεδαιμονίοις ἐπέμφθησαν. Συνέγραψαν δὲ ἄλλοι τε καὶ Ξενοφῶν τὸν πάντα πόλεμον, κατάληψιν τε τῆς Καδμείας καὶ τὸ πταῖσμα Λακεδαιμονίων τὸ ἐν Λεύκτροις καὶ ὥς ἐς Πελοπόννησον ἐσέβαλον Βοιωτοὶ καὶ τὴν συμμαχίαν Λακεδαιμονίοις τὴν παρ' Ἀθηναίων ἐλθοῦσαν· ἐν δὲ τῇ γραφῇ τῶν ἱππέων ἐστὶ μάχη, ἐν ἣ γνωριμώτατοι Γρύλος τε ὁ Ξενοφώντος ἐν τοῖς Ἀθηναίοις καὶ κατὰ τὴν ἵππον τὴν Βοιωτίαν Ἐπαμεινώνδας ὁ Θηβαῖος. Ταύτας τὰς γραφὰς Εὐφρόνων ἔγραψεν Ἀθηναίοις καὶ πλησίον ἐποίησεν ἐν τῷ ναῷ τὸν Ἀπόλλωνα Πατρῶν ἐπὶ κλησιν· πρὸ δὲ τοῦ νεῶ τὸν μὲν Λεωχάρεως, ὃν δὲ καλοῦσιν Ἀλεξίκακον Κάλαις ἐποίησε. Τὸ δὲ ὄνομα τῷ θεῷ γενέσθαι λέγουσιν, ὅτι τὴν λοιμώδη σφίσι νόσον ὁμοῦ τῷ Πελοποννησίων πολέμῳ πύξουσιν κατὰ μάντευμα ἔπαυσεν ἐκ Δελφῶν.

5. Ὁδοδόμεται δὲ καὶ μητρὸς θεῶν ἱερὸν, ἣν Φειδίας εἰργάσατο, καὶ πλησίον τῶν πεντακοσίων καλουμέ-

νων βουλευτήριον, οἱ βαυλεύουσιν ἐνιαυτὸν Ἀθηναίους· Βουλαίου δὲ ἐν αὐτῷ κεῖται ξόανον Διὸς καὶ Ἀπόλλων τέχνη Πεισίου καὶ Δῆμος ἔργον Λύσιωνος· Τοὺς δὲ θεσμοθέτας ἔγραψε Πρωτογένης Καύνιος, Ὁλβιάδης δὲ Κάλλιππον, ὃς Ἀθηναίους ἐς Θερμοπύλας ἤγαγε φυλάξοντας τὴν ἐς τὴν Ἑλλάδα Γαλατῶν ἐσβολήν.

ΚΕΦ. 5.

1. Τοῦ βουλευτηρίου τῶν πεντακοσίων πλησίον Θόλος ἐστὶ καλουμένη, καὶ θύουσί τε ἐνταῦθα οἱ πρυτάνεις καὶ τινα καὶ ἀργύρου πεποιημένα ἐστὶν ἀγάλματα οὐ μεγάλα. Ἀνωτέρω δὲ ἀνδριάντες ἐστήκασιν ἡρώων, ἀφ' ὧν Ἀθηναίοις ὕστερον τὰ ὀνόματα ἔσχον αἱ φυλαί· ὅστις δὲ κατεστήσατο δέκα ἀντὶ τεσσάρων φυλάς εἶναι καὶ μετέθετό σφισι τὰ ὀνόματα ἀντὶ τῶν ἀρχαίων, Ἡροδότῳ καὶ ταῦτά ἐστιν εἰρημένα.

ΚΕΦ. 8.

1, 8. Ὁ δὲ Ἀττάλος Ἀττάλου μὲν παῖς ὢν, ἀδελφιδούης δὲ Φιλεταίρου, τὴν ἀρχὴν Εὐμένους παραδόντος ἔσχεν ἀνεψιοῦ. Μέγιστον δὲ ἐστὶν οἱ τῶν ἔργων· Γαλάτας γὰρ ἐς τὴν γῆν, ἣν ἔτι καὶ νῦν ἔχουσιν, ἀναφυγεῖν ἠνάγκασεν ἀπὸ θαλάσσης.

2. Μετὰ δὲ τὰς εἰκόνας τῶν ἐπωνύμων ἐστὶν ἀγάλματα θεῶν, Ἀμφιάρεος καὶ Εἰρήνην φέρουσα Πλοῦτον παῖδα. Ἐνταῦθα Λυκοῦργός τε κεῖται χαλκοῦς ὁ Λυκόφρωνος καὶ Καλλίας, ὃς πρὸς Ἀρταξέρξην τοῦ Ξέρξου τοῖς Ἑλλήσιν, ὥς Ἀθηναίων οἱ πολλοὶ λέγουσιν, ἔπραξε τὴν εἰρήνην· ἔστι δὲ καὶ Δημοσθένης, ὃν ἐς Καλαύρειαν Ἀθηναῖοι τὴν πρὸ Τροιζῆνος νῆσον ἠνάγκασαν ἀποχωρεῖν, δεξάμενοι δὲ ὕστερον διώκουσιν αὐτὸς μετὰ τὴν ἐν Λαμῖα πληγὴν.

2. Τῆς δὲ τοῦ Δημοσθένους εἰκόνος πλησίον Ἄρεώς ἐστιν ἱερόν, ἐνθα ἀγάλματα δύο μὲν Ἀφροδίτης κεῖται, τὸ δὲ τοῦ Ἄρεως ἐποίησεν Ἀλκαμένης, τὴν δὲ Ἀθηνᾶν ἀνὴρ Πάριος, ὄνομα δὲ αὐτῷ Λόκρος. Ἐνταῦθα καὶ Ἐνυοῦς ἀγάλμα ἐστίν, ἐποίησαν δὲ οἱ παῖδες οἱ Πραξιτέλους· περὶ δὲ τὸν ναὸν ἐστᾶσιν Ἡρακλῆς καὶ Θησεὺς καὶ Ἀπόλλων ἀναδούμενος ταινίᾳ τὴν κόμην, ἀνδριάντες δὲ Καλάδης Ἀθηναίοις ὡς λέγεται νόμους γράψας καὶ Πίνδαρος ἄλλα τε εὐρόμενος παρὰ Ἀθηναίων καὶ τὴν εἰκόνα, ὅτι σφᾶς ἐπήνεσεν ᾧσμα ποιήσας.

5. Οὐ πόρρω δὲ ἐστᾶσιν Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων οἱ κτείναντες Ἱππαρχον· αἰτία δὲ ἣτις ἐγένετο καὶ τὸ ἔργον ὄντινα τρόπον ἔπραξαν, ἐτέροις ἐστὶν εἰρημένα. Τῶν δὲ ἀνδριάντων οἱ μὲν εἰσι Κριτίου τέχνη, τοὺς δὲ ἀρχαίους ἐποίησεν Ἀντήνωρ· Ξέρξου δέ, ὡς εἶπεν Ἀθήνας ἐκλιπόντων τὸ ἄστυ Ἀθηναίων, ἀπαγαγομένου καὶ τούτους ἅτε λάφυρα, κατέπεμψεν ὕστερον Ἀθηναίοις Ἀντίοχος.

6, 1 – 2. Τοῦ θεάτρου δὲ ὃ καλοῦσιν Ὠδεῖον ἀνδριάντες πρὸ τῆς εἰσόδου βασιλέων εἰσὶν Αἰγυπτίων.

ΚΕΦ. 14.

1. Ἐς δὲ ὃ Ἀθήνησιν ἐσελθοῦσιν Ὠδεῖον ἄλλα τε καὶ Διόνυσος κεῖται θεὰς ἄξιος. Πλησίον δέ ἐστι κρήνη, καλοῦσι δὲ αὐτὴν Ἐννεάκρουνον, οὕτω κοσμηθεῖσαν ὑπὸ Πεισιστράτου· φρέατα μὲν γὰρ καὶ διὰ πάσης τῆς πόλεως ἐσσι, πηγὴ δὲ αὕτη μόνη. Νεοὶ δὲ ὑπὲρ τὴν κρήνην ὃ μὲν Δήμητρος πεποιήται καὶ Κόρης, ἐν δὲ τῷ Τριτολέμου κείμενόν ἐστι ἄγαλμα.

3, 11. Πρόσω δὲ ἵεναι μεώρημένον τοῦδε τοῦ λόγου καὶ ὅποσα ἐξήγησιν ἔχει τὸ Ἀθήνησιν ἱερόν, καλούμενον

δὲ Ἐλευσίνιον, ἐπέσχεεν ὅψις ὀνείρατος· ἃ δὲ ἐς πάντας ὅσιον γράφειν, ἐς ταῦτα ἀποτρέψομαι.

4. Πρὸ τοῦ ναοῦ τοῦδε, ἔνθα καὶ τοῦ Τριπολέμου τὸ ἄγαλμα, ἔστι βοῦς χαλκοῦς οἷα ἐς θυσίαν ἀγόμενος, πεποίηται δὲ καθήμενος Ἐπιμενίδης Κνώσιος, ὃν ἐλθόντα ἐς ἀγρὸν κοιμᾶσθαι λέγουσιν ἐσελθόντα ἐς σπήλαιον· ὃ δὲ ὕπνος οὐ πρότερον ἀνῆκεν αὐτὸν πρὶν ἢ οἱ τεσσαρακοστὸν ἔτος γενέσθαι καθεύδοντι καὶ ὕστερον ἔπη τε ἐποίει καὶ πόλεις ἐκάθηρεν ἄλλας τε καὶ τὴν Ἀθηναίων. Θάλης δὲ ὁ Λακεδαιμονίοις τὴν νόσον παύσας οὔτε ἄλλως προσήκων οὔτε πόλεως ἦν Ἐπιμενίδῃ τῆς αὐτῆς· ἄλλ' ὁ μὲν Κνώσιος, Θάλητα δὲ εἶναι φησι Γορτύνιον Πολύμναστος Κολοφώνιος ἔπη Λακεδαιμονίοις ἐς αὐτὸν ποιήσας.

5. Ἐπὶ δὲ ἀπωτέρω ναὸς Εὐκλείας, ἀνάθημα καὶ τοῦτο ἀπὸ Μήδων, οἱ τῆς χώρας Μαραθῶνι ἔσχον. Φρονῆσαι δὲ Ἀθηναίους ἐπὶ τῇ νίκῃ ταύτῃ μάλιστα εἰκάζω καὶ δὴ καὶ Αἰσχύλος, ὧς οἱ τοῦ βίου προσεδοκᾶτο ἡ τελευτή, τῶν μὲν ἄλλων ἐμνημόνευσεν οὐδενός, δόξης ἐς τοσοῦτον ἦκων ἐπὶ ποιήσει καὶ πρὸ Ἀρτεμίου καὶ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσας· ὁ δὲ τό τε ὄνομα πατρώθεν καὶ τὴν πόλιν ἔγραψε καὶ ὧς τῆς ἀνδρείας μάρτυρας ἔχοι τὸ Μαραθῶνι ἄλσος καὶ Μήδων τοὺς ἐς αὐτὸ ἀποβάντας.

6, 1 – 4. Ὑπὲρ δὲ τὸν Κεραμεικὸν καὶ στοὰν τὴν καλουμένην βασιλείον ναὸς ἐστὶν Ἡφαίστου. Καὶ ὅτι μὲν ἄγαλμά οἱ παρέστηκεν Ἀθηναῖς, οὐδὲν θαῦμα ἐποιοῦμην τὸν ἐπὶ Ἐριχθονίῳ ἐπιστάμενος λόγον.

ΚΕΦ. 15.

1. Ἰοῦσι δὲ πρὸς τὴν στοάν, ἣν Ποικίλῃν ὀνομάζουσιν ἀπὸ τῶν γραφῶν, ἔστιν Ἑρμῆς χαλκοῦς καλούμενος Ἀγο-

ραῖος καὶ πύλη πλησίον· ἔπλεσι δὲ οἱ τρόπαιον Ἀθηναίων ἱπομαχία κρατησάντων Πλείσταρχον· ὃς τῆς ἱππου Κασσάνδρου καὶ τοῦ ξενικοῦ τὴν ἀρχὴν ἀδελφὸς ὢν ἐπετέτραπτο. Αὕτη δὲ ἡ στοὰ πρῶτα μὲν Ἀθηναίους ἔχει τεταγμένους ἐν Οἰνότης τῆς Ἀργείας ἐναντία Λακεδαιμονίων· γέγραπται δὲ οὐκ ἐς ἀκμὴν ἀγῶνος οὐδὲ τολμημάτων ἐς ἐπίδειξιν τὸ ἔργον ἤδη προῆκον, ἀλλὰ ἀρχομένη τε ἡ μάχη καὶ ἐς χεῖρας συνιόντες.

2. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῶν τοίχων Ἀθηναῖοι καὶ Θησεὺς Ἀμαζόσι μάχονται. Μόλαις δὲ ἄρα ταῖς γυναιξὶν οὐκ ἀφήρει τὰ πταίσματα τὸ ἐς τοὺς κινδύνους ἀφειδές, εἴ γε Θεμισκύρας τε ἀλούσης ὑπὸ Ἡρακλέους καὶ ὕστερον φθαρείσης σφίσι τῆς στρατιᾶς, ἣν ἐπ' Ἀθήνας ἔστειλαν, ὁμῶς ἐς Τροίαν ἦλθον Ἀθηναῖοις τε αὐτοῖς μαχούμεναι καὶ τοῖς πᾶσιν Ἑλλήσιν. Ἐπὶ δὲ ταῖς Ἀμαζόσιν Ἑλληνες εἰσιν ἡρηκότες Ἴλιον καὶ οἱ βασιλεῖς ἡθροισμένοι διὰ τὸ Αἴαντος ἐς Κασσάνδραν τόλμημα· καὶ αὐτὸν ἡ γραφὴ τὸν Αἴαντα ἔχει καὶ γυναῖκας τῶν αἰχμαλώτων ἄλλας τε καὶ Κασσάνδραν.

3. Τελευταῖον δὲ τῆς γραφῆς εἰσιν οἱ μαχεσάμενοι Μαραθῶν· Βοιωτῶν δὲ οἱ Πλάταιαν ἔχοντες καὶ ὅσον ἦν Ἀττικὸν ἴσιν ἐς χεῖρας τοῖς βαρβάροις. Καὶ ταύτη μὲν ἐστὶν ἴσα παρ' ἀμφοτέρων ἐς τὸ ἔργον· τὸ δὲ ἔσω τῆς μάχης φεύγοντές εἰσιν οἱ βάρβαροι καὶ ἐς τὸ ἔλος ὠθοῦντες ἀλλήλους, ἔσχατοι δὲ τῆς γραφῆς νῆές τε αἱ Φοίνισσαι καὶ τῶν βαρβάρων τοὺς ἐσπίπτοντας ἐς ταύτας φονεύοντες οἱ Ἕλληνες. Ἐνταῦθα καὶ Μαραθῶν γεγραμμένος ἐστὶν ἥρως, ἀφ' οὗ τὸ πεδῖον ὠνόμασται, καὶ Θησεὺς ἀνιόντι ἐκ γῆς εἰκασμένος Ἀθηναῖα τε καὶ Ἡρακλῆς· Μαραθωνίοις γάρ, ὥς αὐτοὶ λέγουσιν, Ἡρακλῆς ἐνομίσθη θεὸς πρῶτοις. Τῶν μαχομένων δὲ δῆλοι μάλιστα εἰσιν ἐν

τῇ γραφῇ Καλλίμαχος τε, ὃς Ἀθηναίοις πολεμαρχεῖν ἤρητο, καὶ Μιλτιάδης τῶν στρατηγούντων, ἥρως τε Ἐχέτολος καλούμενος, οὗ καὶ ὕστερον ποιήσεμαι μνήμην.

4. Ἐνταῦθα ἀσπίδες κεῖνται χαλκαῖ, καὶ ταῖς μὲν ἐστὶν ἐπίγραμμα ἀπὸ Σκιωναίων καὶ τῶν ἐπικούρων εἶναι, τὰς δὲ ἐπαλληλιμμένας πίσην, μὴ σφᾶς ὃ τε χρόνος λυμήνηται καὶ ὁ ἰός, Λακεδαιμονίων εἶναι λέγεται τῶν ἀλόντων ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ νήσῳ.

ΚΕΦ. 17.

1. Ἀθηναίοις δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἄλλα ἐστὶν οὐκ ἐς ἅπαντας ἐπίσημα καὶ Ἐλέου βωμός, ᾧ μάλιστα θεῶν ἐς ἀνθρώπινον βίον καὶ μεταβολὰς πραγμάτων ὄντι ὥφελίμῳ μόναι τιμὰς Ἑλλήνων νέμουσιν Ἀθηναῖοι. Τούτοις δὲ οὐ τὰ ἐς φιλανθρωπίαν μόνον καθέστηκεν, ἀλλὰ καὶ θεοὺς εὐσεβοῦσιν ἄλλων πλέον, καὶ γὰρ Αἰδοῦς σφισι βωμός ἐστι καὶ Φήμης καὶ Ὀρμῆς· δηλὰ τε ἐναργῶς, ὅσοις πλέον τι ἐτέρων εὐσεβείας μέτεστιν, ἴσον σφίσι παρὸν τύχης χρησιτῆς.

2. Ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τῆς ἀγορᾶς ἀπέχοντι οὐ πολὺ, Πτολεμαίου δὲ ἀπὸ τοῦ κατασκευασαμένου καλουμένῳ, λίθου τέ εἰσιν Ἑρμαῖ θεᾶς ἄξιοι καὶ εἰκὼν Πτολεμαίου χαλκῇ· καὶ ὃ τε Λίβυς Ἰόβις ἐνταῦθα κεῖται καὶ Χρῦσιππος ὁ Σολεύς.

Πρὸς δὲ τῷ γυμνασίῳ Θησέως ἐστὶν ἱερόν· γραφαὶ δὲ εἰσι πρὸς Ἀμαζόνas Ἀθηναῖοι μαχόμενοι. Πεποίηται δὲ σφισιν ὁ πόλεμος οὗτος καὶ τῇ Ἀθηνᾷ ἐπὶ τῇ ἀσπίδι καὶ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἐπὶ τῷ βάθρῳ. Γέγραπται δὲ ἐν τῷ τοῦ Θησέως ἱερῷ καὶ ἡ Κενταύρων καὶ Λαπιθῶν μάχη· Θησεὺς μὲν οὖν ἀπεκτονῶς ἐστὶν ἤδη Κένταυρον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἐξ ἴσου καθέστηκεν ἐπὶ ἡ μάχη.

3, 1—3. Τοῦ δὲ τρίτου τῶν τοίχων ἡ γραφή μὴ πυθομένοις ἂ λέγουσιν οὐ σαφὴς ἐστὶ, τὰ μὲν που διὰ τὸν χρόνον, τὰ δὲ Μίκων οὐ τὸν πάντα ἔγραψε λόγον.

6, 11. Ὁ μὲν δὴ Θησέως σηκὸς Ἀθηναίοις ἐγένετο ὑστερον ἢ Μῆδοι Μαραθῶνι ἔσχον, Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου Σκυρίους ποιήσαντος ἀναστάτους — δίκην δὲ τοῦ Θησέως θανάτου — καὶ τὰ ὅσῃ κομίσαντος ἐς Ἀθήνας.

ΚΕΦ. 18.

1. Τὸ δὲ ἱερὸν τῶν Διοσκούρων ἐστὶν ἀρχαῖον, αὐτοί τε ἐστῶτες καὶ οἱ παῖδες καθήμενοί σφισιν ἐφ' ἵππων. Ἐνταῦθα Π ο λ ύ γ ν ω τ ο ς μὲν ἔχοντα ἐς αὐτοὺς ἔγραψε γάμον τῶν θυγατέρων τῶν Λευκίππου, Μίκων δὲ τοὺς μετὰ Ἰάσονος ἐς Κόλχους πλεύσαντας· καὶ οἱ τῆς γραφῆς ἡ σπουδὴ μάλιστα ἐς Ἀκαστιον καὶ τοὺς ἵππους ἔχει τοὺς Ἀκάστου.

2. Ὑπὲρ δὲ τῶν Διοσκούρων τὸ ἱερὸν Ἀγλαύρου τέμενός ἐστιν. Ἀγραύλῳ δὲ καὶ ταῖς ἀδελφαῖς Ἑρση καὶ Πανδρόσῳ δοῦναι φασιν Ἀθηναῖν Ἐριχθόνιον καταθεῖσσαν ἐς κιβωτόν, ἀπειποῦσαν ἐς τὴν παρακαταθήκην μὴ πολυπραγμονεῖν· Πάνδρῳ μὲν δὴ λέγουσι πείθεσθαι, τὰς δὲ δύο—ἀνοῖξαι γὰρ σφᾶς τὴν κιβωτόν—μαίνεσθαι τε, ὥς εἶδον τὸν Ἐριχθόνιον, καὶ κατὰ τῆς ἀκροπόλεως, ἔνθα ἦν μάλιστα ἀπότομον, αὐτὰς ῥῖψαι. Κατὰ τοῦτο ἐπαναβάντες Μῆδοι κατεφόνευσαν Ἀθηναίων τοὺς πλέον τι ἐς τὸν χρησμόν ἢ Θεμιστοκλῆς εἰδέναι νομίζοντας καὶ τὴν ἀκρόπολιν ξύλοις καὶ σταυροῖς ἀποτειχίσαντας.

3. Πλησίον δὲ Πρυτανεῖόν ἐστιν, ἐν ᾧ νόμοι τε οἱ Σόλωνός εἰσι γεγραμμένοι καὶ θεῶν Εἰρήνης ἀγάλματα κεῖται καὶ Ἑστίας, ἀνδριάντες δὲ ἄλλοι τε καὶ Αὐτόλυκος ὁ

παγκρατιαστής· τὰς γὰρ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους εἰκόνας ἐς Ῥωμαῖόν τε ἄνδρα καὶ Θρᾶκα μετέγραψαν.

4, 1 — 3. Εντεῦθεν ἰοῦσιν ἐς τὰ κάτω τῆς πόλεως Σαράπιδός ἐστιν ἱερὸν, ὃν Ἀθηναῖοι παρὰ Πτολεμαίου θεὸν ἐσηγάγοντο.

5, 1 — 5. Πλησίον δὲ ὠκοδόμητο ναὸς Εἰλειθυίας, ἣν ἐλθοῦσαν ἐξ Ὑπερβορέων ἐς Δῆλον γενέσθαι βοηθὸν ταῖς Λητοῦς ὠδίσι, τοὺς δὲ ἄλλους παρ' αὐτῶν φασὶ τῆς Εἰλειθυίας μαθεῖν τὸ ὄνομα· καὶ θύουσί τε Εἰλειθυίᾳ Δῆλιοι καὶ ὕμνον ᾄδουσιν Ὡλήνως.

6. Πρὶν δὲ ἐς τὸ ἱερὸν ἵέναι τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου — Ἀδριανὸς ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς τὸν τε ναὸν ἀνέθηκε καὶ τὸ ἄγαλμα θεᾶς ἄξιον, οὗ μεγέθει μὲν, ὅτι μὴ Ῥοδίοις καὶ Ῥωμαίοις εἰσὶν οἱ κολοσσοί, τὰ δὲ λοιπὰ ἀγάλματα ὁμοίως ἀπολείπεται, πεποιήται δὲ ἐκ τε ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ καὶ ἔχει τέχνης εὖ πρὸς τὸ μέγεθος ὀρθῶσιν —, ἐνταῦθα εἰκόνες Ἀδριανοῦ δύο μὲν εἰσι Θασίου λίθου δύο δὲ Αἰγυπτίου· χαλκαὶ δὲ ἐστᾶσι πρὸ τῶν κιόνων ὥς Ἀθηναῖοι καλοῦσιν ἀποίκους πόλεις. Ὁ μὲν δὴ πᾶς περίβολος σταδίων μάλιστα τεσσάρων ἐστίν, ἀνδριάντων δὲ πλήρης· ἀπὸ γὰρ πόλεως ἐκάστης εἰκὼν Ἀδριανοῦ βασιλέως ἀνάκειται καὶ σφᾶς ὑπερεβάλλοντο Ἀθηναῖοι τὸν κολοσσὸν ἀναθέντες ὀπισθε τοῦ ναοῦ θεᾶς ἄξιον.

7. Ἔστι δὲ ἀρχαῖα ἐν τῷ περιβόλῳ Ζεὺς χαλκοῦς καὶ ναὸς Κρόνου καὶ Ῥέας καὶ τέμενος Γῆς ἐπὶ κλησιν Ὀλυμπίας. Ἐνταῦθα ὅσον ἐς πῆχυν τὸ ἔδαφος διέστηκε, καὶ λέγουσι μετὰ τὴν ἐπομβρίαν τὴν ἐπὶ Δευκαλίωνος συμβᾶσαν ὑπορρῆναι ταύτῃ τὸ ὕδωρ, ἐσβάλλουσί τε ἐς αὐτὸ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἄλφιστα πυρῶν μέλιτι μάζαντες.

8. Κεῖται δὲ ἐπὶ γίονος Ἰσοκράτους ἀνδριάς, ὃς ἐς μνήμην τρεῖς ὑπελείπειο, ἐπιπονώτατον μὲν ὅτι οἱ βιώ

σαντι ἔτη δυοῖν δέοντα ἑκατὸν οὐποτε κατελύθη μαθητὰς ἔχειν, σωφρονέστατον δὲ οἷ πολίτειας ἀπεχόμενος διέμεινε κατὰ τὰ κοινὰ οὐ πολυπραγμονῶν, ἐλευθερώτατον δὲ οἷ πρὸς τὴν ἀγγελίαν τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης ἀλγήσας ἐτελεύτησεν ἐθελοντῆς. Κεῖνται δὲ καὶ λίθου Φρυγίου Πέρσαι χαλκοῦν τρίποδα ἀνέχοντες, θέας ἀξιοὶ καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ τρίπους. Τοῦ δὲ Ὀλυμπίου Διὸς Δευκαλίωνα οἰκοδομῆσαι λέγουσι τὸ ἀρχαῖον ἱερὸν, σημεῖον ἀποφαίνοντες ὥς Δευκαλίων Ἀθήνησιν ὤκησε τάφον τοῦ ναοῦ τοῦ νῦν οὐ πολὺ ἀφεστηκότα.

9. Ἀδριανὸς δὲ κατεσκευάσατο μὲν καὶ ἄλλα Ἀθηναίοις, ναὸν Ἡρας καὶ Διὸς Πανελληνίου καὶ θεοῖς τοῖς πᾶσιν ἱερὸν κοινόν, τὰ δὲ ἐπιφανέστατα ἑκατόν εἰσι κίονες Φρυγίου λίθου· πεποίηνται δὲ καὶ ταῖς στοαῖς κατὰ τὰ αὐτὰ οἱ τοῖχοι. Καὶ οἰκήματα ἐνταυθὰ ἐστὶν ὀρόφω τε ἐπιχρῦσθαι καὶ ἀλαβάστρῳ λίθῳ, πρὸς δὲ ἀγάλμασι κεκοσμημένα καὶ γραφαῖς· κατὰκειται δὲ ἐς αὐτὰ βιβλία. Καὶ γυμνάσιόν ἐστιν ἐπώνυμον Ἀδριανοῦ· κίονες δὲ καὶ ἐνταυθα ἑκατὸν λιθοτομίας τῆς Λιβύων.

ΚΕΦ. 19.

1, 1—3. Μετὰ δὲ τὸν ναὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου πλησίον ἄγαλμά ἐστιν Ἀπόλλωνος Πυθίου· ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλο ἱερὸν Ἀπόλλωνος ἐπὶ κλησὶν Δελφίνου.

2. Ἐς δὲ τὸ χωρίον, ὃ Κήπους ὀνομάζουσι, καὶ τῆς Ἀφροδίτης τὸν ναὸν οὐδεὶς λεγόμενός σφισὶν ἐστὶ λόγος· οὐ μὴν οὐδὲ ἐς τὴν Ἀφροδίτην, ἥ τοῦ ναοῦ πλησίον ἔστηκε. Ταύτης γὰρ σχῆμα μὲν τετράγωνον κατὰ ταῦτα καὶ τοῖς Ἑρμαῖς, τὸ δὲ ἐπίγραμμα σημαίνει τὴν Οὐρανίαν Ἀφροδίτην τῶν καλουμένων Μοιρῶν εἶναι πρεσβυιάτην. Τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης τῆς ἐν Κή-

ποις ἔργον ἐστὶν Ἀλκαμένους καὶ τῶν Ἀθηνησιν ἐν ὀλίγοις θεάς ἄξιον.

3. Ἔστι δὲ Ἡρακλέους ἱερὸν καλούμενον Κυνόσαργες· καὶ τὰ μὲν ἐς τὴν κύνα εἰδέναι τὴν λευκὴν ἐπιλεξαμένοις ἔστι τὸν χρησμόν, βωμοὶ δὲ εἰσιν Ἡρακλέους τε καὶ Ἡβης, ἣν Διὸς παῖδα οὖσαν συνοικεῖν Ἡρακλεῖ νομίζουσιν· Ἀλκμήνης τε βωμὸς καὶ Ἰολάου πεποιήται, ὅς τὰ πολλὰ Ἡρακλεῖ συνεπόνησε τῶν ἔργων. Λύκειον δὲ ἀπὸ Λύκου τοῦ Πανδίωνος ἔχει τὸ ὄνομα, Ἀπόλλωνος δὲ ἱερὸν ἐξ ἀρχῆς τε εὐθύς καὶ καθ' ἡμᾶς ἐνομιζέτο, Λύκειός τε ὁ θεὸς ἐνταῦθα ὠνομάσθη πρῶτον· λέγεται δὲ ὅτι καὶ Τερμίλαις, ἐς οὓς ἦλθεν ὁ Λύκος φεύγων Αἰγέα, καὶ τούτοις αἰτίος ἐστὶ Λυκίους ἀπ' αὐτοῦ καλεῖσθαι.

5. Ποταμοὶ δὲ Ἀθηναίοις ῥέουσιν Ἰλισός τε καὶ Ἡριδανῷ τῷ Κελτικῷ κατὰ τὰ αὐτὰ ὄνομα ἔχων, ἐκδιδοὺς ἐς τὸν Ἰλισόν. Ὁ δὲ Ἰλισός ἐστιν οὗτος, ἐνθα παίζουσιν Ὠρεΐθυιαν ὑπὸ ἀνέμου Βορέου φασὶν ἀρπασθῆναι· καὶ συνοικεῖν Ὠρεΐθυιά Βορέαν καὶ σφισι διὰ τὸ κῆδος ἀμύναντα τῶν τριήρων τῶν βαρβαρικῶν ἀπολέσαι τὰς πολάς. Ἐθέλουσι δὲ Ἀθηναῖοι καὶ ἄλλων θεῶν ἱερὸν εἶναι τὸν Ἰλισόν, καὶ Μουσῶν βωμὸς ἐπ' αὐτῷ ἐστὶν Ἰλισιάδων· δείκνυται δὲ καὶ ἐνθα Πελοποννήσιοι Κόδρον τὸν Μελάνθου βασιλεύοντα Ἀθηναίων κτείνουσι.

6. Διαβᾶσι δὲ τὸν Ἰλισὸν χωρίον Ἀγραι καλούμενον καὶ ναὸς Ἀγροτέρας ἐστὶν Ἀρτέμιδος· ἐνταῦθα Ἀρτεμιν πρῶτον θηρεῦσαι λέγουσιν ἐλθοῦσαν ἐκ Δήλου, καὶ τὸ ἄγαλμα διὰ τοῦτο ἔχει τόξον. Τὸ δὲ ἀκούσασι μὲν οὐχ ὁμοίως ἐπαγωγόν, θαῦμα δ' ἰδοῦσι, στάδιόν ἐστι λευκοῦ λίθου. Μέγεθος δὲ αὐτοῦ τῇδε ἂν τις μάλιστα τεκμαίροιο· ἄνωθεν ὄρος ὑπὲρ τὸν Ἰλισὸν ἀρχόμενον ἐκ μηχανοειδοῦς καθήκει τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὴν ὄχθην εὐθύ τε

καὶ διπλοῦν. Τοῦτο ἀνὴρ Ἀθηναῖος Ἡρώδης ὑποδόμησε, καὶ οἱ τὸ πολὺ τῆς λιθοτομίας τῆς Πεντελῆσιν ἐς τὴν οἰκοδομὴν ἀνελώθη.

ΚΕΦ. 20.

1. Ἔστι δὲ ὁδὸς ἀπὸ τοῦ Πρυτανείου καλουμένη Τρίποδες ἀφ' οὗ καλοῦσι τὸ χωρίον, ναοὶ ὅσον ἐς τοῦτο μεγάλοι, καὶ σφισιν ἐφειστήκασιν τρίποδες χαλκοῖ, μνήμης δὲ ἄξια μάλιστα περιέχουσιν εἰργασμένα. Σάτυρος γάρ ἐστιν ἐφ' ᾧ Πραξιτέλην λέγεται φρονῆσαι μέγα· καὶ ποτε Φρύνης αἰτούσης, ὅτι οἱ κάλλιστον εἶη τῶν ἔργων, ὁμολογεῖν μὲν φασιν οἷα ἐραστὴν διδόναι, κατεπειν δ' οὐκ ἐθέλειν ὅτι κάλλιστον αὐτῷ οἱ φαίνοιτο. Ἐσδραμὼν οὖν οἰκῆτης Φρύνης ἔφασκεν οἷχεσθαι Πραξιτέλει τὸ πολὺ τῶν ἔργων πυρὸς ἐσπεσόντος εἰς τὸ οἶκημα, οὐ μὲν οὖν πάντα γε ἀφανισθῆναι. Πραξιτέλης δὲ αὐτίκα ἔθει διὰ θυρῶν ἕξω καὶ οἱ καμόντι οὐδὲν ἔφασκεν εἶναι πλέον, εἰ δὴ καὶ τὸν Σάτυρον ἢ φλόξ καὶ τὸν Ἑρωτα ἐπέλαβε. Φρύνη δὲ μένειν θαρροῦντα ἐκέλευε· παθεῖν γὰρ ἀνιαρὸν οὐδέν, τέχνη δὲ ἀλόντα ὁμολογεῖν τὰ κάλλιστα ὧν ἐποίησε. Φρύνη μὲν οὕτω τὸν Ἑρωτα αἰρεῖται· Διονύσῳ δὲ ἐν τῷ ναῷ τῷ πλησίον Σάτυρός ἐστι παῖς καὶ δίδωσιν ἔκ· πωμα· Ἑρωτα δ' ἐστηκότα ὁμοῦ καὶ Διόνυσον Θυμίλοσ ἐποίησε.

2. Τοῦ Διονύσου δὲ ἐστι πρὸς τῷ θεάτρῳ τὸ ἀρχαιότατον ἱερόν· δύο δὲ εἰσιν ἐντὸς τοῦ περιβόλου ναοὶ καὶ Διόνυσοι, ὃ τε Ἐλευθερεὺς καὶ ὃν Ἀλκαμένης ἐποίησεν ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ. Γραφαὶ δὲ αὐτόθι Διόνυσός ἐστιν ἀνάγων Ἡφαιστον ἐς οὐρανόν· λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ Ἑλλήνων, ὥς Ἡρα ῥίψαι γενόμενον Ἡφαιστον, ὃ δὲ οἱ μνησικακῶν πέμψαι δῶρον χρυσοῦν θρόνον ἀφανεῖς δε-

σμοὺς ἔχοντα, καὶ τὴν μὲν ἐπεὶ τε ἐκαθέζετο δεδέσθαι, θεῶν δὲ τῶν μὲν ἄλλων οὐδενὶ τὸν Ἥφαιστον ἐθέλειν πείθεσθαι, Διόνυσος δὲ—μάλιστα γὰρ ἐς τοῦτον πιστὰ ἦν Ἥφαιστον—μεθύσας αὐτὸν ἐς οὐρανὸν ἤγαγε· ταῦτά τε δὴ γεγραμμένα εἰσὶ καὶ Πενθεὺς καὶ Λυκοῦργος ὧν ἐς Διόνυσον ὕβρισαν διδόντες δίκας, Ἀριάδνη δὲ καθεύδουσα καὶ Θησεὺς ἀναγόμενος καὶ Διόνυσος ἦκων ἐς τῆς Ἀριάδνης τὴν ἀρπαγὴν.

3, 1—5. Ἔστι δὲ πλησίον τοῦ τε ἱεροῦ τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ θεάτρου κατασκευάσμα, ποιηθῆναι δὲ τῆς σκηνῆς αὐτὸ ἐς μίμησιν τῆς Ξέρξου λέγεται· ἐποιήθη δὲ καὶ δευτερον, τὸ γὰρ ἀρχαῖον στρατηγὸς Ῥωμαίων ἐνέπρησε Σύλλας Ἀθήνας ἐλὼν.

Κεφ. 21.

1. Εἰσὶ δὲ Ἀθηναίοις εἰκόνες ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ τραγωδίας καὶ κωμωδίας ποιητῶν, αἱ πολλαὶ τῶν ἀφανεστέρων· ὅτι μὴ γὰρ Μένανδρος, οὐδεὶς ἦν ποιητὴς κωμωδίας τῶν ἐς δόξαν ἡκόντων. Τραγωδίας δὲ κεῖνται τῶν φανερῶν Εὐριπίδης καὶ Σοφοκλῆς. Λέγεται δὲ Σοφοκλέους τελευτήσαντος ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν Λακεδαιμονίους, καὶ σφῶν τὸν ἡγούμενον ἰδεῖν ἐπιστάντα οἱ Διόνυσον κελεύειν τιμαῖς, ὅσαι καθεστήκασιν ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσι, τὴν Σειρῆνα τὴν ῥεάν τιμᾶν· καὶ οἱ τὸ ὄναρ ἐς Σοφοκλέα καὶ τὴν Σοφοκλέους ποίησιν ἐφαίνεται ἔχειν, εἰδῶσι δὲ καὶ νῦν ἔτι ποιημάτων καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν Σειρῆνι εἰκάζειν.

3. Ἐπὶ δὲ τοῦ Νοτίου καλουμένου τείχους, ὃ τῆς ἀκροπόλεως ἐς τὸ θεάτρον ἐστὶ τετραμμένον, ἐπὶ τούτου Μεδούσης τῆς Γοργόνης ἐπίχρυσος ἀνάκειται κεφαλὴ, καὶ περὶ αὐτὴν αἰγὶς πεποῖηται. Ἐν δὲ τῇ κορυφῇ τοῦ θεάτρου σπήλαιόν ἐστιν ἐν ταῖς πέτραις ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν

τρίπους δὲ ἔπεσι καὶ τούτῳ· Ἀπόλλων δὲ ἐν αὐτῷ καὶ Ἄρτεμις τοὺς παῖδας εἰσιν ἀναιροῦντες τοὺς Νιόβης. Ταύτην τὴν Νιόβην καὶ αὐτὸς εἶδον ἀνελθὼν ἐς τὸν Σίπυλον τὸ ὄρος· ἡ δὲ πλησίον μὲν πέτρα καὶ κρημνὸς ἐστὶν οὐδὲν παρόντι σχῆμα παρεχόμενος γυναικὸς οὔτε ἄλλως οὔτε πενθούσης· εἰ δέ γε πορρωτέρω γένοιο, δεδακρυμένην δόξεις ὄρᾱν καὶ κατηφῇ γυναῖκα.

4. Ἰόντων δὲ Ἀθήνησιν ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀπὸ τοῦ θεάτρου τέθραπται Κάλως· τοῦτον τὸν Κάλων ἀδελφῆς παῖδα ὄντα καὶ τῆς τέχνης μαθητὴν φονεύσας Δαίδαλος ἐς Κρήτην ἔφυγε, χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐς Σικελίαν ἐκδιδράσκει παρὰ Κώκαλον. Τοῦ δὲ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἱερὸν ἔστι τε τὰ ἀγάλματά ἐστιν ὅποσα τοῦ θεοῦ πεποιήται καὶ τῶν παίδων, καὶ ἐς τὰς γραφὰς θέας ἄξιον· ἔστι δὲ ἐν αὐτῷ κρήνη, παρ' ἣ λέγουσι Ποσειδῶνος παῖδα Ἀλιρρόθιον θυγατέρα Ἄρεως Ἀλκίππην αἰσχύναντα ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἄρεως, καὶ δίκην ἐπὶ τούτῳ τῷ φόνῳ γενέσθαι πρῶτον.

ΚΕΦ. 22.

1, 1—3. Μετὰ δὲ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ταύτῃ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἰοῦσι Θέμιδος ναὸς ἐστὶ. Κέχωσται δὲ πρὸ αὐτοῦ μνῆμα Ἰππολύτῳ.

3. Ἀφροδίτην δὲ τὴν Πάνδημον, ἐπεὶ τε Ἀθηναίους Θησεὺς ἐς μίαν ἤγαγεν ἀπὸ τῶν δήμων πόλιν, αὐτὴν τε σέβεσθαι καὶ Πειθῶ κατέστησε· τὰ μὲν δὴ παλαιὰ ἀγάλματα οὐκ ἦν ἐπ' ἐμοῦ, τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ τεχνιτῶν ἦν οὐ τῶν ἀφανεσιτάτων. Ἔστι δὲ καὶ Γῆς Κουροτρόφου καὶ Δήμητρος ἱερὸν Χλόης· τὰ δὲ ἐς τὰς ἐπωνυμίας ἐστὶν αὐτῶν διδαχθῆναι τοῖς ἱερεῦσιν ἐλθόντα ἐς λόγους.

4 Ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἐστὶν ἔσοδος μία· ἐτέραν δὲ οὐ παρέχεται, πᾶσα ἀπότομος οὔσα καὶ τεῖχος ἔχουσα

ἐχυρόν. Τὰ δὲ προπύλαια λίθου λευκοῦ τὴν ὄροφὴν ἔχει καὶ κόσμῳ καὶ μεγέθει τῶν λίθων μέχρι γε καὶ ἐμοῦ προεῖχε. Τὰς μὲν οὖν εἰκόνας τῶν ἱππέων οὐκ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν, εἴτε οἱ παῖδές εἰσιν οἱ Ξενοφῶντος εἴτε ἄλλως ἐς εὐπρέπειαν πεποιωμένοι.

5. Τῶν δὲ προπυλαίων ἐν δεξιᾷ Νίκης ἐστὶν Ἀπτέρου ναός. Ἐνταῦθα ἡ θάλασσά ἐστι σύνοπτος, καὶ ταύτῃ ῥίψας Αἰγεὺς ἑαυτόν, ὡς λέγουσιν, ἐτελεύτησεν. Ἀνήγετο μὲν γὰρ ἡ ναῦς μέλασιν ἰστίοις ἢ τοὺς παῖδας φέρουσα ἐς Κρήτην, Θησεὺς δὲ—ἔπλει γὰρ τόλμης τι ἔχων ἐς τὸν Μίνω καλούμενον ταῦρον—πρὸς τὸν πατέρα προεῖπε χρῆσθαι τοῖς ἰστίοις λευκοῖς, ἣν ὀπίσω πλὴν τοῦ ταύρου κρατήσας· τούτων λήθην ἔσχεν Ἀριάδνην ἀφηρημένος· ἐνταῦθα Αἰγεὺς ὡς εἶδεν ἰστίοις μέλασι τὴν ναῦν κομιζομένην, οἷα τὸν παῖδα τεθνάναι δοκῶν, ἀφείς αὐτὸν διαφθείρεται· καὶ οἱ παρὰ Ἀθηναίοις ἐστὶ καλούμενον ἡρῶν Αἰγέως.

6. Ἔστι δὲ ἐν ἀριστερᾷ τῶν προπυλαίων οἶκημα ἔχον γραφάς· ὅποσαις δὲ μὴ καθέστηκεν ὁ χρόνος αἴτιος ἀφανέσιν εἶναι, Διομήδης ἦν καὶ Ὀδυσσεύς, ὁ μὲν ἐν Δήμῳ τὸ Φιλοκτήτου τόξον, ὁ δὲ τὴν Ἀθηναῖαν ἀφαιρούμενος ἐξ Ἰλίου. Ἐνταῦθα ἐν ταῖς γραφαῖς Ὀρέστης ἐστὶν Αἰγισθον φονεύων καὶ Πυλάδης τοὺς παῖδας τοὺς Ναυπλίου βοηθοὺς ἐλθόντας Αἰγισθῷ· τοῦ δὲ Ἀχιλλέως τάφου πλησίον μέλλουσά ἐστι σφάζεσθαι Πολυξένη. Ὀμήρῳ δὲ εὖ μὲν παρείθη τόδε τὸ ὠμὸν οὕτως ἔργον· εὖ δέ μοι φαίνεται ποιῆσαι Σκῦρον ὑπὸ Ἀχιλλέως ἀλοῦσαν, οὐδὲν ὁμοίως καὶ ὅσοι λέγουσιν ὁμοῦ ταῖς παρθένοις Ἀχιλλέα ἔχειν ἐν Σκύρῳ δίαταν, ἃ δὴ καὶ Πολύγνωτος ἔγραψεν. Ἐγραψε δὲ καὶ πρὸς τῷ ποταμῷ ταῖς ὁμοῦ Ναυσικᾷ

πλυνούσαις ἐφιστάμενον Ὀδυσσεά κατὰ τὰ αὐτὰ καθὰ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐποίησε.

8. Κατὰ δὲ τὴν ἔσοδον αὐτὴν ἤδη τὴν ἐς ἀκρόπολιν Ἑρμῆν ὃν Προπύλαιον ὀνομάζουσι καὶ Χάριτας Σωκρά· τὴν ποιῆται τὸν Σωφρονίσκου λέγουσιν, ᾧ σοφῷ γενέσθαι μάλιστα ἀνθρώπων ἐστὶν ἢ Πυθία μάρτυς, ὃ μὴδὲ Ἀνάχαρσιν ἐθέλοντα ὁμῶς καὶ δι' αὐτὸ ἐς Δελφοὺς ἀφικόμενον προσεῖπεν.

Κεφ. 23.

3, 1 — 2. Πλησίον δέ ἐστι Διτρέφους χαλκοῦς ἀνδριᾶς οἰστοῖς βεβλημένος.

4, 9. Τοῦ δὲ Διτρέφους πλησίον — τὰς γὰρ εἰκόνας τὰς ἀφανεστεράς γράφειν οὐκ ἐθέλω — θεῶν ἀγάλματά ἐστιν Ὑγείας τε, ἣν Ἀσκληπιοῦ παῖδα εἶναι λέγουσι, καὶ Ἀθηνᾶς ἐπὶ κλησιν καὶ ταύτης Ὑγείας.

7, 4 — 8. Καὶ Ἀρτεμίδος ἱερὸν ἐστὶ Βραυρωνίας, Πραξιτέλους μὲν τέχνη τό ἄγαλμα, τῇ θεῷ δέ ἐστιν ἀπὸ Βραυρωνος δήμου τὸ ὄνομα· καὶ τὸ ἀρχαῖον ξοανόν ἐστιν, ἐν Βραυρωνί, Ἀρτεμις, ὡς λέγουσιν, ἡ Ταυρικὴ.

Κεφ. 24.

3, 10 — 13. Ἔστι δὲ καὶ Γῆς ἄγαλμα ἱκετευούσης ὕσαι οἱ τὸν Δία, εἴτε αὐτοῖς ὄμβρου δεῖσαν Ἀθηναίοις εἴτε καὶ τοῖς πᾶσιν Ἑλλήσιν συμβᾶς αὐχμός. Ἐνταῦθα καὶ Τιμόθεος ὁ Κόνωνος καὶ αὐτὸς κεῖται Κόνων.

5. Ἐς δὲ τὸν ναὸν ὃν Παρθενῶνα ὀνομάζουσιν, ἐς τοῦτον ἐσιοῦσιν ὅποσα ἐν τοῖς καλουμένοις ἀετοῖς κεῖται, πάντα ἐς τῆς Ἀθηνᾶς ἔχει γένεσιν, τὰ δὲ ὀπισθεν ἢ Ποσειδῶνος πρὸς Ἀθηναῶν ἐστὶν ἕρις ὑπὲρ τῆς γῆς· αὐτὸ δὲ ἐκ τε ἐλέφαντος τὸ ἄγαλμα καὶ χρυσοῦ πεποιήται. Μέσῳ

μὲν οὖν ἐπὶ κείται οἱ τῷ κράνει Σφιγγὸς εἰκὼν - ἃ δὲ ἐς τὴν Σφίγγα λέγεται, γράψω προελθόντος ἐς τὰ Βοιωτιά μοι τοῦ λόγου, — καθ' ἑκάτερον δὲ τοῦ κράνους γρυπὲς εἰσιν ἐπειρασμένοι.

6. Τούτους τοὺς γρυπας ἐν τοῖς ἔπεσιν Ἀριστέας ὁ Προκοονήσιος μάχεσθαι περὶ τοῦ χρυσοῦ φησιν Ἀριμασποῖς τοῖς ὑπὲρ Ἰσσηδόνων. τὸν δὲ χρυσόν, ὃν φυλάσσουσιν οἱ γρυπες, ἀνιέναι τὴν γῆν· εἶναι δὲ Ἀριμασποὺς μὲν ἄνδρας μονοφθάλμους πάντας ἐκ γενετῆς, γρυπας δὲ θηρία λέουσιν εἰκασμένα, πτερὰ δὲ ἔχειν καὶ στόμα ἄετοῦ. Καὶ γρυπῶν μὲν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

7. Τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς ὀρθόν ἐστιν ἐν χιτῶνι ποδήρει καὶ οἱ κατὰ τὸ στέρνον ἢ κεφαλὴ Μεδούσης ἐλέφαντός ἐστιν ἐμπεποιημένη· καὶ Νίκην τε ὅσον τεσσάρων πηχῶν, ἐν δὲ τῇ χειρὶ δόρυ ἔχει, καὶ οἱ πρὸς τοῖς ποσὶν ἄσπιδες τε κεῖται καὶ πλησίον τοῦ δόρατος δράκων ἐστίν· εἷη δ' ἂν Ἐριχθόνιος οὗτος ὁ δράκων. Ἔστι δὲ τῷ βάθρῳ τοῦ ἀγάλματος ἐπειρασμένη Πανδώρας γένεσις· Πεποιῆται δὲ Ἡσιόδῳ τε καὶ ἄλλοις ὥς ἡ Πανδώρα γένοιτο αὕτη γυνὴ πρώτη· πρὶν δὲ ἢ γενέσθαι Πανδώραν οὐκ ἦν πω γυναικῶν γένος. Ἐνταῦθα εἰκόνα ἰδὼν οἶδα Ἀδριανοῦ βασιλέως μόνου, καὶ κατὰ τὴν ἔσοδον Ἰφικράτους ἀποδειξαμένου πολλὰ τε καὶ θαυμάσια ἔργα.

ΚΕΦ. 25.

1, 1—8. Ἔστι δὲ ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκροπόλει καὶ Περικλῆς ὁ Ξανθίππου καὶ αὐτὸς Ξάνθιππος, ὃς ἐναυμάχησεν ἐπὶ Μυκάλη Μήδοις. Ἄλλ' ὁ μὲν Περικλέους ἀνδριᾶς ἐτέρωθι ἀνάκειται, τοῦ δὲ Ξανθίππου πλησίον ἔστηκεν Ἀνακρέων ὁ Τήσιος, πρῶτος μετὰ Σαπφῶ τὴν Λεσβίαν τὰ πολλὰ ὧν ἔγραψεν ἐρωτικὰ ποιήσας· καὶ οἱ τὸ

σχῆμά ἐστιν οἷον ᾗδοντος ἂν ἐν μέθῃ γένοιτο ἀνθρώπου.

2. Πρὸς δὲ τῷ τείχει τῷ Νοτίῳ Γιγάντων, οἱ περὶ Θράκην ποτὲ καὶ τὸν Ἴσθμὸν τῆς Παλλήνης ὥκησαν, τούτων τὸν λεγόμενον πόλεμον καὶ μάχην πρὸς Ἀμαζόνας Ἀθηναίων καὶ τὸ Μαραθῶνι πρὸς Μήδους ἔργον καὶ Γαλατῶν τὴν ἐν Μυσίᾳ φθορὰν ἀνέθηκεν Ἀτταλος, ὅσον τε δύο πηχῶν ἕκαστον. Ἔστηκε δὲ καὶ Ὀλυμπιόδωρος, μεγέθει τε ὢν ἔπραξε λαβὼν δόξαν καὶ οὐχ' ἥκιστα τῷ καιρῷ, φρόνημα ἐν ἀνθρώποις παρασχόμενος συνεχῶς ἐπταικόσι καὶ δι' αὐτὸ οὐδὲ ἐν χρηστὸν οὐδὲ ἐς τὰ μέλλοντα ἐλπίζουσι.

7, 6 13. Δημήτριῳ δὲ τῷ Ἀντιγόνου διαφορὰ μὲν ἦν ἐς τὸν δῆμον ἤδη τῶν Ἀθηναίων, καθεῖλε δὲ ὁμῶς καὶ τὴν Λαχάρους τυραννίδα· ἀλίσκομένου δὲ τοῦ τείχους ἐκδιδράσκει Λαχάρης ἐς Βοιωτούς, αἵτε δὲ ἀσπίδας ἐξ ἀκροπόλεως κατελὼν χρυσᾶς καὶ αὐτὸ τῆς Ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα τὸ περιαιρετὸν ἀποδύσας κόσμον ὑπωπτεύετο εὐπορεῖν μεγάλως χρημάτων.

8. Λαχάρην μὲν οὖν τούτων ἔνεκα κτείνουσιν ἄνδρες Κορωναῖοι· Δημήτριος δὲ ὁ Ἀντιγόνου τυράννων ἐλευθερώσας Ἀθηναίους τό τε παραυτίκα μετὰ τὴν Λαχάρους φυγὴν οὐκ' ἀπέδωκέ σφισι τὸν Πειραιᾶ καὶ ὕστερον πολέμῳ κρατήσας ἐσήγαγεν ἐς αὐτὸ φρουρὰν τὸ ἄστυ, τὸ Μουσεῖον καλούμενον τειχίσας. Ἔστι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ἀρχαίου τὸ Μουσεῖον ἀπαντικρὺ τῆς ἀκροπόλεως λόφος, ἔνθα Μουσαῖον ᾗδειν καὶ ἀποθανόντα γῆρᾳ ταφῆναι λέγουσιν· ὕστερον δὲ καὶ μνῆμα αὐτόθι ἀνδρὶ ὠκοδομήθη Σύρῳ. Τότε δὲ Δημήτριος τειχίσας εἶχε.

ΚΕΦ 26.

1. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἄνδρας ἐσῆλθεν οὐ πολλοὺς μνήμη τε προγόνων καὶ ἐς οἷαν μεταβολὴν τὸ ἀξίωμα ἦκοι τῶν Ἀθηναίων, αὐτίκα τε ὥς εἶχον αἰροῦνται στρατηγὸν Ὀλυμπιόδωρον, ὃ δὲ σφᾶς ἐπὶ τοὺς Μακεδόνας ἦγε καὶ γέροντας καὶ μειράκια ὁμοίως, προθυμίᾳ πλέον ἢ ῥώμῃ κατορθοῦσθαι τὰ ἐς πόλεμον ἐλπίζων· ἐπεξελθόντας δὲ τοὺς Μακεδόνας μάχῃ τε ἐκράτησε καὶ φυγόντων ἐς τὸ Μουσεῖον τὸ χωρίον εἶλεν.

5. Ἔστι δὲ καὶ οἶκημα Ἑρέχθειον καλούμενον· πρὸ δὲ τῆς ἐσόδου Διὸς ἐστι βωμὸς Ὑπάτου, ἔνθα ἔμψυχον θύουσιν οὐδέν, πέμματα δὲ θέντες οὐδέν ἔτι οἶνω χρῆσασθαι νομίζουσιν. Ἐσελθοῦσι δὲ εἰσι βωμοί, Ποσειδῶνος, ἐφ' οὓ καὶ Ἑρεχθεὶ θύουσιν ἐκ τοῦ μαντιεύματος, καὶ ἥρωος Βούτου, τρίτος δὲ Ἡφαίστου· γραφαὶ δὲ ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ γένους εἰσὶ τοῦ Βουταδῶν καὶ —διπλοῦν γάρ ἐστι τὸ οἶκημα — ὕδωρ ἐστὶν ἔνδον θαλάσσιον ἐν φρέατι. Τοῦτο μὲν θαῦμα οὐ μέγα· καὶ γὰρ ὅσοι μεσόγαιαν οἰκοῦσιν, ἄλλοις τε ἔστι καὶ Καρσὶν Ἀφροδισιεύσιν· ἀλλὰ τόδε τὸ φρέαρ ἐς συγγραφὴν παρέχεται κυμάτων ἦχον ἐπὶ νότῳ πνεύσαντι. Καὶ τριαίνης ἐστὶν ἐν τῇ πέτρᾳ σχῆμα· ταῦτα δὲ λέγεται Ποσειδῶνι μαρτύρια ἐς τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς χώρας φανῆναι.

6. Ἰερὰ μὲν τῆς Ἀθηναῖς ἐστὶν ἢ τε ἄλλη πόλις καὶ ἡ πᾶσα ὁμοίως γῇ — καὶ γὰρ ὅσοις θεοῦς καθέστηκεν ἄλλους ἐν τοῖς δήμοις σέβειν, οὐδέν τι ἦρσον τὴν Ἀθηναῖν ἄγουσαν ἐν τιμῇ —, τὸ δὲ ἀγιώτατον ἐν κοινῷ πολλοῖς πρότερον νομισθὲν ἔτεσιν ἢ συνῆλθον ἀπὸ τῶν δήμων ἐστὶν Ἀθηναῖς ἄγαλμα ἐν τῇ ἀκροπόλει, τότε δὲ ὀνομαζομένη πόλει· φήμη δὲ ἐς αὐτὸ ἔχει πεσεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ

τοῦτο μὲν οὐκ ἐπέξειμι εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει, λύχνον δὲ τῇ θεῷ χρυσοῦν Καλλίμαχος ἐποίησεν· ἐμπλήσαντες δὲ ἐλαίου τὸν λύχνον τὴν αὐτὴν τοῦ μέλλοντος ἔτους ἀναμένουσιν ἡμέραν, ἔλαιον δὲ ἐκεῖνο τὸν μετὰξὺ ἐπαρκεῖ χρόνον τῷ λύχνῳ κατὰ τὰ οὐτὰ ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ φαίνονται. Καὶ οἱ λίνου Καρπασίου θρυαλλίς ἔνεστιν, ὃ δὴ πυρὶ λίνων μόνον οὐκ ἔστιν ἀλώσιμον· φοῖνιξ δὲ ὑπὲρ τοῦ λύχνου χαλκοῦς ἀνήκων ἐς τὸν ὄροφον ἀνασπᾷ τὴν ἀτμίδα.

7. Ὁ δὲ Καλλίμαχος ὁ τὸν λύχνον ποιήσας, ἀποδέων τῶν πρώτων ἐς αὐτὴν τὴν τέχνην, οὕτω σοφία πάντων ἔστιν ἄριστος, ὥστε καὶ λίθους πρῶτος ἐτρώπησε καὶ ὄνομα ἔθετο κατατιξίτεχνον, ἣ θεμένων ἄλλων κατέστησεν ἑφ' αὐτῷ.

ΚΕΦ. 27.

1. Κεῖται δὲ ἐν τῷ ναῷ τῆς Πολιάδος Ἑρμῆς ξύλου, Κέκροπος εἶναι λεγόμενον ἀνάθημα, ὑπὸ κλάδων μυρσίνης οὐ σύνοπτον. Ἀναθήματα δὲ ὅποσα ἄξια λόγου, τῶν μὲν ἀρχαίων δίφρος ὀκλαδίας ἔστι Δαιδάλου ποίημα, λάφυρα δὲ ἀπὸ Μήδων Μασιστίου θώραξ, ὃς εἶχεν ἐν Πλαταιαῖς τὴν ἡγεμονίαν τῆς ἵππου, καὶ ἀκινάκης Μαρδονίου λεγόμενος εἶναι. Μασίστιον μὲν δὴ τελευτήσαντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἶδα ἱππέων· Μαρδονίου δὲ μαχεσσαμένου Λακεδαιμονίοις ἐναντία καὶ ὑπὸ ἀνδρὸς Σπαρτιάτου πεσόντος οὐδ' ἂν ὑπεδέξαντο ἀρχὴν οὐδὲ ἴσως Ἀθηναίοις παρῆκαν φέρεσθαι Λακεδαιμόνιοι τὸν ἀκινάκην.

2. Περὶ δὲ τῆς ἐλαίας οὐδὲν ἔχουσιν ἄλλο εἰπεῖν ἢ τῇ θεῷ μαρτύριον γενέσθαι τοῦτο ἐς τὸν ἀγῶνα τὸν ἐπὶ τῇ χώρᾳ· λέγουσι δὲ καὶ τάδε, κατακαυθῆναι μὲν τὴν ἐλαίαν, ἡνίκα ὁ Μῆδος τὴν πόλιν ἐνέπρησεν Ἀθηναίοις, κατα-

καυθεῖσαν δὲ αὐθημερὸν ὅσον τε ἐπὶ δύο βλαστῆσαι πῆχεις.

3, 1-3. Τῷ ναῷ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς Πανδρόσου ναὸς συνεχῆς ἐστὶ καὶ ἔστι Πάνδροςος ἐς τὴν παρακαταθήκην ἀνάιτιος τῶν ἀδελφῶν μόνη.

6, 1-5. Ἔστι δὲ Ἀθηνᾶς ἀγάλματα ἀρχαῖα καὶ σφισιν ἀπετάκη μὲν οὐδέν, μελάντερα δὲ καὶ πληγὴν ἐνεγκεῖν ἐστὶν ἀσθενέστερα· ἐπέλαβε γὰρ καὶ ταῦτα ἡ φλόξ, ὅτε ἐσβεβηκότων ἐς τὰς ναῦς Ἀθηναίων βασιλεὺς εἶλεν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ τὴν πόλιν.

ΚΕΦ. 28.

2. Χωρὶς δὲ ἡ ὅσα κατέλεξα δύο μὲν Ἀθηναίοις εἰσι δεκάται πολεμήσασιν, ἄγαλμα Ἀθηνᾶς χαλκοῦν ἀπὸ Μήδων τῶν ἐς Μαραθῶνα ἀποβάντων τέχνη Φειδίου — καὶ οἱ τὴν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος μάχην Λαπιθῶν πρὸς Κενταύρους καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶν ἐπειργασμένα λέγουσι τορεῦσαι Μῦν, τῷ δὲ Μυῖ ταῦτά τε καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων Παρράσιον καταγράψαι τὸν Εὐήνορος· ταύτης τῆς Ἀθηνᾶς ἡ τοῦ δόρατος αἰχμή καὶ ὁ λόφος τοῦ κράνους ἀπὸ Σουνίου προσπλέουσιν ἐστὶν ἤδη σύνοπτα —, καὶ ἄρμα κεῖται χαλκοῦν ἀπὸ Βοιωτῶν δεκάτη καὶ Χαλκιδέων τῶν ἐν Εὐβοίᾳ. Δύο δὲ ἄλλα ἐστὶν ἀναθήματα, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου καὶ τῶν ἔργων τῶν Φειδίου θεᾶς μάλιστα ἄξιον Ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἀπὸ τῶν ἀναθέντων καλουμένων Λημνίας.

3 Τῇ δὲ ἀκροπόλει, πλὴν ὅσον Κίμων ᾧ τοδόμησεν αὐτῆς ὁ Μιλτιάδου, περιβλεῖν τὸ λοιπὸν λέγεται τοῦ τείχους Πελασγοὺς οἰκήσαντάς ποτε ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν· φασι γὰρ Ἀγρόλαν καὶ Ὑπέρβιον τοὺς οἰκοδομήσαντας εἶναι, πυνθανόμενος δὲ οἵτινες ἦσαν οὐδὲν ἄλλο ἐδυνά-

μην μαθεῖν ἢ Σικελούς τὸ ἐξ ἀρχῆς ὄντας ἐς Ἀκαρνανίαν μετοικῆσαι.

4. Καταβᾶσι δὲ οὐκ ἐς τὴν κάτω πόλιν ἀλλ' ὅσον ὑπὸ τὰ προπύλαια πηγὴ τε ὕδατός ἐστι καὶ πλησίον Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐν σπηλαίῳ καὶ Πανός· Κρεοῦση δὲ θυγατρὶ Ἐρεχθέως Ἀπόλλωνα ἐνταῦθα συγγενέσθαι νομίζουσι καὶ ὡς πεμφθεὶς Φιλιππίδης ἐς Λακεδαιμόνα ἄγγελος ἀποβεβηκότων Μήδων ἐς τὴν γῆν, ἐπανήκων δὲ Λακεδαιμονίοις ὑπερβαλέσθαι φαίη τὴν ἐξοδον. Εἶναι γὰρ δὴ νόμον αὐτοῖς μὴ πρότερον μαχουμένους ἐξιέναι πρὶν ἢ πλήρη τὸν κύκλον τῆς σελήνης γενέσθαι· τὸν δὲ Πᾶνα ὁ Φιλιππίδης ἔλεγε περὶ τὸ ὄρος ἐντυχόντα οἱ τὸ Παρθένιον φάναι τε ὡς εὖνους Ἀθηναίοις εἶη καὶ ὅτι ἐς Μαραθῶνα ἦξει ξυμμαχήσων. Οὗτος μὲν οὖν ὁ θεὸς ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἀγγελίᾳ τετίμηται.

5. Ἔστι δὲ Ἄρειος πάγος καλούμενος, ὅτι πρῶτος Ἄρης ἐνταῦθα ἐκρίθη, καὶ μοι καὶ ταῦτά δεδήλωκεν ὁ λόγος ὡς Ἀλιερόθιον ἀνέλοι καὶ ἐφ' ὅτῳ κτείνειε. Κριθῆναι δὲ καὶ ὕστερον Ὀρέστην λέγουσιν ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς μητρός· καὶ βωμός ἐστιν Ἀθηνᾶς Ἀρείας, ὃν ἀνέθηκεν ἀποφυγὼν τὴν δίκην. Τοὺς δὲ ἀργοὺς λίθους, ἐφ' ὧν ἐστῖαι ὅσοι δίκας ὑτέχουσι καὶ οἱ διώκοντες, τὸν μὲν Ὑβρεως, τὸν δὲ Ἀναιδείας αὐτῶν ὀνομάζουσι.

6. Πλησίον δὲ ἱερὸν θεῶν ἐστὶν ὃς καλοῦσιν Ἀθηναῖοι Σεμνάς, Ἡσίοδος δὲ Ἐρινῦς ἐν Θεογονίᾳ. Πρῶτος δὲ σφισὶν Αἰσχύλος δράκοντας ἐποίησεν ὁμοῦ ταῖς ἐν τῇ κεφαλῇ θριξὶν εἶναι, τοῖς δὲ ἀγάλμασιν οὔτε τούτοις ἔπεστιν οὐδὲν φοβερόν οὔτε ὅσα ἄλλα κεῖται θεῶν τῶν ὑπογαίων. Κεῖται δὲ καὶ Πλούτων καὶ Ἐρμῆς καὶ Γῆς ἄγαλμα· ἐνταῦθα θύουσι μὲν ὅσοις ἐν Ἀρείῳ πάγῳ τὴν

αἰτίαν ἐξεγένετο ἀπολύσασθαι, θύουσι δὲ καὶ ἄλλως ξένοι τε ὁμοίως καὶ ἄστοί.

8. Ἔστι δὲ Ἀθηναίοις καὶ ἄλλα δικαστήρια οὐκ ἐς τοσοῦτον δόξης ἦκοντα. Τὸ μὲν οὖν καλούμενον παράβυστον καὶ τρίγωνον, τὸ μὲν ἐν ἀφανεῖ τῆς πόλεως ὄν καὶ ἐπ' ἐλαχίστοις συνιόντων ἐς αὐτό, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ σχήματος ἔχει τὰ ὀνόματα· βατραχιοῦν δὲ καὶ φοινικιοῦν ἀπὸ χρωμάτων καὶ ἐς τόδε διαμεμένηκεν ὀνομάζεσθαι. Τὸ δὲ μέγιστον καὶ ἐς ὃ πλεῖστοι συνίσσιν, ἡλιαίαν καλοῦσιν. Ὅποσα δὲ ἐπὶ τοῖς φονεῦσιν, ἔστιν ἄλλα καὶ ἐπὶ Παλλαδίῳ καλοῦσι καὶ τοῖς ἀποκτείνασιν ἀκουσίως κρῖσις καθέστηκε.

10, 1—13. Ἐπὶ Δελφινίῳ δὲ κρῖσις καθέστηκεν ἐργασασθαι φόνον σὺν τῷ δικαίῳ φαιμένοις, ὅποῖόν τι καὶ Θησεὺς παρεχόμενος ἀπέφυγεν, ὅτε Πάλλαντα ἐπαναστάντα καὶ τοὺς παῖδας ἔκτεινε· πρότερον δὲ πρὶν ἢ Θησεὺς ἀφείθη, καθειστήκει πᾶσι φεύγειν κτείναντα ἢ κατὰ ταῦτ' ἀνῆσκειν μένοντα. Τὸ δὲ ἐν Πρυτανείῳ καλούμενον, ἔνθα τῷ σιδήρῳ καὶ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς ἀψύχοις δικάζουσιν, ἐπὶ τῷδε ἄρξασθαι νομίζω. Ἀθηναίων βασιλεύοντος Ἐρεχθέως, τότε πρῶτον βοῦν ἔκτεινεν ὁ βουφόνος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Πολιέως Διός· καὶ ὁ μὲν ἀπολιπὼν ταύτη τὸν πέλεκυν ἀπῆλθεν ἐκ τῆς χώρας φεύγων, ὁ δὲ πέλεκυς παραυτίκα ἀφείθη κριθεὶς καὶ ἐς τόδε ἀνὰ πᾶν ἔτος κρίνεται.

11. Ἔστι δὲ τοῦ Πειραιῶς πρὸς θαλάσση Φρεαττύς· ἐνταῦθα οἱ πεφευγότες, ἦν ἀπελθόντας ἕτερον ἐπιλάβη σφᾶς ἔγκλημα, πρὸς ἀκροωμένους ἐκ τῆς γῆς ἀπὸ νεῶς ἀπολογοῦνται· Τεῦκρον πρῶτον λόγος ἔχει Τελαμῶνι οὕτως ἀπολογήσασθαι μηδὲν ἐς τὸν Αἴαντος θάνατον εἰργάσθαι. Τάδε μὲν οὖν εἰρήσθω μοι τῶνδε ἕνεκα,

γνῶναι ὁπόσοις μέτεστι σπουδῆς τὰ ἐς τὰ δικαστήρια.

ΚΕΦ. 29.

1. Τοῦ δὲ Ἀρείου πάγου πλησίον δείκνυται ναῦς ποιηθεῖσα ἐς τὴν τῶν Παναθηναίων πομπήν. Καὶ ταύτην μὲν ἤδη πού τις ὑπερεβάλετο· τὸ δὲ ἐν Δήλῳ πλοῖον οὐδένα πω νικήσαντα οἶδα, καθῆκον ἐς ἐννέα ἐρέτας ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων.

2. Ἀθηναίοις δὲ καὶ ἕξω πόλεως ἐν τοῖς δήμοις καὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς θεῶν ἐστὶν ἱερὰ καὶ ἡρώων καὶ ἀνδρῶν τάφοι· ἐγγυτάτω δὲ Ἀκαδήμεια, χωρίον ποτὲ ἀνδρὸς ἰδιώτου, γυμνάσιον δὲ ἐπ' ἐμοῦ. Κατιοῦσι δ' ἐς αὐτὴν περιβολός ἐστιν Ἀρτέμιδος καὶ ξόανα Ἀρίστης καὶ Καλλίστης· ὥς μὲν ἐγὼ δοκῶ καὶ ὁμολογεῖ τὰ ἔπη τὰ Πάμφω, τῆς Ἀρτέμιδός εἰσιν ἐπικλήσεις αὗται, λεγόμενον δὲ καὶ ἄλλον ἐς αὐτὰς λόγον εἰδὼς ὑπερβήσομαι. Καὶ ναὸς οὐ μέγας ἐστίν, ἐς ὃν τοῦ Διονύσου τοῦ Ἐλευθερέως τὸ ἄγαλμα ἀνὰ πᾶν ἔτος κομίζουσιν ἐν τεταγμέναις ἡμέραις.

3. Ἱερὰ μὲν σφισι ταύτη τοσαῦτά ἐστι, τάφοι δὲ Θρασυβούλου μὲν πρῶτον τοῦ Λύκου, ἀνδρὸς τόν τε ὕστερον καὶ ὅσοι πρὸ αὐτοῦ γεγόνασιν Ἀθηναίοις λόγιμοι τὰ πάντα ἀρίστου — παρέντι δέ μοι τὰ πλείω τοσάδε ἐς πίστιν ἀρκέσει τοῦ λόγου· τυραννίδα γὰρ ἔπαυσε τῶν τριάκοντα καλουμένων σὺν ἀνδράσιν ἑξήκοντα τὸ κατ' ἀρχὰς ὀρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν, καὶ Ἀθηναίους στασιάζοντας διαλλαγῆναι καὶ συνθεμένους ἔπεισε μεῖναι —, πρῶτος μὲν ἐστὶν οὗτος τάφος, ἐπὶ δὲ αὐτῷ Περικλέους τε καὶ Χαβρίου καὶ Φορμίωνος.

4, 1—7. Ἔστι δὲ καὶ πᾶσι μνῆμα Ἀθηναίοις ὁπόσοις ἀποθανεῖν συνέπεσεν ἐν τε ναυμαχίαις καὶ ἐν μάχαις πεζαῖς πλὴν ὅσοι Μαραθῶνι αὐτῶν ἠγωνίσαντο· τούτοις

γὰρ κατὰ χώραν εἰσὶν οἱ τάφοι δι' ἀνδραγαθίαν, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ τὴν ὁδὸν κεῖνται τὴν εἰς Ἀκαδήμειαν, καὶ σφῶν ἐσιᾷσιν ἐπὶ τοῖς τάφοις στήλαι τὰ ὀνόματα καὶ τὸν δῆμιον ἐκάστου λέγουσαι.

11, 1 — 8. Κεῖνται δὲ καὶ οἱ περὶ Κόρινθον πεσόντες ἐδήλωσε δὲ οὐχ ἥκιστα ὁ θεὸς ἐνταῦθα καὶ αὐτῷ ἐν Λεύκτροις τοὺς ὑπὸ Ἑλλήνων καλουμένους ἀνδρείους τὸ μὴδὲν ἄνευ τύχης εἶναι, εἰ δὴ Λακεδαιμόνιοι, Κορινθῖοι τότε καὶ Ἀθηναῖοι, ἔτι δὲ καὶ Ἀργεῖοι καὶ Βοιωτῶν κρατήσαντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν μόνων ἐν Λεύκτροις ἐς τοσοῦτον ἐκακώθησαν.

14, 9. Κεῖνται δὲ καὶ οἱ σὺν Κίμωνι τὸ μέγα ἔργον περὶ καὶ ναυσὶν αὐθημερὸν κρατήσαντες.

15. Τέθαιπται δὲ Κόνων καὶ Τιμόθεος, δεύτεροι μετὰ Μιλτιάδην καὶ Κίμωνα οὗτοι πατήρ καὶ παῖς ἔργα ἀποδείξάμενοι λαμπρά. Κεῖται δὲ καὶ Ζήνων ἐνταῦθα ὁ Μνασέου καὶ Χρύσιππος ὁ Σολεύς. Νικίας τε ὁ Νικομήδους ζῶν ἄριστος γράψαι τῶν ἐφ' αὐτοῦ, καὶ Ἀρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων οἱ τὸν Πεισιστράτου παῖδα Ἰππαρχον ἀποκτείναντες, ῥήτορές τε Ἐφιάλτης, ὃς τὰ νόμιμα τὰ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ μάλιστα ἐλυμήνατο, καὶ Λυκοῦργος ὁ Λυκόφρονος.

16. Λυκούργῳ δὲ ἐπορίσθη μὲν τάλαντα ἐς τὸ δημόσιον πεντακοσίαις πλείονα καὶ ἑξακισχιλίαις ἢ ὅσα Περικλῆς ὁ Ξανθίππου συνήγαγε, κατεσκεύασε δὲ πομπὴν τῇ θεῷ καὶ Νίκῃ χρυσᾶς καὶ παρθένοις κόσμον ἑκατόν, ἐς δὲ πόλεμον ὅπλα καὶ βέλη καὶ τετρακοσίας ναυμαχοῦσιν εἶναι τριήρεις· οἰκοδομήματα δὲ ἐπετέλεσε μὲν τὸ θέατρον ἐτέρων ὑπαρξάντων, τὰ δὲ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ πολιτείας ἅ ὠκοδόμησεν ἐν Πειραιεὶ νεῶς εἰσὶν οἴκοι καὶ τὰ πρὸς τῷ Λυκεῖῳ καλουμένῳ γυμνάσιον. Ὅσα μὲν οὖν ἀρ

γύρου πεποιημένα ἦν καὶ χρυσοῦ, Λαχάρης καὶ ταῦτα ἐσύλησε τυραννήσας· τὰ δὲ οἰκοδομήματα καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ἦν.

ΚΕΦ. 30.

2. Ἐν Ἀκαδημείᾳ δέ ἐστι Προμηθέως βωμός, καὶ θέουσιν ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλιν ἔχοντες καιομένας λαμπάδας· τὸ δὲ ἀγώνισμα ὁμοῦ τῷ δρόμῳ φυλάξαι τὴν δᾶδα ἔτι καιομένην ἐστίν, ἀποσβεσθείσης δὲ οὐδὲν ἔτι τῆς νίκης τῷ πρώτῳ, δευτέρῳ δὲ ἀντ' αὐτοῦ μέτεστιν· εἰ δὲ μηδὲ τούτῳ καίτοιτο, ὁ τρίτος ἐστὶν ὁ κρατῶν· εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἀποσβεσθείη, οὐδεὶς ἐστὶν ὅτῳ καταλείπεται ἡ νίκη. Ἔστι δὲ Μουσῶν τε βωμός καὶ ἕτερος Ἑρμοῦ καὶ ἔνδον Ἀθηνᾶς, τὸν δὲ Ἑρακλέους ἐποίησαν· καὶ φυτόν ἐστι ἐλαίας, δεύτερον τοῦτο λεγόμενον φανῆναι.

3. Ἀκαδημείας δὲ οὐ πόρρω Πλάτωνος μνημῆμά ἐστιν, ᾧ προεσήμαινεν ὁ θεὸς ἄριστον τὰ ἐς φιλοσοφίαν ἔσεσθαι· προεσήμαινε δὲ οὕτω. Σωκράτης τῇ προτέρᾳ νυκτὶ ἢ Πλάτων ἔμελλεν ἔσεσθαι οἱ μαθητῆς ἐσπτιῆναι οἱ κύκνον ἐς τὸν κόλπον εἶδεν ὄνειρον· ἔστι δὲ κύκνῳ τῷ ὄρνιθι μουσικῆς δόξα, ὅτι Λιγύων τῶν Ἑριδανοῦ πέραν ὑπὲρ γῆς τῆς Κελτικῆς Κύκνον ἄνδρα μουσικὸν γενέσθαι βασιλέα φασί, τελευτήσαντα δὲ Ἀπόλλωνος γνώμη μεταβαλεῖν λέγουσιν αὐτὸν ἐς τὸν ὄρνιθα. Ἐγὼ δὲ βασιλεῦσαι μὲν πείθομαι Λίγυσιν ἄνδρα μουσικόν, γενέσθαι δέ μοι ἄπιστον ὄρνιθα ἀπ' ἀνδρός.

4. Κατὰ τοῦτο τῆς χώρας φαίνεται πύργος Τίμωνος, ὃς μόνος εἶδε μηδένα τρόπον εὐδαίμονα εἶναι γενέσθαι πλὴν τοὺς ἄλλους φεύγοντα ἀνθρώπους. Δείκνυται δὲ καὶ χῶρος καλούμενος Κολωνὸς Ἴππιος, ἐνθα τῆς Ἀττικῆς πρῶτον ἐλθεῖν λέγουσιν Οἰδίποδα— διάφορα μὲν καὶ

ταῦτα τῇ Ὀμήρου ποιήσει, λέγουσι δ' οὖν—, καὶ βωμὸς Ποσειδῶνος Ἰππίου καὶ Ἀθηναῖς Ἰππίας, ἥρῳον δὲ Πειρίθου καὶ Θησέως Οἰδιποδός τε καὶ Ἀδράστου. Τὸ δὲ ἄλλος τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησεν Ἀντίγονος ἐσβαλὼν, καὶ ἄλλοτε στρατιᾷ κακῶσας Ἀθηναίους τὴν γῆν.

ΚΕΦ. 32.

1, 1-4. Ὅρη δὲ Ἀθηναίοις ἐστὶ Πεντελικὸν ἔνθα λιθοτομῆαι, καὶ Πάρνης παρεχομένη θήραν συῶν ἀγρίων καὶ ἄρκτων, καὶ Ὑμητὸς ὃς φύει νομάς μελίσσαις ἐπιτηδαιοτάτας.

2. Ἀθηναίοις δὲ τὰ ὄρη καὶ θεῶν ἀγάλματα ἔχει. Πεντελῆσι μὲν Ἀθηναῖς, ἐν Ὑμητῷ δὲ ἄγαλμά ἐστιν Ὑμηττίου Διός, βωμοὶ δὲ καὶ Ὀμβρίου Διὸς καὶ Ἀπόλλωνός εἰσι Προοψίου. Καὶ ἐν Πάρνηθι Παρνήθιος Ζεὺς χαλκοῦς ἐστὶ καὶ βωμὸς Σημαλέου Διός· ἐστὶ δὲ ἐν τῇ Πάρνηθι καὶ ἄλλος βωμός, θύουσι δὲ ἐπ' αὐτοῦ τότε μὲν Ὀμβριον τότε δὲ Ἀπήμιον καλοῦντες Δία. Καὶ Ἀγχεσμός ὄρος ἐστὶν οὐ μέγα καὶ Διὸς ἄγαλμα Ἀγχεσμίου.

3. Πρὶν δὲ ἢ τῶν νήσων ἐς ἀφήγησιν τραπέσθαι, τὰ ἐς τοὺς δήμους ἔχοντα αὐθις ἐπέξειμι. Δήμός ἐστι Μαραθῶν ἴσον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων ἀπέχων καὶ Καρύστου τῆς ἐν Εὐβοίᾳ· ταύτῃ τῆς Ἀττικῆς ἔσχον οἱ βάρβαροι καὶ μάχη τε ἐκρατήθησαν καὶ τινες ὥς ἀνήγοντο ἀπώλεσαν τῶν νεῶν. Τάφος δὲ ἐν τῷ πεδίῳ Ἀθηναίων ἐστίν, ἐν δὲ αὐτῷ στήλαι τὰ ὀνόματα τῶν ἀποθανόντων κατὰ φυλὰς ἐκάστων ἔχουσαι, καὶ ἕτερος Πλαταιεῦσι Βοιωτῶν καὶ δούλοις· ἐμαχέσαντο γὰρ καὶ δοῦλοι τότε πρῶτον.

4. Καὶ ἀνδρός ἐστὶν ἰδίᾳ μνῆμα Μιλτιάδου τοῦ Κίμωνος, συμβάσης ὕστερόν οἱ τῆς τελευτῆς Πάρου τε

ἀμαρτόντι καὶ δι' αὐτὸ ἐς κρίσιν Ἀθηναίοις καταστάντι. Ἐνταῦθα ἀνὰ πᾶσαν νύκτα καὶ ἵππων χρεμετιζόντων καὶ ἀνδρῶν μαχομένων ἔστιν αἰσθῆσθαι· καταστήναι δὲ ἐς ἑναργῇ θέαν ἐπιτήδες μὲν οὐκ ἔστιν ὅτῳ συνήνεγκεν, ἀνηκόῳ δὲ ὄντι καὶ ἄλλως συμβὰν οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν δαιμόνων ὁργή. Σέβονται δὲ οἱ Μαραθῶνιοι τούτους τε οἱ παρὰ τὴν μάχην ἀπέθανον ἥρωας ὀνομάζοντες καὶ Μαραθῶνα ἅφ' οὗ τῷ δήμῳ τὸ ὄνομά ἐστι καὶ Ἡρακλέα, φάμενοι πρῶτοις Ἑλλήνων σφίσιν Ἡρακλέα θεὸν νομισθῆναι.

5. Συνέβη δὲ ὡς λέγουσιν ἄνδρα ἐν τῇ μάχῃ παρεῖναι τὸ εἶδος καὶ τὴν σκευὴν ἄγροικον· οὗτος τῶν βαρβάρων πολλοὺς καταφονεύσας ἀρότρῳ μετὰ τὸ ἔργον ἦν ἀφανής· ἐρομένοις δὲ Ἀθηναίοις ἄλλο μὲν ὁ θεὸς ἐς αὐτὸν ἔχρησεν οὐδέν, τιμὰν δὲ Ἐχρετλαῖον ἐκέλευσεν ἥρωα. Πεποιήται δὲ καὶ τρόπαιον λίθου λευκοῦ. Τοὺς δὲ Μήδους Ἀθηναῖοι μὲν θάψαι λέγουσιν ὡς πάντως ὅσιον ἀνθρώπου νεκρὸν γῇ κρύψαι, τάφον δὲ οὐδένα εὑρεῖν ἐδυνάμην· οὔτε γὰρ χῶμα οὔτε ἄλλο σημεῖον ἦν ἰδεῖν, ἐς ὄρυγμα δὲ φέροντες σφᾶς ὡς τύχοιεν ἐσέβαλον.

7. Ἔστι δ' ἐν τῷ Μαραθῶνι λίμνη τὰ πολλὰ ἐλώδης· ἐς ταύτην ἀπειρία τῶν ὁδῶν φεύγοντες ἐσπίπτουσιν οἱ βάρβαροι, καὶ σφισι τὸν φόνον τὸν πολὺν ἐπὶ τούτῳ συμβῆναι λέγουσιν· ὑπὲρ δὲ τὴν λίμνην φάτναι εἰσὶ λίθου τῶν ἵππων τοῦ Ἀρταφέρνηους καὶ σημεῖα ἐν πέτραις σκηνῆς. Πρεῖ δὲ καὶ ποταμὸς ἐκ τῆς λίμνης, τὰ μὲν πρὸς αὐτῇ τῇ λίμνῃ βοσκήμασιν ὕδωρ ἐπιτήδειον παρεχόμενος, κατὰ δὲ τὴν ἐκβολὴν τὴν ἐς τὸ πέλαγος ἄλμυρὸς ἤδη γίνεται καὶ ἰχθύων τῶν θαλασσίων πλήρης. Ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω τοῦ πεδίου Πανός ἐστιν ὄρος καὶ σπήλαιον θεᾶς ἄξιον· ἔσοδος μὲν ἐς αὐτὸ στενὴ, παρελθούσι δὲ εἰσιν οἴκοι καὶ

λουτρὰ καὶ καλούμενον Πανὸς αἰπόλιον, πέτραι τὰ πολλὰ αἰξὶν εἰκασμένα.

ΚΕΦ. 33.

1. Μαραθῶνος δὲ ἀπέχει τῇ μὲν Βραυρών, ἔνθα Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος ἐκ Ταύρων φεύγουσαν τὸ ἄγαλμα ἀγομένην τὸ Ἀρτέμιδος ἀποβῆναι λέγουσι, καταλιποῦσαν δὲ τὸ ἄγαλμα ταύτῃ καὶ ἐς Ἀθήνας καὶ ὕστερον ἐς Ἄργος ἀφικέσθαι· ξόανον μὲν δὴ καὶ αὐτόθι ἐστὶν Ἀρτέμιδος ἀρχαῖον, τὸ δὲ ἐκ τῶν βαρβάρων οἴινες κατὰ γνώμην ἔχουσι τὴν ἐμήν, ἐν ἑτέρῳ λόγῳ δηλώσω.

2. Μαραθῶνος δὲ σταδίους μάλιστα ἐξήκοντα ἀπέχει Ῥαμνοῦς τὴν παρὰ θάλασσαν ἰοῦσιν ἐς Ὠρωπόν. Καὶ αἱ μὲν οἰκῆσεις ἐπὶ θαλάσῃ τοῖς ἀνθρώποις εἰσὶ, μικρὸν δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Νεμέσεως ἐστὶν ἱερόν, ἣ θεῶν μάλιστα ἀνθρώποις ὑβρισταῖς ἐστὶν ἀπαράιτητος. Δοκεῖ δὲ καὶ τοῖς ἀποβᾶσιν ἐς Μαραθῶνα τῶν βαρβάρων ἀπαντῆσαι μήνιμα ἐκ τῆς θεοῦ ταύτης· καταφρονήσαντες γὰρ μηδὲν σφισιν ἐμποδὼν εἶναι τὰς Ἀθήνας ἐλεῖν, λίθον Πάριον ὡς ἐπ' ἐξειργασμένοις ἦγον ἐς τροπαίου ποίησιν.

3. Τοῦτον Φειδίας τὸν λίθον εἰργάσατο ἄγαλμα μὲν εἶναι Νεμέσεως, τῇ κεφαλῇ δὲ ἔπεστι τῇ; θεοῦ στέφανος ἐλάφους ἔχων καὶ Νίκης ἀγάλματα οὐ μεγάλα· ταῖς δὲ χερσὶν ἔχει τῇ μὲν κλάδον μηλέας, τῇ δεξιᾷ δὲ φιάλην, Αἰθίοπες δὲ ἐπὶ τῇ φιάλῃ πεποιοῦνται. Συμβалέσθαι δὲ τὸ ἐς τοὺς Αἰθίοπας οὔτε αὐτοὺς εἶχον οὔτε ἀπεδεχόμεν τῶν συνιέναι παιθομένων, οἳ πεποιῆσθαι σφᾶς ἐν τῇ φιάλῃ φασὶ διὰ ποταμὸν Ὠκεανόν· οἰκεῖν γὰρ Αἰθίοπας ἐπ' αὐτῷ, Νεμέσει δὲ εἶναι πατέρα Ὠκεανόν.

7, 6 — 12. Νῦν δὲ ἤδη δίδειμι ὅποσα ἐπὶ τῷ βάθρῳ τοῦ ἀγάλματός ἐστιν εἰργασμένα, τοσόνδε ἐς τὸ σαφὲς προδηλώσας. Ἑλένη Νέμεσιν μητέρα εἶναι λέγουσιν Ἑλ

ληνες, Λήδαν δὲ μαστὸν ἐπισχεῖν αὐτῇ καὶ θρέψαι· πατέρα δὲ καὶ οὗτοι καὶ πάντες κατὰ ταῦτα Ἑλένης Δία καὶ οὐ Τυιδάρεων εἶναι νομίζουσι.

8. Ταῦτα ἀκηκοὼς Φειδίας πεποίηκεν Ἑλένην ὑπὸ Λήδας ἀγομένην παρὰ τὴν Νέμεσιν, πεποίηκε δὲ Τυνδάρεων τε καὶ τοὺς παῖδας καὶ ἄνδρα σὺν ἵππῳ παρεστηκότα Ἴππέα ὄνομα· ἔστι δὲ Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος καὶ Πύρρος ὁ Ἀχιλλέως, πρῶτος οὗτος Ἑρμιόνην τὴν Ἑλένης γυναῖκα λαβών· Ὁρέστης δὲ διὰ τὸ ἐς τὴν μητέρα τόλμημα παρείθη, παραμεινάσης τε ἐς ἅπαν Ἑρμιόνης αὐτῷ καὶ τεκούσης παῖδα. Ἐξῆς δὲ ἐπὶ τῷ βάρῳ καὶ Ἐποχος καλούμενος καὶ νεανίας ἐστὶν ἕτερος· ἐς τούτους ἄλλο μὲν ἤκουσα οὐδέν, ἀδελφοὺς δὲ εἶναι σφᾶς Οἰνός, ἀφ' ἧς ἐστὶ τὸ ὄνομα τῷ δήμῳ.

Κεφ. 34.

1. Τὴν δὲ γῆν τὴν Ὠρωπίαν μεταξὺ τῆς Ἀττικῆς καὶ Ταναγραικῆς, Βοιωτίαν τὸ ἐξ ἀρχῆς οὔσαν, ἔχουσιν ἐφ' ἡμῶν Ἀθηναῖοι, πολεμήσαντες μὲν τὸν πάντα ὑπὲρ αὐτῆς χρόνον, κτησάμενοι δὲ οὐ πρότερον βεβαίως πρὶν ἢ Φίλιππος Θήβας ἐλὼν ἔδωκε σφισιν. Ἡ μὲν οὖν πόλις ἐστὶν ἐπὶ θαλάσσης μέγα οὐδὲν ἐς συγγραφὴν παρεχομένη· ἀπέχει δὲ δώδεκα τῆς πόλεως σταδίους μάλιστα ἱερὸν τοῦ Ἀμφιαράου.

2. Λέγεται δὲ Ἀμφιαράῳ φεύγοντι ἐκ Θηβῶν διαστῆναι τὴν γῆν καὶ ὥς αὐτὸν ὁμοῦ καὶ τὸ ἄρμα ὑπεδέξατο· πλὴν οὐ ταύτῃ συμβῆναί φασιν, ἀλλὰ ἐστὶν ἐκ Θηβῶν ἰοῦσιν ἐς Χαλκίδα ἄρμα καλούμενον. Θεὸν δὲ Ἀμφιαράον πρῶτοις Ὠρωπίοις κατέστη νομίζειν, ὕστερον δὲ καὶ οἱ πάντες Ἕλληνες ἡγῆνται. Καταλέξει δὲ καὶ ἄλλους ἔχω γενομένους τότε ἀνθρώπους, οἱ θεῶν παρ' Ἑλλήσι

τιμὰς ἔχουσι. τοῖς δὲ καὶ ἀνάκεινται πόλεις, Ἑλεοῦς ἐν Χερρονήσῳ Πρωτεσιλάῳ, Λεβάδεια Βοιωτῶν Τροφωνίῳ. καὶ Ὠρωπίοις ναὸς τέ ἐστὶν Ἀμφιαράου καὶ ἄγαλμα λευκοῦ λίθου.

3. Παρέχεται δὲ ὁ βωμὸς μέρη· τὸ μὲν Ἡρακλέους καὶ Διὸς καὶ Ἀπόλλωνός ἐστι Παιῶνος, τὸ δὲ ἥρωσι καὶ ἥρώων ἀνεῖται γυναιξί, τρίτον δὲ Ἑστίας καὶ Ἑρμοῦ καὶ Ἀμφιαράου καὶ τῶν παιδῶν Ἀμφιλόχου· Ἀλκμέων δὲ διὰ τὸ ἐς Ἐριφύλην ἔργον οὔτε ἐν Ἀμφιαράου τινα, οὐ μὴν οὐδὲ παρὰ τῷ Ἀμφιλόχῳ τιμὴν ἔχει. Τετάρτη δὲ ἐστὶ τοῦ βωμοῦ μοῖρα Ἀφροδίτης καὶ Πανακείας, ἔτι δὲ Ἰασοῦς καὶ Ὑγείας καὶ Ἀθηναῖς Παιωνίας· πέμπτη δὲ πεποιήται Νύμφαις καὶ Πανὶ καὶ ποταμοῖς Ἀχελῷῳ καὶ Κηφισῷ. Τῷ δὲ Ἀμφιλόχῳ καὶ παρ' Ἀθηναίος ἐστὶν ἐν τῇ πόλει βωμὸς καὶ Κιλικίας ἐν Μαλλῷ μαντεῖον ἀψευδέστανον τῶν ἐπ' ἐμοῦ.

4. Ἔστι δὲ Ὠρωπίοις πηγὴ πλησίον τοῦ ναοῦ, ἣν Ἀμφιαράου καλοῦσιν, οὔτε θύοντες οὐδὲν ἐς αὐτὴν οὔτ' ἐπὶ καθαρσίοις ἢ χέρνιβι χρῆσθαι νομίζοντες· νόσου δὲ ἀκεσθείσης ἀνδρὶ μαντεύματος γενομένου καθέστηκεν ἄργυρον ἀφεῖναι καὶ χρυσὸν ἐπίσημον ἐς τὴν πηγὴν· ταύτῃ γὰρ ἀνελθεῖν τὸν Ἀμφιάραον λέγουσιν ἤδη θεόν. Ἰοφῶν δὲ Κνώσιος τῶν ἐξηγητῶν χρησμούς ἐν ἑξαμέτρῳ παρείχετο, Ἀμφιάραον χρῆσαι φάμενος τοῖς ἐς Θήβας σταλεῖσιν Ἀργείων. Ταῦτα τὰ ἔπη τὸ ἐς τοὺς πολλοὺς ἐπαγωγὸν ἀκρατῶς εἶχε· χωρὶς δὲ πλὴν ὅσους ἐξ Ἀπόλλωνος μανῆναι λέγουσι τὸ ἀρχαῖον, μάντεων γ' οὐδεὶς χρησμολόγος ἦν, ἀγαθοὶ δὲ ὄνειρατα ἐξηγήσασθαι καὶ διαγνῶναι πτήσεις ὀρνίθων καὶ σπλάγχνα ἱερείων.

5. Δοκῶ δὲ Ἀμφιάραον ὄνειράτων διακρίσει μάλιστα προσκεῖσθαι· δῆλος δέ, ἥνικα ἐνομίσθη θεὸς δι'

ὄνειράτων μαντικὴν καταστησάμενος. Καὶ πρῶτον μὲν καθήρασθαι νομίζουσιν ὅστις ἤλθεν Ἀμφιαράῳ χρησόμενος· ἔστι δὲ καθάρσιον τῷ θεῷ θύειν, θύουσι δὲ καὶ αὐτῷ καὶ πᾶσιν ὅσοις ἐστὶν ἐπὶ τῷ βωμῷ τὰ ὀνόματα· προεξειργασμένων δὲ τούτων κριὸν θύσαντες καὶ τὸ δέσμα ὑποστρωσάμενοι καθεύδουσιν ἀναμένοντες δήλωσιν ὄνειρατος.

ΚΕΦ. 35.

1. Νῆσοι δὲ Ἀθηναίοις οὐ πόρρω τῆς χώρας εἰσίν, ἢ μὲν Πατρόκλου καλουμένη — τὰ δὲ ἐς αὐτὴν ἤδη μοι δεδήλωται —, ἄλλη δὲ ὑπὲρ Σουνίου τὴν Ἀττικὴν ἐν ἀριστερᾷ παραπλέουσιν· ἐς ταύτην ἀποβῆναι λέγουσιν Ἑλένην μετὰ τὴν ἄλωσιν τὴν Ἰλίου, καὶ διὰ τοῦτο ὄνομά ἐστιν Ἑλένη τῇ νήσῳ.

2 Σαλαμίς δὲ κατὰ Ἐλευσίνα κειμένη παρήκει καὶ ἐς τὴν Μεγαρικὴν. Πρῶτον δὲ τῇ νήσῳ τὸ ὄνομα θέσθαι τοῦτο Κυχρέα ἀπὸ τῆς μητρὸς Σαλαμῖνος τῆς Ἀσωποῦ, καὶ ὕστερον Αἰγινήτας τοὺς σὺν Τελαμῶνι ἐποικῆσαι· Φίλαιον δὲ τὸν Εὐρυσάκους τοῦ Αἴαντος παραδοῦναι λέγουσιν Ἀθηναίοις τὴν νῆσον, γενόμενον ὑπ' αὐτῶν Ἀθηναῖον. Σαλαμινίους δὲ Ἀθηναῖοι τούτων ὕστερον πολλοῖς ἔτεσιν ἀνασιάτους ἐποίησαν, καταγνόντες ἐθέλοκακῆται σφᾶς ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Κάσσανδρον καὶ τὴν πόλιν γνώμῃ τὸ πλέον Μακεδόσιν ἐνδοῦναι· καὶ Αἰσχητάδου τε κατέγνωσαν θάνατον, ὃς τότε ἤρητο ἐς τὴν Σαλαμῖνα στρατηγός, καὶ ἐς τὸν πάντα ἐπώμοσαν χρόνον Σαλαμινίους ἀπομνημονεύσειν προδοσίαν.

3, 1 — 5. Ἔστι δὲ ἀγορᾶς τε ἔτι ἐρείπια καὶ ναὸς Αἴαντος, ἄγαλμα δὲ ἐξ ἐβένου ξύλου· διαμένουσι δὲ καὶ ἐς τὸδε τῷ Αἴαντι παρὰ Ἀθηναίοις τιμαὶ αὐτῷ τε καὶ Εὐρυσάκει, καὶ γὰρ Εὐρυσάκους βωμός ἐστιν ἐν Ἀθήναις.

ΚΕΦ. 36.

1. Ἐν Σαλαμῖνι δὲ — ἐπάνειμι γὰρ ἐς τὸν προκείμενον λόγον. — τοῦτο μὲν Ἀρτέμιδός ἐστιν ἱερὸν — τοῦτο δὲ τρόπαιον ἔστηκεν ἀπὸ τῆς νίκης ἣν Θεμιστοκλῆς ὁ Νεοκλέους αἴτιος ἐγένετο γενέσθαι τοῖς Ἑλλήσι· καὶ Κυχρέως ἐστὶν ἱερὸν. Ναυμαχούντων δὲ Ἀθηναίων πρὸς Μήδους δράκοντα ἐν ταῖς ναυσὶ λέγεται φανῆναι· τοῦτον ὁ θεὸς ἔχρησεν Ἀθηναίοις Κυχρέα εἶναι τὸν ἥρωα.

2. Νῆσος δὲ πρὸ Σαλαμῖνός ἐστι καλουμένη Ψυτάλεια· ἐς ταύτην τῶν βαρβάρων ὅσον τετρακοσίους ἀποβῆναι λέγουσιν, ἡττωμένου δὲ τοῦ Ξέρξου ναυτικοῦ καὶ τούτους ἀπολέσθαι φασὶν ἐπιδιαβάντων ἐς τὸν Ψυτάλειαν τῶν Ἑλλήνων. Ἀγαλμα δὲ ἐν τῇ νήσῳ σὺν τέχνῃ μὲν ἐστὶν οὐδέν, Πανὸς δὲ ὡς ἕκαστον ἔτυχε ξόανα πεποιημένα.

3. Ἰοῦσι δὲ ἐπ' Ἐλευσίνα ἐξ Ἀθηνῶν ἦν Ἀθηναῖοι καλοῦσιν ὁδὸν ἱερὰν, Ἀνθεμοκρίτου πεποιήται μνημα. Ἐς τοῦτον Μεγαρεῦσιν ἐστὶν ἀνοσιώτατον ἔργον, οἱ κήρυκα ἐλθόντα, ὡς μὴ τοῦ λοιποῦ τὴν χώραν ἐπεργάζοιτο, κτείνουσιν Ἀνθεμόκριτον· καὶ σφισι ταῦτα δράσασι παραμένει καὶ ἐς τόδε μνημα ἐκ τοῖν θεοῖν, οἷς οὐδὲ Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς ὥστε καὶ ἐπαυξηθῆναι μόνοις ἐπῆρκεσεν Ἑλλήνων.

ΚΕΦ. 37.

4, 1-7. Διαβᾶσι δὲ τὸν Κηφισὸν βωμός ἐστιν ἀρχαῖος Μελιχίου Διός· ἐπὶ τούτῳ Θησεὺς ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τῶν Φυτάλου καθαρσίῳν ἔτυχε, ληστὰς καὶ ἄλλους ἀποκτείνας καὶ Σίνιν τὰ πρὸς Πιτθέως συγγενῇ. Τάφος δὲ ἔστι μὲν αὐτόθι Θεοδέκτου τοῦ Φασηλίτου, ἐστὶ δὲ Μνησιθέου· τοῦτον λέγουσιν ἱατρὸν τε ἀγαθὸν γενέσθαι

καὶ ἀναθεῖναι ἀγάλματα, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἰαχχος πεποιήται.

6. Ἔστι δὲ ἱερὸν ἐν ᾧ κεῖται Δήμητρος καὶ τῆς παιδὸς ἀγάλματα καὶ Ἀθηνᾶς τε καὶ Ἀπόλλωνος· Ἀπόλλωνι δὲ ἐποιήθη μόνῳ τὸ ἐξ ἀρχῆς. Κέφαλον γὰρ τὸν Δηίονος συνεξελόντα λέγουσιν Ἀμφιτρώωνι Τηλεβόας τὴν νῆσον οἰκῆσαι πρῶτον, ἣ νῦν ἀπ' ἐκείνου Κεφαλληνία καλεῖται· μετοικεῖν δὲ αὐτὸν τέως ἐν Θήβαις φεύγοντα ἐξ Ἀθηνῶν διὰ τὸν Πρόκριδος τῆς γυναικὸς φόνον. Δεκάτη δὲ ὕστερον γενεᾷ Χαλκῖνος καὶ Δαῖτος ἀπόγονοι Κεφάλου πλεύσαντες ἐς Δελφοὺς ἤτουν τὸν θεὸν κάθοδον ἐς Ἀθήνας.

7. Ὁ δὲ σφισι κελεύει θῦσαι πρῶτον Ἀπόλλωνι ἐν ταῦθα τῆς Ἀττικῆς, ἐνθα ἂν ἴδωσιν ἐπὶ τῆς γῆς τριήρη θέουσαν. Γενομένοις δὲ αὐτοῖς κατὰ τὸ Ποικίλον καλούμενον ὄρος δρᾶκων ἐφάνη σπουδῇ κατὰ τὸν φωλεὸν ἰών· καὶ Ἀπόλλωνί τε θύουσιν ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ καὶ ὕστερον σφᾶς ἐλθόντας ἐς τὴν πόλιν ἀπτοὺς ἐποίησαντο Ἀθηναῖοι. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀφροδίτης ναὸς ἐστὶ καὶ πρὸ αὐτοῦ τείχος ἀργῶν λίθων θέας ἄξιον.

ΚΕΦ. 38.

1. Οἱ δὲ Πειτοὶ καλούμενοι ρεῦμα μόνον παρέχονται ποταμῶν, ἐπεὶ τό γε ὕδωρ θάλασσά ἐστὶ σφισι· πείθοιτο δὲ ἂν τις καὶ ὡς ἀπὸ τοῦ Χαλκιδέων Εὐρίπου ῥέουσιν ὑπὸ τῆς γῆς ἐς θάλασσαν κοιλοτέραν ἐμπίπτοντες. Λέγονται δὲ οἱ Πειτοὶ Κόρης ἱεροὶ καὶ Δήμητρος εἶναι, καὶ τοὺς ἰχθυὺς ἐξ αὐτῶν τοῖς ἱερεῦσιν ἔστιν αἰρεῖν μόνοις. Οὗτοι τὸ ἀρχαῖον, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, πρὸς Ἀθηναίους τοὺς ἄλλους ὄροι τῆς γῆς Ἐλευσινίοις ἦσαν, καὶ διαβᾶσι τοὺς Πειτοὺς πρῶτος ᾧ τει Κρόκων, ἐνθα καὶ νῦν ἔτι βασιλεια καλεῖται Κρόκωνος.

5. Πρὶ δὲ Κηφισὸς πρὸς Ἐλευσίνι βιαιότερον παρεχόμενος τοῦ προτέρου ῥεῦμα· καὶ παρ' αὐτῷ καλοῦσιν Ἑρινεόν, λέγοντες τὸν Πλούτωνα ὅτε ἤρπασε τὴν Κόρην καταβῆναι ταύτῃ. Πρὸς τούτῳ τῷ Κηφισῷ ληστήν Πολυπήμονα ὄνομα, Προκρούστην δὲ ἐπὶ κλησιν, Θησεὺς ἀπέκτεινεν.

6. Ἐλευσινίοις δὲ ἔστι μὲν Τριπτολέμου ναός, ἔστι δὲ Προπυλαίας Ἀρτέμιδος καὶ Ποσειδῶνος Πατρός, φρέαρ τε καλούμενον Καλλίχορον, ἔνθα πρῶτον Ἐλευσινίων αἱ γυναῖκες χορὸν ἔστησαν καὶ ἦσαν ἐς τὴν θεόν. Τὸ δὲ πεδίον τὸ Ῥάριον σπαρῆναι πρῶτον λέγουσι καὶ πρῶτον αὐξῆσαι καρπούς, καὶ διὰ τοῦτο οὐλαῖς ἐξ αὐτοῦ χρῆσθαι σφισι καὶ ποιεῖσθαι πέμματα ἐς τὰς θυσίας καθέστηκεν. Ἐνταῦθα ἄλως καλουμένη Τριπτολέμου καὶ βωμὸς δεικνύται.

7. Τὰ δὲ ἐντὸς τοῦ τείχους τοῦ ἱεροῦ τό τε ὄνειρον ἀπείπε γράφειν, καὶ τοῖς οὐ τελεσθεῖσιν, ὁπόσων θέας εἵργονται, δῆλα δήπου μὴδὲ πυθέσθαι μετεῖναι σφισιν. Ἐλευσίνα δὲ ἦρωα, ἀφ' οὗ τὴν πόλιν ὀνομάζουσιν, οἱ μὲν Ἑρμοῦ παῖδα εἶναι καὶ Δαείρας Ὠκεανοῦ θυγατρὸς λέγουσι, τοῖς δὲ ἔστι πεποιημένα Ὠγυγον εἶναι πατέρα Ἐλευσίνι· οἱ γὰρ ἀρχαῖοι τῶν λόγων ἅτε οὐ προσόντων σφίσιν ἐπὶ ὧν ἄλλα τε πλάσασθαι δεδῶκασιν καὶ μάλιστα ἐς τὰ γένη τῶν ἡρώων.

8. Ἐκ δὲ Ἐλευσίνος τραπομένοις ἐπὶ Βοιωτῶν, ἔστιν ὁμορος Ἀθηναίοις ἢ Πλαταιῖς. Πρώτερον μὲν γὰρ Ἐλευθερεῦσιν ὕροι πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἦσαν προσχωρησάντων δὲ Ἀθηναίοις τούτων, οὕτως ἤδη Βοιωτίας ὁ Κιθαιρῶν ἔστιν ὄρος. Προσεχώρησαν δὲ Ἐλευθερεῖς οὐ πολέμῳ βιασθέντες, ἀλλὰ πολιτείᾳ τε ἐπιθυμήσαντες παρὰ Ἀθηναίων καὶ κατ' ἔχθος τὸ Θηβαίων. Ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ

ναός ἐστὶ Διονύσου, καὶ τὸ ξόανον ἐντεῦθεν Ἀθηναίοις ἐκομίοθη τὸ ἀρχαῖον· τὸ δὲ ἐν Ἐλευθεραῖς τὸ ἐφ' ἡμῶν ἐς μίμησιν ἐκείνου πεποίηται.

9. Ἀπωτέρω δὲ ὀλίγον σπήλαιόν ἐστιν οὐ μέγα, καὶ παρ' αὐτὸ ὕδατος πηγὴ ψυχροῦ· λέγεται δὲ ἐς μὲν τὸ σπήλαιον ὡς Ἀντιόπη τεκοῦσα κατάθιτο ἐς αὐτὸ τοὺς παῖδας, περὶ δὲ τῆς πηγῆς τὸν ποιμένα εὐρόντα τοὺς παῖδας ἐνταῦθα σφᾶς λοῦσαι πρῶτον ἀπολύσαντα τῶν σπαργάνων. Ἐλευθερῶν δὲ ἦν μὲν ἔτι τοῦ τείχους, ἦν δὲ καὶ οἰκῶν ἐρείπια· δῆλη δὲ τούτοις ἐστὶ πόλις ὀλίγον ὑπὲρ τοῦ πεδίου πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι οἰκισθεῖσα.

ΚΕΦ. 39.

4. Ἐλευσὶνι δὲ ἤδη πλησιόχωρος ἡ καλουμένη Μεγαρίς· τῆς Ἀθηναίων ἦν καὶ αὕτη τὸ ἀρχαῖον, Πύλα τοῦ βασιλέως καταλιπόντος Πανδίωνι. Μαρτύρια δέ μοι τάφος τε Πανδίωνος ἐν τῇ γῇ καὶ Νίσος Αἰγεί μὲν πρεσβυτάτῳ τοῦ παντὸς γένους παραχωρήσας Ἀθηναίων ἄρχειν, αὐτὸς δὲ Μεγάρων καὶ τῆς ἄχρι Κορίνθου βασιλεύειν ἀξιωθείς· Νίσαιά τε ἔτι καὶ νῦν Μεγαρεῦσιν ἐπίνειον ἀπ' αὐτοῦ καλεῖται. Κόδρου δὲ ὕστερον βασιλεύοντος στρατεύουσιν ἐπ' Ἀθήνας Πελοποννήσιοι καὶ ὡς οὐδὲν ἀποδειξάμενοι λαμπρὸν ἐκομίζοντο ὀπίσω, Μέγαρα Ἀθηναίων ἐλόντες Κορινθίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοῖς ἐθέλουσιν ἔδωκαν οἰκῆσαι.

5, 1-6. Μεγαρεῖς μὲν οὕτως ἔθη καὶ φωνὴν μεταβαλόντες Δωριεῖς γεγόνασι, κληθῆναι δὲ οὕτω τὴν πόλιν φασὶν ἐπὶ Καρὸς τοῦ Φορωνέως ἐν τῇ γῇ ταύτῃ βασιλεύοντος· τότε πρῶτον λέγουσιν ἱερὰ γενέσθαι Δήμητρος αὐτοῖς, τότε ἀνθρώπους ὀνομάσαι Μέγαρα.

ΚΕΦ. 40.

1. Ἔστι δὲ ἐν τῇ πόλει κρήνη, ἣν σφισιν ὠκοδόμησε Θεαγένης, οὗ καὶ πρότερον τούτων ἐπεμνήσθη θυγατέρα αὐτὸν συνοικίσει Κύλωνι Ἀθηναίῳ. Οὗτος ὁ Θεαγένης τυραννήσας ὠκοδόμησε τὴν κρήνην μεγέθους ἕνεκα καὶ κόσμου καὶ ἐς τὸ πλῆθος τῶν κίωνων θέας ἀξίαν· καὶ ὕδωρ ἐς αὐτὴν ῥεῖ καλούμενον Σιθνίδων νυμφῶν. Τὰς δὲ Σιθνίδας νύμφας λέγουσι Μεγαρεῖς εἶναι μὲν σφισιν ἐπιχωρίας, μιᾷ δὲ αὐτῶν συγγενέσθαι Δία, Μέγαρόν τε παῖδα ὄντα Διὸς καὶ ταύτης δὴ τῆς νύμφης ἐκφυγεῖν τὴν ἐπὶ Δευκαλίωνος ποτε ἐπομβρίαν, ἐκφυγεῖν δὲ πρὸς τὰ ἄκρα τῆς Γερανίας, οὐκ ἔχοντός πω τοῦ ὄρους τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀλλὰ—νήχεσθαι γὰρ πετομένων γεράνων πρὸς τὴν βοήν τῶν ὀρίθων αὐτὸν—διὰ τοῦτο Γερανίαν τὸ ὄρος ὀνομασθῆναι.

6. Μετὰ δὲ τοῦ Διὸς τὸ τέμενος ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνελθούσι καλουμένην ἀπὸ Καρὸς τοῦ Φορωνέως καὶ ἐς ἡμᾶς ἐτι Καρίαν, ἔστι μὲν Διονύσου ναὸς Νυκτελίου, πεποιήται δὲ Ἀφροδίτης Ἐπιστροφίας ἱερὸν καὶ Νυκτὸς καλούμενόν ἐστι μαντεῖον καὶ Διὸς Κονίου ναὸς οὐκ ἔχων ὄροφον. Τοῦ δὲ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἄγαλμα Βρύαξις καὶ αὐτὸ καὶ τὴν Ὑγίειαν ἐποίησεν. Ἐνταῦθα καὶ τῆς Δήμηρος τὸ καλούμενον μέγαρον· ποιῆσαι δὲ αὐτὸ βασιλεύοντα Κᾶρα ἔλεγον.

ΚΕΦ. 44.

3. Ἐς δὲ τὸ εἰναιον, καλούμενον καὶ ἐς ἡμᾶς ἐτι Νίσαιαν, ἐς τοῦτο κατελθοῦσιν ἱερὸν Δήμητρός ἐστι Μαλοφόρου· λέγεται δὲ καὶ ἄλλα ἐς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς πρώτους πρόβια ἐν τῇ γῇ θρέψαντας Δήμητρα ὀνομάσαι Μαλοφόρον, καταρρυῆναι δὲ τῷ ἱερῷ τὸν ὄροφον τεκμαίροιο ἂν τις ὑπὸ τοῦ χρόνου. Καὶ ἀκρόπολις ἐστίν

ἐνταῦθα ὀνομαζομένη καὶ αὐτὴ Νίσαια· καταβᾶσι δὲ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως μνημᾶ ἐστὶ πρὸς θαλάσση Λέλεγος, ὃν ἀφικόμενον βασιλεῦσαι λέγουσιν ἐξ Αἰγύπτου, παῖδα δὲ εἶναι Ποσειδῶνος καὶ Λιβύης τῆς Ἐπάφου· Παρήκει δὲ παρὰ τὴν Νίσαιαν νῆσος οὐ μεγάλη Μινώα· ἐνταῦθα ἐν .ῶ πολέμῳ τῷ πρὸς Νίσον παρώρμει τὸ ναυτικὸν τῶν Κρητῶν.

4. 1 — 3. Ἡ δὲ ὄρεινὴ τῆς Μεγαρίδος τῶν Βοιωτῶν ἐστὶν ὁμορος, ἐν ἣ Μεγαρεῦσι Παγαὶ πόλις, ἐτέρα δὲ Αἰγόσθενα ὄνισται.

6. Ἰοῦσι δὲ ἐκ Μεγάρων ἐς Κόρινθον ἄλλοι τέ εἰσι τάφοι καὶ αὐλητοῦ Σαμίου Τηλεφάνους· ποιῆσαι δὲ τὸν τάφον Κλεοπάτρην τὴν Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου λέγουσι. Καὶ Καρὸς τοῦ Φορωνέως, μνημᾶ ἐστὶ, τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς χῶμα γῆς, ὕστερον δὲ τοῦ θεοῦ χρήσαντος ἐκοσμήθη λίθῳ κογχίτῃ. Μόνοις δὲ Ἑλλήνων Μεγαρεῦσιν ὁ κογχίτης οὗτός ἐστι, καὶ σφισι καὶ ἐν τῇ πόλει πεποιήται πολλὰ ἐξ αὐτοῦ. Ἔστι δὲ ἄγαν λευκὸς καὶ ἄλλου λίθου μαλακώτερος· κόγχαι δὲ αἱ θαλάσσαι διὰ παντὸς ἔνεσιν οἶ. Αὐτὸς μὲν τοιοῦτός ἐστιν ὁ λίθος· τὴν δὲ ὀνομαζομένην ἀπὸ Σκίρωνος καὶ ἐς τόδε Σκιρωνίδα Σκίρων, ἥνικα Μεγαρεῦσιν ἐπολεμάρχει, πρῶτος ὡς λέγουσιν ἐποίησεν ἀνδράσιν ὁδεύειν εὐζώνοις. Ἀδριανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ οὕτως ὡς καὶ ἄρματα ἐναντία ἐλαύνεσθαι κατέστησεν εὐρυχωρῇ τε καὶ ἐπιτηδείαν εἶναι.

7. Λόγοι δὲ εἰσὶν ἐς τὰς πέτρας, αἱ κατὰ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ μάλιστα ἀνέχουσιν, ἐς μὲν τὴν Μολουρίδα, ὡς ἀπὸ ταύτης αὐτὴν ἐς θάλασσαν Ἰνὼ ῥίψαι Μελικέρτην ἔχουσα τῶν παίδων τὸν νεώτερον· τὸν γὰρ δὴ πρεσβύτερον αὐτῶν Λέαρχον ἀπέκτεινεν ὁ πατήρ. Λέγεται μὲν δὴ καὶ μανέντα δρᾶσαι ταῦτα Ἀθάμαντα, λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐς τὴν Ἰνὼ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας χρήσαιτο ἀκρατεῖ τῷ θυμῷ

τὸν συμβάντια Ὀρχομενίοις λιμὸν καὶ τὸν δοκοῦντα Φρίξου θάνατον αἰσθόμενος, οὗ τὸ θεῖον αἷτιον οὐ γενέσθαι, βουλεῦσαι δὲ ἐπὶ τούτοις πᾶσιν Ἰνὼ μητρυιὰν οὔσαν.

8. Τότε δὲ φεύγουσα ἐς θάλασσαν αὐτὴν καὶ τὸν παῖδα ἀπὸ τῆς πέτρας τῆς Μολουριίδος ἀφίησιν, ἐξενεχθέντος δὲ ἐς τὸν Κορινθίων ἰσθμὸν ὑπὸ δελφίνος ὡς λέγεται τοῦ παιδός, τιμαὶ καὶ ἄλλαι τῷ Μελικέρτῃ δίδονται μετονομασθέντι Παλαίμονι καὶ τῶν Ἰσθμίων ἐπ' αὐτῷ τὸν ἀγῶνα ἄγουσι. Τὴν μὲν δὴ Μολουρίδα πέτραν Δευκοθέας καὶ Παλαίμονος ἱερὰν ἤγηντο· τὰς δὲ μετὰ ταύτην νομίζουσιν ἐναγεῖς, ὅτι παροικῶν σφισιν ὁ Σκίρων, ὁπόσοις τῶν ξένων ἐπετύγγανεν, ἠφίει σφᾶς ἐς τὴν θάλασσαν. Χελώνη δὲ ὑπενήχετο ταῖς πέτραις τοὺς ἐσβληθέντας ἀρπάζειν, εἰσὶ δὲ αἱ θαλάσσιαι πλὴν μεγέθους καὶ ποδῶν ὅμοιαι ταῖς χερσαίαις, πόδας δὲ ἑοικότας ἔχουσι ταῖς φώκαις. Τούτων περιήλθεν ἡ δίκη Σκίρωνος ἀφεθέντα ἐς θάλασσαν τὴν αὐτὴν ὑπὸ Θησέως.

9. Ἐπὶ δὲ τοῦ ὄρους τῇ ἄκρᾳ Διὸς ἔστιν Ἀφείου καλουμένου ναός· φασὶ δὲ ἐπὶ τοῦ συμβάντος ποτὲ τοῖς Ἑλλησιν αὐχμοῦ θύσαντος Αἰακοῦ κατὰ τι δὴ λόγιον τῷ Πανελληνίῳ Διὶ ἐν Αἰγίνῃ ὕσαντά τε ἀφεῖναι καὶ διὰ τοῦτο Ἀφείσιον καλεῖσθαι τὸν Δία. Ἐνταῦθα καὶ Ἀφροδίτης ἄγαλμα καὶ Ἀπόλλωνός ἐστι καὶ Πανός.

10. Προελθοῦσι δὲ ἐς τὸ πρόσω μνημὰ ἔστιν Εὐρύσθεως· φεύγοντα δὲ ἐκ τῆς Ἀττικῆς μετὰ τὴν πρὸς Ἡρα κλείδας μάχην ἐνταῦθα ἀποθανεῖν αὐτὸν ὑπὸ Ἰολάου λέγουσιν. Ἐκ ταύτης τῆς ὁδοῦ καταβᾶσιν Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἔστι Λατῶν καὶ μετ' αὐτὸ Μεγαρεῦσιν ὄροι πρὸς τὴν Κορινθίαν, ἐνθα Ὑλλον τὸν Ἡρακλέους μονομαχῆσαι πρὸς τὸν Ἀρκάδα Ἐχεμον λέγουσιν.

Κ. Α. ΡΩΜΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΙΑ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΚΛΟΓΑΣ
ΤΩΝ ΑΤΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

*περιεχομένου πραγματικοῦ, μεῖ εἰσαγωγήν
καὶ 4 τοπογραφικοὺς πίνακας.*

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΖΗΚΑΚΗ
ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ, 1929

Κ. Α. ΡΩΜΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΙΑ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΚΛΟΓΑΣ
ΤΩΝ ΑΤΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

*περιεχομένου πραγματικοῦ, με εἰσαγωγήν
καὶ 4 τοπογραφικοὺς πίνακας.*

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΖΗΚΑΚΗ
ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΑΘΗΝΑΙ, 1929

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Τύποις ΑΘ. Α. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ Στοῦ Σιμοπούλου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ περιηγητὴς Πausανίας.

Ἀνεκτίμητον εἶναι τὸ εὐτύχημα, ὅπερ ἔχομεν οἱ νεώτεροι Ἕλλη-
γες, νὰ κατοικοῦμεν τὴν αὐτὴν μὲ τοὺς ἀρχαίους ὡραίαν χώραν.
Τὰ μεγαλειώδη ἐρείπια ἢ καὶ μικρά, ἀλλὰ πάντοτε σημαντικὰ
λείψαντα τῶν ἔργων τέχνης, στολίζοντα σχεδὸν παντοῦ τοὺς ἑλλη-
νικοὺς τόπους, εἶναι ἄλλοι τόσοι θελκτικοὶ σύνδεσμοι πρὸς τὸν
ἀρχαῖον κόσμον. Αὐθόρμητος διὰ τοῦτο εἶναι παρ' ἡμῖν ἡ ἀγά-
πη καὶ ὁ θαυμασμὸς πρὸς τὰ ἀργαῖα μνημεῖα, διότι εἶναι αὐτὴ
ἡ φυσικὴ ἀγάπη πρὸς τὴν ἰδίαν πατρίδα. Ὅταν δὲ διὰ τῆς ἐπι-
σκεψέως τῶν ἐνδιαφερόντων τόπων τονίζεται καὶ διὰ τῆς ἀκρι-
βοῦς γνώσεως φωτίζεται ἡ ἀγάπη αὕτη, ἀσφαλῶς ἀποδαίνει διαρκ-
κὴς καθ' ὅλην τὴν ζωὴν πνευματικὴ ἀπόλαυσις.

Διὰ τῶν περιηγήσεων ἀνὰ τὰς ἑλληνικὰς χώρας καὶ κυρίως
διὰ τῶν ἀνασκαφῶν, ἐνεργουμένων πανταχοῦ ἀπὸ δεκαετηρίδων,
προήχθησαν πολὺ αἱ γνώσεις ἡμῶν περὶ τῶν ἀρχαίων τόπων
καὶ τῶν μνημείων. Ἀλλὰ τῶν περιηγήσεων τούτων καὶ ἀνασκα-
φῶν τὰ κέρδη θὰ ἦσαν μικρά, πολλάκις δὲ οὐδὲ θὰ ἦτο δυνατόν
νὰ ἐπιχειρηθοῦν τοιαῦται ἔρευναι ἐπὶ τόπων κατὰ τὸ φαινόμενον
ἐρήμων καὶ ἀφανῶν, ἃν ἔλειπε βιβλίον πραγματευόμενον περὶ
αὐτῶν, γραφὲν κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα παρ' αὐτόπτου τῶν διαφό-
ρων μνημείων, ὅτε ἦσαν ἀκέραια. Τοιοῦτον ἔργον εὐτυχῶς διε-
σώθη μέχρις ἡμῶν ὁλόκληρον καὶ εἶναι ἀρκετὰ εὐμέγεθες. Ἐπι-
γράφεται : Πausανίου Ἑλλάδος περιήγησις, καὶ διαιρεῖται εἰς
δέκα βιβλία.

Τίποτε δὲν λέγουν ἄλλοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς περὶ τοῦ προ-
σώπου τοῦ περιηγητοῦ Πausανίου καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου του.
Ἡ σιωπὴ αὕτη, ἂν μὴ σημαίνει ἀπτυχίαν, ὅμως φανερώνει ὅτι

ὁ Παυσανίας δὲν ἐπέτυχε τὴν ὑστεροφημίαν τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἄλλ' ἱκανὰ περὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐποχῆς του μανθάνομεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ περιηγητοῦ, περὶ δὲ τῆς ποιότητος αὐτοῦ ὡς συγγραφέως, ὅπερ καὶ αὐσιῶδες, διδασκόμεθα πλεῖστα μελετῶντες αὐτὸ τὸ ἐκτεταμένον ἔργον του.

Ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν *Ἡλιακῶν* (V 13, 7) μανθάνομεν, ὅτι πατρὶς τοῦ Παυσ. ἦτο ἡ περὶ τὴν Μαγνησίαν τὴν ἐπὶ Σιπύλῳ χώρα καὶ ἀναμφιδόλως ὁ περιηγητὴς ἡμῶν ἦτο Ἕλλην, διότι πρὸ πολλοῦ οἱ ἐκεῖ τόποι ἀνήκοντες εἰς τὴν παλαιὰν Λυδίαν εἶχον ἐξελληνισθῇ. Ἐπειδὴ εἰς τὰ Ἀττικὰ (I, 19, 6) ἀναφέρει τὸ στάδιον, ὅπερ συνετελέσθη κατὰ τὸ 143 μ. X., εἰς δὲ τὰ Ἀρχαδικὰ (VIII, 44, 6) μνημονεύει τὴν ὑπὸ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου καθυπόταξιν τῶν Γερμανῶν, γενομένην τὸ 179 μ. X., ἐξάγομεν, ὅτι ἡ ἀκμὴ καὶ δρᾶσις τοῦ Παυσ. συμπίπτει μὲ τὸ β' ἡμῖσι τοῦ Β' μ. X. αἰῶνος. Πότε ἐγεννήθη καὶ πότε ἀπέθανε παραμένει ἀγνωστον. Πολὺ σπουδαῖον εἶναι δι' ἡμᾶς, ὅτι ὁ περιηγητὴς ἐζήσε κατὰ τοὺς χρόνους τούτους. Διότι ὅχι μόνον εἶδε καὶ περιέγραψε τὰ μνημεῖα τῶν μεγάλων ἀρχαίων ἐποχῶν, ὧν τὰ πλεῖστα διετηροῦντο ἕως τότε, ἀλλ' εἶδε καὶ τὰς νεωτέρας μεγάλας κατασκευὰς τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ Ἡρώδου. Ἐπειτα, ἐνῶ εὐρίσκεται τόσον πλησίον πρὸς τὴν μεγάλην Ἀρχαιότητα, δὲν ἀπέχει ὅμως πολὺ ἀπ' ἡμῶν τῶν νεωτέρων. Ὅπως ἡμεῖς, εὖτω καὶ ὁ Παυσ. ἐρευνᾷ μὲ ἀπαυστον ἐνδιαφέρον τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν καὶ πλήρης θαυμασμοῦ ἀτενίζει τὰ θέας ἀξία μνημεῖα. Ἡ θαυμασία δημιουργικὴ δρᾶσις τοῦ ἀρχαίου ἔθνους πρὸ πολλοῦ εἶχε σταματήσει.

Ἰνα κρίνωμεν τώρα τὸν Π. ὡς συγγραφεὴ, πρέπει πρωτίστως νὰ χωρίσωμεν τὸ καθαυτὸ προσωπικὸν ἔργον του ἀπὸ τὸ ἔργον τῶν προκατόχων του καὶ τὸ μέγα ὕλικόν, ὅπερ ἤντηλησεν ἐκ διαφόρων βιβλίων. Διότι δὲν εἶναι πρῶτος ὁ Π., ὅστις ἐσκέφθη νὰ περιηγηθῇ καὶ νὰ γράψῃ περὶ τῶν ἀξιοθεάτων τῶν διαφόρων τόπων. Ἐξακόσια ὅλα ἔτη πρὸ αὐτοῦ, μέγας λογοτέχνης, ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας Ἡρόδοτος, περιηγήθη πολλὰς ξένας χώρας καὶ ἔγραψεν ὑποδειγματικὸν δι' ὅλους τοὺς αἰῶνας βιβλίον.

Κατὰ τὸν Δ' μ. Χ. αἰῶνα ἤκμασαν ἐν Ἀθήναις οἱ λεγόμενοι Ἀτθιδογράφοι, γράψαντες ἀρχαιολογικὰς πραγματείας περὶ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Ἀττικῆς. Τούτων, ὅπως τοῦ μεγίστου τῶν περιηγητῶν, Πολέμωνος τοῦ ἐξ Ἰλίου καταγομένου, Ἡλιοδώρου τοῦ Ἀθηναίου καὶ ἄλλων διειτηρήθησαν ἐλάχιστα ἀποσπάσματα. Ἀλλ' ὁ Παυσ. ἠδύνατο τούτων καὶ ἄλλων ἀκόμη περιηγητῶν νὰ ἔχῃ ἀκέραια πρὸ ἑαυτοῦ τὰ βιβλία. Εἶναι φυσικὸν διὰ τοῦτο τὸ μέγιστον μέρος τῶν εἰδήσεων ἃς μεταδίδει εἰς ἡμᾶς ὁ Π., εἰδήσεων τοπογραφικῶν, ἀρχαιολογικῶν, μυθολογικῶν, γενεαλογικῶν, ἱστορικῶν, φυσιογνωστικῶν, νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὰς σχετικὰς ἐργασίας τῶν προκατόχων του. Αὕτη ἡ σειρὰ τῆς περιηγήσεως καὶ τῶν βιβλίων, *Ἀττικά*, *Κορινθιακά*, *Λακωνικά*, *Μεσσηνιακά*, *Ἡλιακά* (δύο βιβλία, α') περὶ τῆς Ὀλυμπίας, β') περὶ τῆς λοιπῆς χώρας τῶν Ἠλείων), *Ἀχαϊκά*, *Ἀρκαδικά*, *Βοιωτικά* καὶ τέλος *Φωκικά*, ἔχει τόσον καλῶς μελετηθῇ καὶ προσαρμοσθῇ πρὸς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῶν διαφόρων χωρῶν, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποδώσωμεν τὴν διάταξιν εἰς προσωπικὴν ἐπίνοιαν τοῦ Παυσ. Ἐπίσης ἡ περιγραφή τῶν περὶ τινα πόλιν τόπων, γινομένη κατὰ τὰς ἀπὸ τῆς πόλεως ὡς ἀπὸ κέντρου ἀγούσας ὁδοὺς, πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς σύστημα προϋπάρχον, καλῶς μελετηθὲν καὶ ἐφαρμοσθὲν ἤδη πολλάκις. Ἐκτὸς τῶν εἰδήσεων, τῶν φανερώς ἐκ βιβλίων προερχομένων, τὴν αὐτὴν ἔχουν καταγωγὴν καὶ ὅσαι κατὰ μακροχρόνιον φιλολογικὴν συνήθειαν ἀποδίδονται εἰς τοὺς ἐπιχωρίους. Διότι, καὶ λόγιοι ἂν ἦσαν οἱ ἐπιχώριοι οὗτοι, οὐδέποτε θὰ εἶχον προχείρους τόσον μακρὰς γενεαλογίας ἢ ἱστορίας, ὅσας ἀποδίδει εἰς αὐτοὺς ὁ Παυσανίας. Ὑπολείπεται οὕτως ἐκ τοῦ ὅλου βιβλίου μικρὸν μέρος, ὅπερ πρέπει νὰ ἀποτελῇ τὸ προσωπικὸν ἔργον τοῦ περιηγητοῦ. Σπουδαῖον ἐν τούτῳ εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι πραγματικῶς ὁ Παυσ. ἐταξείδευσεν εἰς τὰς περιγραφόμενας χώρας. Πανταχοῦ φαίνεται ὁ ἄνθρωπος ὁ δεχόμενος ἀμέσους καὶ λογικὰς ἐντυπώσεις ἐκ τῶν τόπων. Αἱ δὲ ἐντυπώσεις αὗται καὶ κρίσεις ἔχουν πολλάκις χαρακτῆρα ἰδιάζοντα, ἀνταποκρινόμενον πλήρως πρὸς τὴν μόρφωσιν, τὰς ἑξεις καὶ τὰς προτιμήσεις τοῦ συγγραφέως.

Ὁ Πaus. δὲν ἔχει μεγάλην μόρφωσιν οὔτε δυνατόν κριτὴν νοῦν. Μιμεῖται τὸν Ἡρόδοτον. Ἄλλὰ πόση ἀπόστασις ! Ἐνῷ δὲ δαιμόνιος Ἀλικαρνασσεύς (II, 20, 28) ἐλέγχει τρεῖς, ὥραϊα ἄλλως ἐστηριγμένας, γνώμας περὶ τῶν κατὰ τὸ θέρος πλημμυρῶν τοῦ Νείλου καὶ ἀντιπαρατάσσει τετάρτην εὐφυστάτην ἰδικήν του ἑρμηνείαν, ἡ ἡμέτερος περιηγητὴς χαίρει διότι διὰ προσπαθειῶν του ἤλεγξεν ὡς ψευδές, ὅτι οἱ ἰχθύες τοῦ Ἀροανίου ποταμοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ (VIII, 21, 2), οἱ λεγόμενοι ποικιλίαι (=πέστροφες) φθέγγονται ὡς κίχλαι ! Ἄλλ' οὕτε καὶ ὡς λογοτέχνης διακρίνεται ὁ Πaus. Τὸ ὕψος αὐτοῦ εἶναι ξηρόν, ἀλλ' ἀνεκτόν καὶ σύμφωνον πρὸς ἑαυτό. Κατὰ τὴν γλῶσσαν εἶναι ἀττικιστὴς καὶ εἰς τὸν ἀρχαῖσμον εἶναι ὑπερβολικὸς μεταχειριζόμενος καὶ τὴν ἀρχαίαν πρόθεσιν ἐς ἀντὶ τῆς εἰς. Διδακτικὴ ἐπίσης εἶναι ἡ παραβολὴ τοῦ Πaus. πρὸς τὸν ὀλίγον νεώτερον αὐτοῦ Σαμοσατέα λογοτέχνην, τὸν Λουκιανόν. Πνεῦμα σπινθηροδόλον, εἰρωνικόν, ἀμφιβάλλον περὶ πάντων διακρίνουν τὸν ὀνομασθέντα Βολταῖρον τῆς Ἀρχαιότητος. Νηφαλιότης, συντηρητικότης, εὐσέβεια, συμπίπτουσα ἐνίοτε πρὸς δεισιδαιμονίαν, διακρίνουν τὸν πρῶτον. Ἐνῷ ἡ ἰσχυρὰ καλλιτεχνικὴ φύσις τοῦ Λουκιανοῦ ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὸν καὶ ἴδιον ὥραϊον ἔργον νὰ δημιουργήσῃ καὶ μὲ μεγάλην δύναμιν καὶ ἐπιτυχίαν νὰ κρίνῃ περὶ καλλιτεχνημάτων τῆς πλαστικῆς καὶ ζωγραφικῆς, ὁ Πaus. ἐστερημένος καλλιτεχνικῆς δυνάμεως καὶ δεξιότητος γνώσεις μόνον διαφόρους καὶ πολλὰς ἡδυνήθη νὰ καταγράψῃ εἰς τὸ βιβλίον του. Ἄλλ' ὅμως πρέπει πρὸς τιμὴν τοῦ περιηγητοῦ ἡμῶν νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι τὸ ἔργον τῆς περιγραφῆς τῶν τόπων καὶ μνημείων, ὡς καὶ τὴν συλλογὴν τῶν διαφόρων ἐκ τῶν βιβλίων εἰδήσεων, ἐξετέλεσε μὲ ἄκραν εὐσυνειδησίαν καὶ τιμιότητα. Διὰ τοῦτο τὸ βιβλίον του ἐχρησίμευσε καὶ θὰ παραμένῃ ὡς σπουδαιότατη πηγὴ εἰδήσεων καὶ γνώσεων ἐκ τῆς Ἀρχαιότητος.

Τὰ Ἀττικὰ.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ οὐδεμία ἄλλη πόλις καὶ χώρα φθάνει κατὰ τὴν σπουδαιότητα τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἀττικὴν. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἠνθησαν ἐδῶ αἱ εἰκαστικαὶ τέχναι, ὅσον οὐδαμοῦ ἄλλοῦ, ἰδρύθησαν δὲ οἱ ὠραιότατοι ναοὶ καὶ τὰ περιφανέστατα ἀρχιτεκτονικὰ μνημεῖα, τὰ ὅποια τύχη ἀγαθὴ διετήρησε κατὰ μέγα μέρος μέχρι σήμερον. Διὰ τοῦτο εὐνόητος εἶναι ἡ μεγίστη σημασία τῶν Ἀττικῶν, τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς περιηγήσεως.

Ἐπειδὴ ἡ δικτῆρησις τῶν μνημείων ἐν Ἀθήναις καὶ Ἀττικῇ εἶναι σχετικῶς καλὴ, ἔγιναν δὲ μεγάλαι ἐνωρίς ἀνασκαφαὶ πρὸς διαφώτισιν τῶν τοπογραφικῶν ζητημάτων, ἐμελετήθη πολὺ τὸ πρῶτον τοῦτο βιβλίον τοῦ Πausανίου καὶ ἐν αὐτῷ ἐδοκιμάσθη πρὸ πάντων ἡ εὐσυνειδησία καὶ ἀκρίβεια τοῦ περιηγητοῦ, περὶ ἧς ἀνωτέρω εἵπομεν. Τὰς ἀρετὰς ταύτας, ὡς καὶ τὸ αὐστηρῶς τηρούμενον τοπογραφικὸν σχέδιον τῆς συγγραφῆς, διαδλέπει τις εὐκρινέστερον εἰς τὰς συνταχθείσας Ἐκλογάς, ἐν αἷς λείπουν αἱ πολλάκις μακρόταται ἱστορικαὶ καὶ μυθολογικαὶ παρεκβάσεις, αἱ σκοτιζουσαι τὸν ὀρίζοντα καὶ δυσκολεύουσαι τὴν ἐποπτείαν τοῦ ὅλου.

Ἰδοὺ τὰ κεφάλαια τῆς περιγραφῆς, ὅθεν διαφαίνεται τὸ πολὺ μελετημένον τοπογραφικὸν τοῦτο σύστημα.

1. Παράπλους τῆς Ἀττικῆς ἐκ τῶν Κυκλάδων εἰς Πειραιᾶ. Σούνιον. Λαύρειον. Κεφ. 1, 1.
2. Ὁ Πειραιεὺς καὶ οἱ λιμένες. Κεφ. 1, 2-4.
3. Ὁδὸς ἀπὸ Φαλήρου εἰς Ἀθήνας. Κεφ. 2, 1.
4. Κυρία ὁδὸς ἀπὸ τοῦ Πειραιῶς εἰς Ἀθήνας. Κεφ. 2, 2.
5. Ἀπὸ τοῦ Διπύλου εἰς τὴν ἀγοράν. Κεφ. 2. 4-6.

6. Ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς (ἀνατολικῶς καὶ ὑπὸ τὸ λεγόμενον Θησεῖον) πρὸς νότον μέχρι τῶν βορείων ὑπωρείων τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἐπειτα περιγραφή τῆς στενῆς κοιλάδος μεταξὺ Πνυκός, Ἀρείου Πάγου καὶ Ἀκροπόλεως. Κεφ. 3. 14, 4.
 7. Ἐπάνοδος εἰς τὸ ἀρχικὸν σημεῖον τῆς ἀγορᾶς. Δυτικὴ πλευρὰ αὐτῆς, βορεῖα καὶ ἀνατολική. Διεύθυνσις πρὸς τὰς βορείας ὑπωρείας τῆς Ἀκροπόλεως. Πρυτανεῖον (πλησίον τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Κυρρήστου). Κεφ. 14, 6-18, 3.
 8. Διεύθυνσις ἀπὸ τοῦ Πρυτανείου πρὸς τὴν σημ. Μητρόπολιν, ὅπου περίπου τὸ Σαράπειον καὶ ὁ ναὸς τῆς Εἰλεθυίας. Ἐκδρομὴ εἰς τὸ προάστειον τοῦ Ἀδριανοῦ. Ὀλυμπιεῖον. Ἱερὰ παρὰ τὸν Ἴλισόν. Στάδιον. Λύκειον. Ἀδριανός. Κεφ. 18, 4-19, 6.
 9. Ἐπάνοδος εἰς τὸ Πρυτανεῖον. Ὀδὸς Τριπόδων. Διονυσιακὸν θέατρον. Ἀσκληπιεῖον καὶ ἄλλα ἱερὰ τῆς νοτίας πλευρᾶς τῆς Ἀκροπόλεως. Κεφ. 20-22, 3.
 10. Ἀκρόπολις. Κεφ. 22, 4-28, 4.
 11. Ἀρείος Πάγος. Ἡλιαία. Δικαστήρια. Κεφ. 28, 5-29, 1.
 12. Ἀκαδήμεια. Τάφοι τοῦ Κεραμεικοῦ. Κεφ. 29, 2-30, 4.
 13. Ὅρη τῆς Ἀττικῆς καὶ ἐπιφανεῖς δῆμοι. Μαραθῶν. Βραυρών. Ραμνοῦς. Ὠρωπὸς καὶ ἱερὸν Ἀμφιαράου. Κεφ. 32-34, 5.
 14. Νῆσοι. Ν. τοῦ Πατρόκλου. Ἑλένη, Σαλαμίς. Κεφ.
 15. Ἐπάνοδος εἰς τὸ Δίπυλον. Περιγραφή τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ πρὸς τὴν Ἐλευσίνα. Ἐλευσίς. Ἐλευθεραί. 36. 3-39, 4.
- Μετὰ ταῦτα συνάπτεται ὡς προσθήκη ὁ περὶ Μεγάρων καὶ τῆς Μεγαρίδος λόγος. Κεφ. 39,4-44,10.

Χαρακτηριστικὸν σπουδαῖον τοῦ ἀνωτέρω τοπογραφικοῦ συστήματος εἶναι ἡ ἐκλογὴ σημαντικῶν σημείων ὡς κέντρων ἀφ' ὧν ἄγονται ὡς ἀκτῖνες σκόπμοι διευθύνσεις. Οὕτω π. χ. εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ὁ Πειραιεὺς καὶ τὸ Φάληρον ὡς ἐγγὺς κείμενα θεωροῦνται ὡς κέντρον, ἀφ' οὗ ἄγονται δύο ἀκτῖνες, ἡ ἀπὸ Φαλήρου

εἰς Ἀθήνας ὁδὸς καὶ ἢ ἀπὸ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὸ Δίπυλον. Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν ἀγορὰν εἶναι σπουδαιότατον κέντρον, ἀφ' οὗ ἄγονται 4 ἀκτῖνες, ὡς διάφοροι διευθύνσεις εἰς τὸ κύριον σῶμα τῆς πόλεως. Ἀπὸ τοῦ Πρυτανείου ἔχομεν δύο διευθύνσεις ἀναχωρούσας. Ἀπὸ τοῦ Διπύλου τέλος ἔχομεν μίαν πρώτην μακρὰν ἐκδρομὴν εἰς Ἀκαδήμειαν, τὰ ὄρη, τοὺς ἐπιφανεῖς δῆμους καὶ τὰς νήσους καὶ δευτέραν κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν πρὸς τὴν Ἐλευσίνα.

Ἀναγνωρίζοντες τὸ σοφὸν τοῦτο τοπογραφικὸν διάγραμμα κατανοοῦμεν τὸν ὁργανισμόν τῆς συγγραφῆς καὶ τὴν σπουδαιότητά της. Καὶ τὰ τοπογραφικὰ ζητήματα ἀποβαίνουν ἀπλούστερα.

ΣΧΟΛΙΑ ΑΤΤΙΚΩΝ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

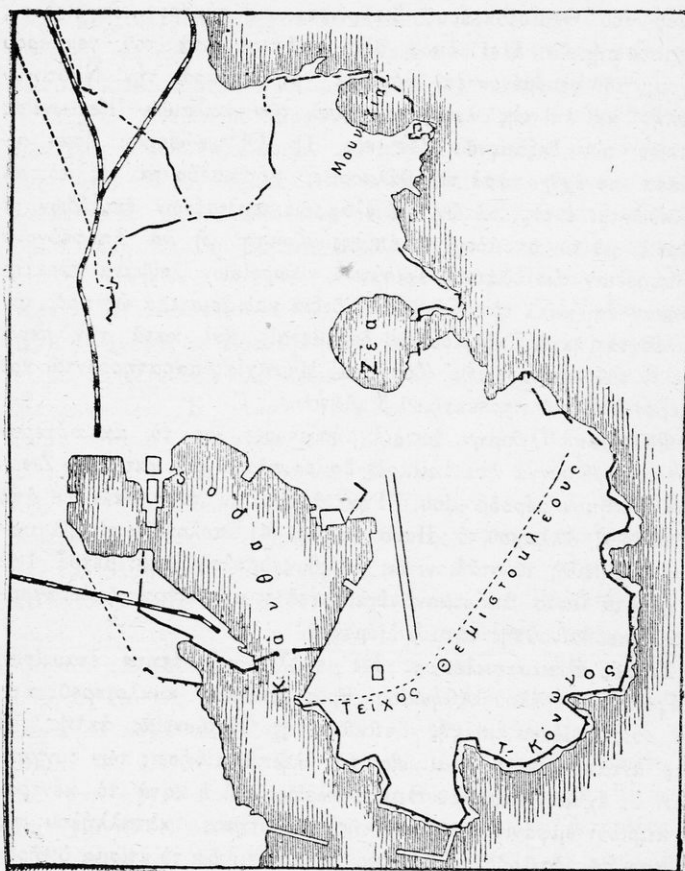
ΚΕΦ. 1.

1. Ἀργύρου μέταλλα—ἀργύρου ὀρυχεῖα.—Χάρακα = ὀχυρωματικὸν ἔργον, ἀποτελούμενον ἐκ πασσάλων ἐμπεπηγμένων πρὸ τάφρου. Ἀρχικῶς χάραξ σημ. πάσσαλος.

Ὁ Παυσανίας ἀρχίζει τὴν περιγραφὴν τῆς Ἀττικῆς ἀνευ προλόγου εἰσερχόμενος ἀμέσως εἰς τὰ πράγματα. Ὡς ταξειδιώτης πλέων ἀπὸ τῶν Κυκλάδων πρὸς τὸν Πειραιᾶ ἦτο φυσικὸν νὰ ὁμιλήσῃ πρῶτον περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς ἀκρωτηρίου, τοῦ Σουνίου. Ἀλλ' ἡ βραχυτάτη μνεία τοῦ ναοῦ καὶ ὁ ἀσαφὴς λόγος περὶ τῆς θέσεως τοῦ Λαυρείου καὶ τῆς νήσου τοῦ Πατρόκλου φανερώουν, ὅτι ὁ περιηγητὴς δὲν ἀπεβιδάσθη εἰς τὸ Σούνιον οὐδὲ ἔπλευσεν ἐκεῖθεν εἰς τὸ Λαύρειον.—Περὶ τοῦ Σουνίου καὶ ἐξ ἄλλων εἰδήσεων συγγραφέων καὶ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν γνωρίζομεν σήμερον περισσότερα κατὰ πολὺ καὶ ἀκριβέστερα. Ἡ κορυφὴ τοῦ ἀκρωτηρίου περιεβάλλετο διὰ τείχους, ἐντὸς αὐτοῦ δὲ ὑπῆρχε ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος καὶ οὐχὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ὡς λέγει ὁ Παυσανίας. Τοῦ ναοῦ διατηροῦνται σημαντικὰ λείψανα καὶ 12 κίονες ὄρθιοι, περίδλεπτοι, ἀποτελοῦντες μὲ τὸ πλαίσιον τῶν βράχων καὶ τῆς θαλάσσης ἐν ἐκ τῶν γραφικωτέρων ἑλληνικῶν ἔρειπίων. Ἐντεῦθεν τὸ σημερινὸν ὄνομα Καδοκολόνες. Ἐξω τοῦ τείχους πρὸς βορρᾶν, περὶ τὰ 5', ἀνευρέθησαν τὰ θεμέλια ἰδιορρύθμου ναοῦ, ὅστις πράγματι ἀνῆκεν εἰς τὴν Σουνιάδα Ἀθηνᾶν. Ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος, ὀλίγον μικρότερος τοῦ λεγομένου Θησείου τῶν Ἀθηνῶν, ὁμοίᾳζε πρὸς αὐτὸ κατὰ τὸν ρυθμὸν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κίωνων (6 εἰς τὰς στενὰς καὶ 13 εἰς τὰς μακρὰς πλευράς), ἰδρῦθη δὲ μικρὸν μετὰ τὸν Παρθενῶνα ἐπὶ τῶν θεμελίων παλαιότερου ναοῦ, καταστραφέντος ὑπὸ τῶν Περσῶν.—Ἡ ἐκμετάλλευσις

τοῦ Λαυρείου εἶχε παύσει ἐπὶ Πaus., ἀφοῦ 2 αἰῶνας παλαιότερον, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Στράβωνος (IX, 399), ἦτο μετριωτάτη. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Πεισιστράτου ἦσαν γνωστά τὰ πλούσια ταῦτα εἰς ἀργυροῦχον μόλυβδον ὀρυχεῖα. ἀλλὰ κατὰ τὸ 484 π. X. ἀνεκαλύφθησαν τὰ σπουδαιότατα κοιτάσματα τῆς Μαρωνείας (Καμαρέζας), τῶν ὁποίων τὸ εἰσόδημα διέθεσαν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ πρότασιν τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ στόλου των. Ἡ νεωτέρα ἐκμετάλλευσις ἤρχισε μετὰ τὸ 1860.—Ἐπειδὴ ἡ νῆσος τοῦ Πατρόκλου ἀναφέρεται μετὰ τὸ Λαύρειον, θὰ ἐλεγέ τις, ὅτι πρὸς τὰ ἐκεῖ πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ, ἀφοῦ τὸ πλεόντι πρὸς τὰ πρόσω ἀνάγκη νὰ νοηθῇ ἀπὸ τοῦ Σουνίου πρὸς τὰ ΒΑ. Ἀλλ' ἡ νησίς πραγματικῶς εὕρεσκειται κατὰ τὸν ΝΔ ἀνοιγόμενον μικρὸν κόλπον τοῦ Σουνίου καὶ ὀνομάζεται σήμερον Γαῖδουρονήσι. Ἐπ' αὐτοῦ παρατηρεῖται τεῖχος ἐξ ἀκατεργάστων λίθων.—Ὁ Πτολεμαῖος, ὁ υἱὸς τοῦ Πτολεμαίου τοῦ υἱοῦ τοῦ Λάγου, εἶναι ὁ λεγόμενος ἄλλως Φιλάδελφος. Ὁ πολεμῶν τότε τοὺς Ἀθηναίους (265 π. X.) Ἀντίγονος, ὁ υἱὸς Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ, ὀνομάζεται καὶ Ἀ. ὁ Γονατᾶς.

2. Πειραιεύς. Τὸ ὄνομα ἐτυμολογεῖται ὁμοφώνως ὑπὸ τῶν παλαιῶν παρὰ τὸ πέραν. Οὕτω κατὰ Στράβ. (1, 59) : τὸν Πειραιᾶ νησιάζοντα πρότερον καὶ πέραν τῆς ἀκτῆς κείμενον οὕτως φασὶν ὀνομασθῆναι. Ἡ ἐτυμολογία τῶν παλαιῶν εἶναι ὀρθή, ὑπόμνησιν δὲ τῆς παλαιᾶς γεωλογικῆς καταστάσεως ἀποτελεῖ καὶ σήμερον τὸ ἐλάχιστον ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ὕψος τῆς πρὸς Β τῆς περαικῆς χερσονήσου προσχώσεως καὶ ἡ γνωστὴ σοῦδα τοῦ Φαλήρου.—ἤμος=ἀγροτικὴ κοινότης.—Τὸ πρῶτον ἐγένετο ἄρχων ὁ Θεμιστοκλῆς τὸ 493 π. X. Ἐκτοτε λοιπὸν χρονολογεῖται ἡ σπουδαία προσπάθεια τοῦ νὰ καταστήσῃ τὸν Πειραιᾶ ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Πειραιεὺς εἶχε τρεῖς λιμένας, οὓς ὁ Θουκ. (1, 93, 3) καλεῖ αὐτοφρεῖς, δηλ. φυσικούς. Εἶναι οὗτοι ὁ μέγιστος, καλούμενος Κάνθαρος διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν κάρναρον, γαστρώδες ἄγγειον μὲ δύο λαβὰς, ἡ Ζέα, σήμερον Πασαλιμάνι καὶ ἡ Μουνιχία, σημ. Φανάρι ἢ Λιμάνι τοῦ Κουμουντούρου. Ἡ κατασκευὴ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἐπίνειον (κατεσκευάσατο) ἔδει νὰ γίνῃ

Εἰκ. 1.—Λιμένες καὶ τείχη τοῦ Πειραιῶς.

διὰ τῆς ὀχυρώσεως τῶν λιμένων καὶ τῆς ἰδρύσεως διαφόρων λιμενικῶν ἔργων, ὡς οἱ νεώσοικοι. Τὸ περιβάλλον τοὺς λιμένας τεῖχος τοῦ Θεμιστοκλέους διακρίνεται καὶ σήμερον, ἂν καὶ εἰς ἐλάχιστα σημεῖα, ἐκεῖ ὅπου δὲν συνέπεσε μετὰ τοῦ νεωτέρου τεύχους, τοῦ γενομένου ἐπὶ Κόνωνος, δηλ. παρὰ τὴν Ναυτικὴν Σχολὴν καὶ ἐπὶ τῆς λεγομένης ὑπὸ τῶν παλαιῶν Ἡτιωνείας δυτικῶς τῶν δεξαμενῶν (ἰδὲ εἰκ. 1). Οἱ νεώσοικοι ἦσαν οἰκήματα συνεχῇ παρὰ τὴν θάλασσαν, χρησιμεύοντα εἰς τὸ νὰ ἀνεγκύωνται ἐντὸς αὐτῶν, ἐπὶ ἐλαφρῶς κεκλιμένων ἐπιπέδων, αἱ τριήρεις, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐπισκευάζωνται ἢ νὰ ἀποφεύγουν τὴν ἐπήρειαν τῶν ὑδάτων. Τοιούτων νεωσοίκων λείψανα παρατηρήθησαν καὶ κατὰ τὸν Κάνθαρον, δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὡς πρὸς τὸν εἰσπλέοντα (ἄκτῃ Ἐκθερίου καὶ δεξαμενᾶς), καὶ κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ λιμένος τῆς Ζέας καὶ Μουνιχίας παρατηροῦνται καὶ σήμερον ὑπὸ τοῦ προσεκτικοῦ διαβάτου.

Φάληρον. Ὁ λιμὴν, ὅστις ἐχρησίμευσεν ὡς τὸ παλαιότερον ἐπίγειον, πρέπει νὰ ἦτο ὁ μικρὸς ὄρμος πέραν τοῦ κατὰ τὸν Ζφολογικὸν κῆπον ἀεροδρομίου. Τὴν ἀπόστασιν τοῦ Φαλήρου ἀπὸ τῆς πόλεως ἀλλαχῶς ὁ Πaus. (8, 10, 4) ὑπολογίζει εἰς 20 σταδίους. Ἐπειδὴ τὸ στάδιον, ὡς συνήθως ὑπολογίζεται, μετρεῖ 185 μ., ἡ κατὰ Πaus. ἀπόστασις εἶναι κατὰ τι μικροτέρα τῆς πραγματικῆς, ὑπερβαίνουσης τὰ 4 χιλιόμετρα.

Τάφος Θεμιστοκλέους. Μὲ μεγάλην πιθανότητα ἐταυτίσθη ὁ τάφος τοῦ μεγάλου Ἀθηναίου πρὸς ἐρείπιον κυκλοτεροῦς κτιρίου, εὐρισκομένου ἐπὶ τῆς δυτικῶς τῆς Ἡτιωνείας ἄκτῆς. Ἡ θέσις ἀνταποκρίνεται καὶ εἰς τὰς λοιπὰς εἰδήσεις τῶν συγγραφέων, ὡς ἔχομεν περὶ τοῦ Θεμιστοκλείου, καὶ ἡ κατὰ τὸ κέντρον τοῦ κτιρίου ἐμφάνις κυλινδρικῆς κοιλότητος, καταλλήλου εἰς ἀπόθεσιν τῆς ὀστεοδόχου κάλπης, βεβαιώνει, ὅτι τὸ κτίσμα ὑπῆρξε τάφος.

3, 1-3. Τὸ σπουδαιότατον ἱερὸν τοῦ Πειραιῶς ἦτο ἐνταῦθα τὸ ἀναφερόμενον τέμενος τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Διὸς. Ἡ θέσις του παραμένει ἄγνωστος. Μόνον ἐξ ἐπιγραφῶν γνωρίζομεν, ὅτι αἱ θεότητες ὠνομάζοντο συνήθως Ζεὺς Σωτήρ, Ἀθηνᾶ Σώτειρα

καὶ τὸ ἱερὸν Δισωτήριον. Ὁ Π. νομίζει θέας ἄξιον τὸ τέμενος. Ἐκ τούτου δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποτεθεῖ, ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ σπουδαῖον ἀρχιτεκτονικὸν ἔργον ὡς εἶναι ὁ ναός. Ἦρκει ὁ περίβολος, ὁ βωμός, τὰ ἀγάλματα, ἄλλα ἀφιερῶματα ἐν ὑπαίθρῳ κείμενα ἢ καὶ ὑπὸ τινα στοάν, ἵνα κατασταθῇ τὸ τέμενος ἀξιοθέατον.

3, 8. Ἐνεκα τοῦ παρεμπεισόντος λόγου περὶ τῶν δύο ἀγορῶν ἔχομεν ἐδῶ ἐπανάληψιν τοῦ αὐτοῦ νοήματος μὲ ἄλλας λέξεις. Ἀντὶ τοῦ ἔστι ἔχομεν ἐστᾶσι καὶ ἀντὶ τῆς στοᾶς τῆς μακροῦς γράφεται τῆς δὲ ἐπὶ θαλάσσης στοᾶς. Ἡ μακρὰ στοά, ἣτις δὲν ἦτο ἡ μόνη, ἀλλ' ἡ μεγίστη στοά τοῦ ἐμπορικοῦ τμήματος τοῦ λιμένος, ἐξετείνετο παρὰ τὴν σημερινὴν πλατεῖαν τοῦ Καραϊσκάκη. Ἡ κατασκευὴ αὐτῆς εἶναι ἄγνωστος. Ἀλλ' ἵνα χρησιμεύῃ ὡς ἀγορά, θὰ ὁμοιάζε πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις στοάν τοῦ Ἀττάλου, θὰ εἶχε δηλ. καὶ κλειστοὺς χώρους πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἐμπορευμάτων. Ἡ μακρὰ στοά ἐκαλεῖτο καὶ ἀλφιτόπωλις.—Ἡ ἑτέρα ἀγορά, ἡ μακρὰν τοῦ λιμένος, πρέπει νὰ εἶναι ἡ λεγομένη ἀπὸ τοῦ ῥυμοτομήσαντος τὸν Πειραιᾶ Ἰπποδάμου τοῦ Μιλησίου Ἰπποδάμειος ἀγορά (Ἐν. Ἑλλην. II, 4, 11). Αὕτη ἔκειτο βορείως τῆς Ζέας.—Ἀἴμος εἶναι θεότης, προσωποποιουσα τὴν δῆμον τῶν Ἀθηναίων. Ὁ Λεωχάρης εἶναι ἐκ τῶν περιφήμων γλυπτῶν τοῦ Δ' αἰῶνος, σύγχρονος τοῦ Σκόπα καὶ Πραξιτέλους Ἀθηναῖος καλλιτέχνης.—Τὸ ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης ἔκειτο ἔξω καὶ πλησίον τοῦ μεγάλου πυλῶνος τοῦ τείχους μὲ τοὺς κυκλοτερεῖς πύργους ἐπὶ τῆς Ἡετιωνείας. Μικρὰ λείψανα παρετηρήθησαν ἐπὶ λοφίσκου παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Λαρίσης. Ἡ κατασκευὴ τοῦ Κόνωνος θὰ ἦτο πολυτελεστέρα, ἐπειδὴ ἡ πρώτη ἵδρυσις τοῦ Ἀφροδισίου ἀποδίδεται εἰς τὸν Θεμιστοκλῆ. Ἡ μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ Κόνωνος συνέβη τὸ 394 π. Χ. Ἡ Ἀφροδίτη Δωρίτις ὠνομάσθη ἀπὸ τῶν Δωριέων, ἡ Ἀκραία ἐκ τινος ἄκρας, ὅπου ἐλατρεύετο, Εὐπλοία δέ, διότι μεγάλην ἔχει σχέσιν ἢ θεὰ πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ παρ' αὐτὴν συχνότατα ἐτιμᾶτο.

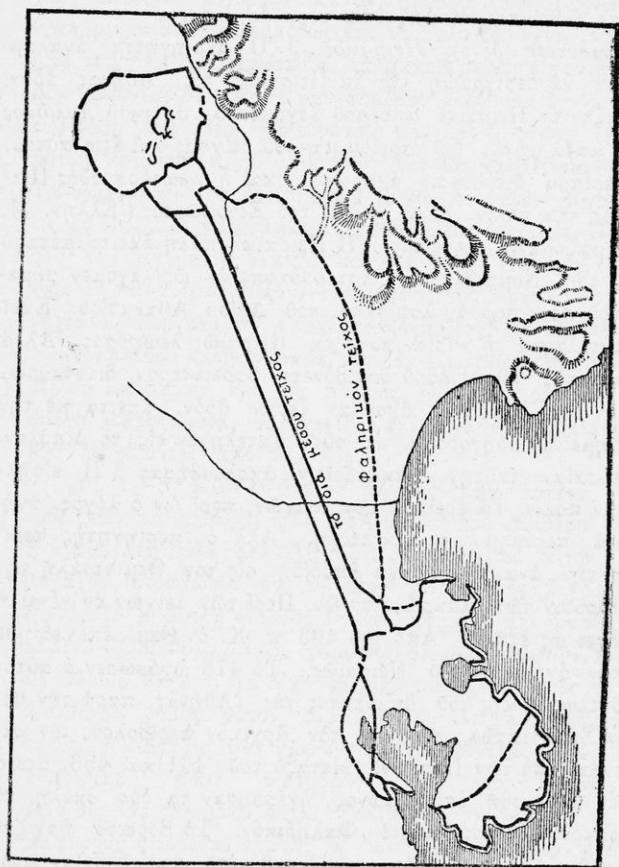
4, 1-3. Ὁ λιμὴν τῆς Μουνιχίας περιλαμβάνεται κυρίως μεταξὺ τῶν τριῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων λιμένων τοῦ Πειραιῶς, ἀλλ' ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος δὲν εἶναι περιττός. Τοῦναντίον εἶναι

σύμφωνος πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ἣν ἔλαβεν ὁ περιηγητής, τραπεῖς πρὸς τὸ Φάληρον. Τὴν Ζέαν δὲν ἐμνημόνευσεν οὐδὲ τὰ περὶ αὐτὴν ἀξιοθέατα, ἐπειδὴ πρὸς τὰ ἐκεῖ δὲν ἐνδιέτριψεν. Ὁ ναὸς τῆς Μου- νιχίας Ἀρτέμιδος ἔκειτο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁμωνύμου λόφου, τῆς σημερινῆς Καστέλλας.

4, 9. Ἡ Κωλιὰς ἄκρα μὲ τὸ ἱερὸν τῶν θεοτήτων τῆς γεννή- σεως ταυτίζεται πρὸς τὴν μικρὰν προεξοχήν, ἐφ' ἧς τὸ ἐκκλη- σίδιον τοῦ Ἀγ. Κοσμά. Ἀλλὰ βέβαια ἔχνη τοῦ ἱεροῦ δὲν ὑπάρ- χουν. Ἡ ἀπόστασις τῶν 20 σταδίων συμφωνεῖ κατὰ προσέγγισιν. — *Ὅν ἂν τοῦτό γε...* Ὁ Π. ἐκφέρει τὴν γνώμην, ὅτι οἱ Πέρσαι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶχον βλάβει τὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ὑπάρχον ἄγαλμα, διότι γνωρίζει, ὅτι ὁ Ἀλκαμένης, συνεργάτης καὶ μαθητὴς τοῦ Φειδίου, εἰργάζετο εἰς πολὺ νεωτέραν ἐποχὴν τῆς εἰσβολῆς τῶν Περσῶν.

ΚΕΦ. 2.

1. *Ἑσελθόντων δὲ εἰς τὴν πόλιν...* Διὰ τούτου ὁ Π. σημειώ- νει τὸ πέρας τῆς ὁδοῦ, τῆς ἐκ Φαλήρου εἰς Ἀθήνας. Δὲν μανθά- νομεν πῶς ἐλέγετο ἡ πύλη, εἰς ἣν κατέληγεν ἡ ὁδὸς αὕτη. Ἀλλ' ἐκ τοῦ ψευδοπλατωνικοῦ Ἀξιόχου (364 Δ 365 Α) διδασκόμεθα, ὅτι ἡ ἐπιταφία στήλη τῆς Ἀμαζόνος ἔκειτο παρὰ τὰς Ἴτωνίας πύλας. Ἀκριβῶς ποῦ ἦσαν αἱ πύλαι αὗται δὲν γνωρίζομεν, ἀλλ' ἀσφαλῶς ὑπῆρχον ΝΔ τοῦ Ὀλυμπίου (ἰδὲ εἰκ. 3). Τὸ μνημεῖον τῆς Ἀντιόπης ἦτο μόνον εἰκὼν τάφου, χῶρος δηλ. περιωρισμέ- νος μετὰ στήλης, ἀλλ' ἄνευ πραγματικοῦ περιεχομένου, ὥς θὰ ἦσαν τὰ λείψανα τῆς Ἀμαζόνος. Διότι ὁ λαὸς τῶν πολεμικῶν γυναικῶν, τῶν Ἀμαζόνων, αἵτινες ἐπὶ Θησέως ἐστράτευσαν κατὰ τῶν Ἀθηνῶν, δὲν ἦτο πραγματικὸς ἱστορικὸς λαός, ἀλλὰ μόνον μυθικός. Ἀρχικῶς ἦσαν Νύμφαι, σύντροφοι τῆς μεγάλης πολεμικῆς θεᾶς, τῆς Ἀρτέμιδος, μετέπεσον δὲ ὕστερον εἰς τὴν θέσιν φοδερῶν πολεμικῶν γυναικῶν, ὥς τόσοι ἄλλοι θεοί, ὁ Ἡρα- κλῆς, π.χ. καὶ ὁ Θησεύς, μετέπεσον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἡρώων. Πῶς ταῦτα συμβαίνουν δεικνύει καὶ τὸ ἐξῆς παράδειγμα ἐκ τῆς μυθολογίας τοῦ σημερινοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Οἱ Νεραΐδες θεω-

Εἰκ. 2. — Τὰ τεῖχη.

ροῦνται δαιμονικὰ ἐξωτικὰ ὄντα ἐπικίνδυνα, ἀλλ' ὅμως ὑπάρχουν μέσα νὰ ὑπανδρευθοῦν καὶ τότε δὲν διακρίνονται τῶν λοιπῶν γυναικῶν, τεκνοποιοῦν μάλιστα καὶ οἱ γεννώμενοι, γνωστοὶ εἰς τοὺς πιστεύοντας ἄνθρωποι, ὀνομάζονται *νεοαἰδογέννητοι*.

2. *Ἀνιόντων* δὲ ἐκ Πειραιῶς... Ὁ περιηγητὴς ἀναλαμβάνει τὴν νῦν περιγράφει τὴν ἐκ Πειραιῶς εἰς Ἀθήνας ὁδόν. Αὕτη ἤρχιζεν ἐν Πειραιῇ ἀπὸ τοῦ λεγομένου ἀστικοῦ πυλῶνος καὶ ἔφερε κατὰ μῆκος τοῦ βαρείου μακροῦ τείχους καὶ ἔξω αὐτοῦ, καθ' ἣν περίπου διεύθυνσιν ἐχαράχθη καὶ ἡ νεωτέρα ὁδὸς Πειραιῶς, πρὸς τὴν πόλιν. Εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (Ἑλλην. II, 4, 11) ὀνομαζομένη *ἀμαξιτός*. Ἡ Πειραιϊκὴ πόλις ἔκειτο μεταξὺ τοῦ λόφου τῶν Νομφῶν, τοῦ Ἀστεροσκοπείου ὡς λέγομεν σήμερον, καὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν λοφίσκου τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου. Ἐκεῖ φυσικὰ κατέληγεν ἡ κυρία αὕτη ἐκ Πειραιῶς λεωφόρος. Ἀλλὰ διακλάδωσις τῆς αὐτῆς ὁδοῦ διηυθύνετο βορειότερον, διεστχυρόνετο μὲ τὴν εἰς Ἐλευσίνα ἄγασαν ἱερὰν ὁδόν, ἔπειτα μὲ τὴν εἰς Ἀκαδημαίαν ὁδηγοῦσαν καὶ οὕτω κατέληγεν εἰς τὸ Δίπυλον. Τὴν τελευταίαν ταύτην διακλάδωσιν ἀκολουθήσας ὁ Π. εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. Τὰ ἐρείπια τῶν τειχῶν, περὶ ὧν ὁ λόγος, ἀνῆκουν εἰς τὰ περίφημα μακρὰ τεῖχη. Ἀλλ' ὁ περιηγητὴς περιπίπτει εἰς τὴν ἀνακρίθειαν νὰ ἀποδίδῃ εἰς τὸν Θεμιστοκλῆ τὴν πρώτην ἰδρυσιν τῶν μακρῶν τειχῶν. Περὶ τῶν τειχῶν ἐν γένει ἡ ἀλήθεια ἔχει ὡς ἑξῆς: Ἀπὸ τοῦ 493 π. Χ. ὁ Θεμ. ἐπεχείρησε τὴν πρώτην ὀχύρωσιν τοῦ Πειραιῶς. Τὸ 478 ὠχύρωσεν ὁ αὐτὸς διὰ τῆς διπλωματικῆς τοῦ δεξιότητος τὰς Ἀθήνας, παρὰ τὴν θέλησιν τῶν Σπαρτιανῶν, εὐρύνας τὸν ἀρχικὸν περίβολον, τὸν κατὰ στραφέντα ὑπὸ τῶν Περσῶν. Μεταξὺ τοῦ 461 καὶ 456, ὅτε ὁ Θεμ. εἶχεν ἐξορισθῇ, ἐπὶ Κίμωνος ἡγέρθησαν τὰ δύο σκέλη, τὸ βόρειον μακρὸν τεῖχος καὶ τὸ Φαληρικόν. Τὸ βόρειον ἤρχιζεν ἀπὸ τοῦ Ἀστεροσκοπείου καὶ διηυθύνετο κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Πειραιᾶ. Τὸ Φαληρικὸν ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ λόφου τοῦ Μουσειῦ. Τὸ 445, ἐπὶ Περικλέους, ἐκτίσθη τὸ διὰ μέσου τεῖχος, περιπεσόντος εἰς ἀχρηστίαν τοῦ Φαληρικοῦ. Τὸ 403 μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς Ποταμοῖς καταστροφὴν κατεσκάφησαν

πάντα τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τοὺς ἥχους τῶν αὐλῶν τοῦ Λυσάνδρου. Τὸ 393 τέλος μετὰ τὴν ἐν Κνίδῳ μεγάλην ἐπιτυχίαν ὁ Κόνων ἀνίδρυσεν πάντα τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηνῶν ἐκτὸς τοῦ Φαληρικοῦ ἀκολουθήσας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ ἴχνη τῶν παλαιότερων τειχῶν. Ἐπὶ Πausανίου τὰ μακρὰ τεῖχη εἶχον ἤδη ἐρειπωθῆ. Διατηροῦνται δὲ τούτων καὶ σήμερον ἐλάχιστα ἴχνη, δι' ὧν κατωρθώθη νὰ εὑρεθῇ ἡ διεύθυνσις των καὶ ὁ τόπος τῆς συνάψεως αὐτῶν πρὸς τοὺς περιόλους τῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς (ιδεὲ εἰκ. 2). Τὰ σημαντικώτερα ἐρείπια τῶν τειχῶν ἐν γένει δύνανται νὰ ἴδῃ τις ἐν Πειραιεὶ κατὰ μῆκος τῆς παραλίας τῆς μεγάλης χερσονήσου, τῆς λεγομένης Ἀκτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς Ἡετιωνείας, ἐν Ἀθήναις δὲ παρὰ τὸ Δίπυλον. — Ὁ τάφος τοῦ Μενάνδρου, τοῦ ἐπιφανεστάτου κωμικοῦ τῆς νεωτέρας κωμωδίας, ὡς καὶ τὸ κενοτάφιον τοῦ Εὐριπίδου ἔκειντο παρὰ τὴν ἐκ Πειραιῶς ὁδὸν καὶ εἰς μικρὰν βέβαια ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς πόλεως. Οἱ ἀρχαῖοι δὲν εἶχον ὠρισμένα νεκροταφεῖα, ὡς ἡμεῖς, ἀλλ' ἔθαπτον ἐκατέρωθεν πάσης ὁδοῦ ἀρχίζοντες ἀπὸ τῶν πυλῶν.

4. 1—5. *Εἰσελθόντων δὲ εἰς τὴν πόλιν.* Ἐκ πολλῶν ἐνδείξεων φαίνεται ὅτι ὁ Π. εἰσῆλθε διὰ τοῦ Διπύλου. Εἶναι τοῦτο ἡ κυριωτάτη πύλη τῶν Ἀθηνῶν, ὀνομασθεῖσα οὕτω. ἐπειδὴ διὰ μεγάλου τετραγώνου ἐν τῷ μέσῳ χωρίσματος διηρεῖτο εἰς δύο εἰσόδους. Ἡ διπλὴ εἰσὸς ἐπανελαμβάνετο καὶ ὀπισθεν πρὸς τὴν πόλιν. — *Οἰκοδόμημα ἐς παρασκευὴν τῶν πομπῶν.* Τὸ πομπεῖον, ὡς ἄλλως λέγεται τὸ οἰκοδόμημα, ταυτίζεται πρὸς τὸ εἰς μακρὰν ἀπόστασιν πρὸς νότον τοῦ Διπύλου λείψανον κτίσματος, τοῦ ὁποῦο ἡ διάταξις τῶν χώρων ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ σχέδιον ἀποθήκης. Ἐκεῖ διατηροῦντο τὰ ἱερὰ σκεύη, τὰ χρήσιμα εἰς τὰς πομπάς. Αὐταὶ ἐτελοῦντο ἢ κατ' ἔτος κατὰ τὰς διαφόρους ἐνιαυσίας ἐορτάς ἢ κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος, ὅπως εἰς τὰ μεγάλα Παναθηναῖα. Ναὸς *Δήμητρος*. Ἡ θέσις τούτου δὲν ἐγνώσθη δι' εὐρημάτων, ἀλλ' ἡ εἰδησις, ὅτι ἦτο πλησίον τοῦ πομπείου συμφωνεῖ μὲ τὴν γειτνίασιν τῆς ἱερᾶς πύλης, δι' ἧς διήρχετο ἡ πομπὴ τῶν Ἐλευσινίων διευθυνομένη πρὸς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἱερὸν τῆς Δήμητρος, εἰς Ἐλευσίνα, κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδόν.

Παῖς εἶναι ἡ Περσεφόνη, Ἰακχος δὲ εἶναι ὁ Διόνυσος ὡς υἱὸς τῆς Δήμητρος κατὰ τὴν ἐλευσινιακὴν λατρείαν.— Τὰ ἀττικὰ γράμματα εἶναι τὸ ἀττικὸν ἀλφάβητον, ὅπερ ἐστερεῖτο τοῦ Η καὶ Ω. Ἀπὸ τοῦ 403 π. Χ. ἐπὶ Εὐκλείδου ἀρχόντος εἰσῆχθη ἐπισήμως εἰς Ἀθήνας τὸ πληρέστερον ἰωνικόν, ὅπερ ἐπεκράτησεν εἰτα εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς χώρας. Κατὰ ταῦτα ὁ μνημονευόμενος Πραξιτέλης πρέπει νὰ εἶναι διάφορος καὶ παλαιότερος τοῦ γνωστοῦ μεγάλου ὁμωνύμου καλλιτέχνου τοῦ Δ' αἰῶνος.

4. 9. Στοαὶ δὲ εἰσὶν ἀπὸ τῶν πυλῶν... Αἱ στοαὶ ἀρχίζουσι ἀπὸ τοῦ Διπύλου ἐκατέρωθεν μεγάλης ὁδοῦ, διευθυνομένης εἰς τὸν Κεραμεικόν. Ἡ ὁδὸς ἐλέγετο διὰ τὸ πλάτος αὐτῆς Δρόμος. Ἡ παρώδησις τῶν ἐλευσινίων μυστηρίων ἀπεδόθη, ὡς γνωστόν, εἰς τὸν Ἀλκιδιδάδην καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. Ἀθηνᾶ Παιωνία εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν λεγομένην Ἀθηνᾶν Ὑγίειαν. Μνημοσύνη εἶναι ἡ μήτηρ τῶν Μουσῶν. Τὰ ἀγάλματα τούτων, ὡς καὶ τοῦ Διὸς, τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἀκράτου, ἦσαν ἔργα καὶ ἀφιερώματα τοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Β' π. Χ. αἰῶνος ἀκμάσαντος καλλιτέχνου Εὐδουλίδου, Ποῦ ἔκειτο τὸ μνημεῖον τοῦτο ἐδειξαν εὐρήματα γινόμενα πρὸ πολλῶν ἐτῶν (1837) πλησίον τοῦ παλαιοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ. Μεταξὺ τῶν εὐρημάτων εἶναι ἐπιγραφὴ ὀνομάζουσα τὸν ποιήσαντα Εὐδουλίδην καὶ ὑπερφυσικὴ κεφαλὴ Ἀθηνᾶς, ἀποκειμένη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ποσειδῶνος τοῦ Ἑθνικοῦ Μουσείου.

ΚΕΦ. 3.

1. 1—7. Κεραμεικὸς ἐνταῦθα σημαίνει τὸν τόπον, ὅπου ἡ ἀρχαία ἀγορά. Ὁ Κεραμεικὸς ἦτο προσέτι καὶ δῆμος, χωριζόμενος διὰ τοῦ τείχους εἰς τὸν ἐκτὸς τοῦ τείχους Κεραμεικὸν καὶ τὸν ἐντὸς αὐτοῦ. Τὸ τελευταῖον μέρος ἀπετέλει συνοικίαν τῆς πόλεως, ἐνῶ τὸ ἔξω προάστειον. Τὸ ὄνομα προήλθεν ἀπὸ τῆς ἐκπαλαι ἐκεῖ ἀσκουμένης κεραμουργίας καὶ τῶν πολλῶν κεραμέων τῶν κατοικούντων τὸν τόπον. Ἡ ἐκ τοῦ ἥρωος Κεράμου ἐρμηνεία τῶν πάλαιων δὲν εἶναι ἀληθής. Στοὰ βασιλείος. Ποῦ ἔκειτο ἡ στοά, ὅπου καθίζει βασιλεὺς=καθήμενος δικάζει ὁ ἐκ τῶν 9 ἀρχόντων βασι-

λεύς, δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν. Εἶναι τὸ πρῶτον οἰκοδόμημα, ὅπερ συναντᾷ πρὸς τὰ δεξιὰ ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν ἀγοράν. Αὕτη ἐξετείνεται ΒΑ καὶ Β τοῦ ὑψώματος τοῦ λεγ. Θησείου, ὅπερ ἐκαλεῖτο Κολωνός Ἀγοραῖος, δηλ. λόφος τῆς ἀγορᾶς, πρὸς Ν πρὸς τὰς βορείας κλιτῶς τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου. Κατὰ ταῦτα πιθανὸν εἶναι, ὅτι ἡ στοὰ τοῦ βασιλέως ἔκειτο κατὰ τὴν βορ. πλευρὰν τοῦ λόφου τοῦ Θησείου πλησίον τῆς σιδηροδρ. γραμμῆς. — Ἐπεσι τῷ κεράμῳ = ἐπὶ τῆς διὰ κεραμίδων καλυπτομένης στέγης (καὶ κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ ἐκατέρωθεν ἀετώματος τῆς στοᾶς) ὑπάρχουν ὡς πῆλινα ἀκρωτήρια συμπλέγματα παριστῶντα ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸν Θησέα ῥίπτοντα εἰς τὴν θάλασσαν τὸν Σκίρωνα, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Ἡμέραν φέρουσαν τὸν Κέφαλον. — Δίκας ἀσεβείας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐδίκαζεν ὁ βασιλεὺς, διότι εἰς αὐτὸν ἦτο κυρίως ἀνατεθειμένη ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἱερῶν.

■. 10. Πρῶτος μετὰ τοὺς τυραννοκτόνους ὁ ἐνδοξος Κόνων ἐτιμήθη δι' ἀνδριάντος ἰδρυθέντος εἰς τὸν ἐπισημότατον τόπον τῆς πόλεως, τὴν ἀγοράν. Ὁ Ἰσοκράτης ἐν τῷ περὶ τοῦ Εὐαγόρου λόγῳ τοῦ (57) ἀναφέρει, ὅτι τὸ ἄγχλημα τοῦ Κόνωνος μὲ τὸ τοῦ Εὐαγόρου ἴσταντο οὐπερ τοῦ Διδος ἄγαλμα τοῦ Σωτήρος. Ὁ Ζεὺς Σωτὴρ αὗτος εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Πaus. ὀνομαζόμενον Δία Ἐλευθέριον. Τὸ τελευταῖον ἐπίθετον ὁ Ζεὺς προσέλαβεν ὡς ἐλευθερωτὴς τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν Μήδων, ὅπως καὶ ἐν Πλαταιαῖς. Ὁ Κινύρας ἐμυθολογεῖτο, ὅτι προήρχετο ἐκ Βύδλου τῆς Φοινίκης καὶ ὅτι ἔκτισε τὴν Πάφον γενόμενος βασιλεὺς τῆς Κύπρου.

■. 1 — 7. Ἡ ἐν λόγῳ στοὰ ὠνομάζετο τοῦ Διδος τοῦ Ἐλευθερίου καὶ ἀπλῶς στοὰ τοῦ Διδος. Δὲν ἐχρησίμευεν ὡς ἡ βασιλειαὶ ὡς δημόσιον κατάστημα, ἀλλ' ἦτο ἀνάθημα ὅπως καὶ τὸ ἄγαλμα εἰς τὸν ἐλευθερωτὴν Δία. Αἱ γραφαὶ τῶν τοίχων ἀπέβλεπον εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τὴν δόξαν τῆς ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας. Αὐτὸ τοῦτο, τὸ μέγα ἀγαθόν, τὸ ἐλευθερον δημοκρατικὸν πολίτευμα οἱ εὐσεβεῖς Ἀθηναῖοι ἀπέδιδον εἰς τὸν κατ' ἐξοχὴν Ἀθηναῖον ἥρωα, τὸν Θησέα. Γνώμη, ἣν ὡς ἱστορικῶς ἀνακριβῆ ἀποκρούει καὶ ὁ Πausανίας.

Β. Ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος Πατρῶου οὐδὲν εὗρέθη εἰσέτι ἵχνος, ἀλλ' ἡ θέσις τοῦ πλησίον τῆς στοᾶς μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Πausaniou. Ὁ Εὐφράνωρ ἦτο Ἀθηναῖος, ζωγράφος καὶ γλύπτης συγχρόνως. ἤκμασε κατὰ τὸ α' ἡμισυ τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος. Ὁ Λεωχάρης ἦτο νεώτερός του κατὰ τι. Ὁ Κάλαμις ἤκμασε κατὰ τὸ μέσον τοῦ Ε' αἰῶνος καὶ παλαιότερον, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἰργάζετο καὶ μετὰ τὸν ἐν Ἀθήναις λοιμὸν (429). Ὁ Ἀπόλλων ἦτο καὶ ἐλέγετο Ἀλεξικάκος καὶ πρὸ τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς λοιμώδους νόσου.

Γ. Τὸ ἱερὸν τῆς Μητρὸς τῶν θεῶν, ὅπερ ἄλλως ἐλέγετο Μητρῶν, ἦτο σπουδαιότατον. Ἐν αὐτῷ ἐφυλάσσοντο τὰ πρωτότυπα τῶν νόμων καὶ ψηφισμάτων καὶ ἄλλα δημόσια γράμματα. Ἦτο τὸ ἀρχεῖον τοῦ κράτους, ὅπως λέγομεν σήμερον. Ἡ Μήτηρ τῶν θεῶν, ἡ Ρέα ἢ Κυβέλη ἄλλως λεγομένη, δὲν ἦτο ἡ ἀρχικὴ κατοχος τοῦ ἱεροῦ, ἀλλὰ κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα εἶχεν ἀντικαταστήσει ἄλλην ὁμοίαν μητέρα θεάν, τὴν Δήμητρα τῆς Ἐλευσίνος. Διὰ τοῦτο δὲ ἀκριβῶς τὸ ἱερὸν ἀπέβη ἀρχεῖον τῆς πόλεως, ἐπειδὴ ἡ Δημήτηρ εἶναι γνωστὴ ὡς προστάτις τῶν δημοσίων θεσμῶν. Ὁ Φειδίας παρέστησε τὴν Μητέρα τῶν θεῶν καθημένην ἐπὶ θρόνου μελέοντας ἐκατέρωθεν κρατοῦσαν τὸ τύμπανον, ὡς γνωρίζομεν ἐκ πολυαρίθμων μικρῶν ἀναγλύφων. Τὸ Μητρῶν δὲν εἶναι ἄσχετον πρὸς τὰ ἀνατολικῶς καὶ ὑποκάτω τοῦ λεγομένου Θησαίου ἀποκαλυφθέντα δι' ἀνασκαφῶν ἐρείπια, ὡς τοῦτο διδάσκουν δύο ἐπιγραφαὶ ἐκεῖ εὗρεθεῖσαι (ἰδὲ Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδα 1910, 1 κ. ἐ.). Κατὰ ταῦτα καὶ τὸ ἐπίσης ὡς τὸ Μητρῶν σπουδαῖον κτίσμα, τὸ βουλευτήριον, ὅπου συνεδρίαζεν ἡ βουλὴ τῶν 500, δὲν θὰ εἴναι μακράν. — Ὁ ἐκ Κύνου τῆς Καρίας Πρωτογένης εἶναι ἐκ τῶν περιφήμων ζωγράφων τῆς Ἀρχαιότητος, ἐφάμιλλος τοῦ Ἀπελλοῦ καὶ σύγχρονος. Οἱ εἰκονισθέντες ὑπ' αὐτοῦ θεομοθεῖται εἶναι ἄγνωστοι. Οἱ λοιποὶ καλλιτέχνηαι μόνον ἐδῶ ἀναφέρονται.

ΚΕΦ. 5.

1. Πλησίον τοῦ βουλευτηρίου εἶναι ἡ Θόλος καλουμένη.

τῶν Ἀττικῶν τοῦ Πausανίου

Τοῦτο εἶναι εὖλογον, διότι ἡ Θόλος ἦτο τὸ ἀρχεῖον τῆς δικαιοδικτικῆς ἐπιτροπείας τῆς βουλῆς, τῶν πρυτάνεων. Τοῦ κτίσματος δὲν διεσώθη τὸ ἐλάχιστον λείψανον καὶ ἀπόκειται εἰς τὰς μελλούσας ἀνασκαφὰς νὰ εὐρεθῇ ὅ,τι περισώθη ὑπὸ τὰ χώματα. Ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀνόματος καὶ ἐκ παρομοίων κτισμάτων, ὡς ἡ Θόλος τοῦ Ἀσκληπείου τῆς Ἐπιδαύρου, γνωρίζομεν, ὅτι τὸ κτίριον εἶχε σχῆμα στρογγύλον καὶ κωνικὴν πετασοειδῆ στέγην. Ἡ αὐτὴ ἐκαλεῖτο καὶ Σκιάς. Τὸ ἰδιάζον σχῆμα τῆς Θόλου ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἱερότητος αὐτῆς. Ἐνταῦθα ἐθυσίαζον καὶ εἰσιτῶντο οἱ πρυτάνεις, οἵτινες ἀπετέλουν τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν τοῦ κράτους, τὴν κυβέρνησιν, ὡς λέγομεν σήμερον. Εἶναι λοιπὸν φυσικὸν νὰ διειτηρεῖτο ἐκεῖ ἄσβεστον τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς Ἑστίας, τοῦ ὁποίου ἡ λατρεία εἶναι παλαιότατη. Διὰ τοῦτον ἀκριβῶς τὸν λόγον ἡ Θόλος διειτήρησε τὸν παλαιότατον τύπον τῆς ἀνθρωπίνης κατοικίας, ὃν παρουσιάζει ἡ στρογγύλη κωνικὴ καλύβη. Ὅστις δὲ κατεσκήσατο... Εἶναι οὗτος ὁ Κλεισθένης. Ὅστις μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν τυράννων κατέστησε τὸ 506 π. Χ. τὴν νέαν δημοκρατικωτέραν πολιτείαν τῶν Ἀθηναίων. Τὰς φυλὰς ἡῶσεν ἐκ 4 εἰς 10. Οἱ δέκα ἐπώνυμοι ἥρωες, περὶ ὧν πραγματεύεται ὁ Π. εἰς τὰς § 2—4, εἶναι οἱ ἑξῆς: Ἴπποθῶν, Ἀντίοχος, Αἴας, Λεῶς (ἡ φυλὴ Λεωντίς), Ἐρεχθεύς, Αἰγεύς, Οἰνεύς, Ἀκάμας, Κέκροψ καὶ Πανδίων.

Β. Ἀπὸ τοῦ Ἀττάλου τοῦ Α', βασιλεύσαντος ἐν Περγάμῳ (241-197 π. Χ.), φίλου καὶ εὐεργέτου τῶν Ἀθηναίων, ὠνομάσθη ἡ Ἀτταλὶς φυλὴ, ἀπὸ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Δ', τοῦ Φιλοπάτορος (221-204), ἡ Πτολεμαῖς καὶ ἀπὸ τοῦ πλουσιώτατου καλλωπίσαντος τὰς Ἀθήνας Ἀδριανοῦ ἢ Ἀδριανίς.

ΚΕΦ. 8.

2. Δύο μεγάλα ἐρείπια τῶν Ἀθηνῶν ἐνθυμίζουσιν τὰ ὀνόματα τῶν ἐδῶ ἀναφερομένων βασιλέων τῆς Περγάμου, τὰ τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου περὶ τὰ 200 μ. ἀνατολικῶς τοῦ λεγ. Θηοσίου καὶ ἐκεῖνα τῆς στοᾶς τοῦ Εὐμένους μετὰ τὸ Διονυσιακοῦ θεάτρου καὶ τοῦ Ὀδείου τοῦ Ἡρώδου. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ μὲν ἐδῶ μνη-

μονευόμενος εἶναι Ἀτταλος ὁ Α', ἐνῷ ὁ χορηγῆσας τὴν δαπάνην τῆς στοᾶς εἶναι Ἀτταλος ὁ Β' (159-138 π.Χ.) καὶ ὁ τῆς ἐτέρας στοᾶς ἱδρυτὴς εἶναι Εὐμένης ὁ Β' (197—159 π.Χ.) καὶ ὅχι ὁ ἀναφερόμενος Εὐμένης. Ἐκ τῆς καλῆς διατηρήσεως τῶν ἐρείπων τούτων, ἀποκαλυφθέντων δι' ἀνασκαφῶν, δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν ὁποῖα οἰκοδομήματα ἦσαν αἱ στοαὶ τῶν παλαιῶν. Μακρὰ καὶ στενὰ κλισματὰ, ὀρθογώνια, ἐστεγασμένα, ἀνευ τοῦ μακροῦ τετάρτου τοίχου, ὃν ἀντικαθίστων κίονες ἂν τὸ πλάτος τῆς στοᾶς ἦτο μέγα, αἱ κιονοστοιχίαι ἦσαν δύο. Τοῦτο συνέδαινεν εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐν λόγῳ στοᾶς καὶ ἐκτὸς τούτου τὰ πατώματα ἦσαν δύο. Ἐχρησίμευε δὲ ἡ μὲν στοὰ τοῦ Εὐμένους διὰ τὴν ζώντον συναναστροφὴν τῶν πολιτῶν ἐντὸς ἐστεγασμένου, μεγάλου, φωτεινοῦ καὶ εὐαέρου χώρου, ἡ δὲ τοῦ Ἀττάλου καὶ εἰς τὰς χρεῖας τῆς ἐμπορικῆς ἀγορᾶς. Διότι ἡ ἀπέναντι τῶν κίωνων μακρὰ πλευρὰ παρουσιάζει κατὰ κανονικὰς ἀποστάσεις πολλὰς θύρας, ἀνοιγομένας εἰς ἱσυχαστικούς ὀπισθεν κλειστοὺς χώρους. Ἐντὸς αὐτῶν ἐφυλάσσοντο τὰ διάφορα ἐμπορεύματα.

3. Ὁ Ἀμφιάρεος ἦτο θεὸς ὑποχθόνιος, ὅπως ὁ Ἀσκληπιός, παρέχων μαντεύματα καὶ θεραπείας.— Ἡ Εἰρήνη ἡ κρατοῦσα τὸν οὐρανὸν τῆς Πλοῦτον, ὡς ἡ Παναγία τὸν Χριστόν, ἦτο ἔργον τοῦ Ἀθηναίου καλλιτέχνου Κηφισιδότου, ὡς μανθάνομεν ἐκ τῶν Βοιωτικῶν τοῦ Παυσ. (IX, 16,2) Ἀντίγραφον τοῦ ὠραίου ἔργου διατηρεῖται εἰς τὴν Γλυπτοθήκην τοῦ Μονάχου. Ἐξ ἄλλου ἀντιγράφου ἔχει καὶ τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον τῶν Ἀθηνῶν μέρος παριστῶν τὸν παῖδα Πλοῦτον — Λυκοῦργος ὁ Λυκόφρονος εἶναι ὁ περιφφημος ῥήτωρ καὶ πολιτικός (338-326).

4. Ὁ ἀνδριὰς τοῦ Δημοσθένους ἦτο χάλκινος, ποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πολυεύκτου 40 ἔτη μετὰ τὸν ἐν Καλαυρείᾳ θάνατόν του. Τοῦ ἀνδριάντος διατηροῦνται μαρμάρινα ἀντίγραφα καὶ ἐν Ἀθήναις ἔχομεν κεφαλὴν εἰς τὴν αἵθουσαν τῆς Θεμίδος τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, ὅπου δύναται τις νὰ ἴδῃ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ μεγάλου ῥήτορος. Ἡ Καλαύρεια εἶναι ὁ σημερινὸς Πόρος, ὅπου ὑπῆρχεν ἀρχαῖον ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος, χρησιμεῖον ὡς ἄστυον.

5. Ἡ Ἐνυὼ ἦτο πολεμικὴ θεὰ, θῆλυς Ἀρης, ὅστις ἐλέ-

γετο καὶ Ἐνυάλιος. Ἡ Ἀφροδίτη μάλιστα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ τελευταία ὡς πολεμικὴ θεά, ἐσχετίζετο μετὰ τοῦ Ἀρεως. Ὁ Καλάδης εἶναι ἄγνωστος ἄλλοθεν. Ἴσως ἦτο ποιητής, γράψας περὶ νόμων ποιήματα. Ποῦ ἔκειτο ἀκριβῶς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀρεως δὲν εἶναι γνωστόν. Ἀλλ' ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Π. ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν. ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτο ὁ ἄνδριὰς τοῦ Δημοσθένους, τὸ ἀγαλμα τῆς Εἰρήνης ὡς καὶ οἱ ἐπώνυμοι ἡρώες δὲν ἦσαν μακρὰν τοῦ τόπου, ὅπου ἴσταντο τὰ δύο συμπλέγματα τῶν τυραννοκτόνων. Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζομεν ἄλλοθεν ὅτι αἱ εἰκόνες τοῦ Ἀρμοδίου καὶ τοῦ Ἀριστογείτονος ἦσαν κατ' ἐπιφανῆ τόπον τῆς ἀγορᾶς καλούμενον *δορκήσιον*, ταύτης δὲ ἡ θέσις εἶναι πιθανῶς κατὰ τὸ ΒΔ ἄκρον τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου, δὲν ἔχομεν πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν ἄλλο τι νὰ σκεφθῶμεν παρὰ γενικῶς νὰ τοποθετήσωμεν τὰ διάφορα ταῦτα μνημεῖα κατὰ μῆκος τῆς βορείας κλιτύος τοῦ λόφου. Οἱ τυραννοκτόνοι ἦσαν οἱ πρῶτοι καὶ ἐπισημότερα τιμηθέντες Ἀθηναῖοι διὰ τῆς ἰδρύσεως τῶν ἀνδριάντων αὐτῶν ἐν τόπῳ ἱερῷ καὶ ἐπιφανεστάτῳ τῆς πόλεως. Ὑπῆρξαν διὰ τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἱερὸν καὶ ἀγαπητὸν σύμβολον τῆς δημοκρατικῆς ἐλευθερίας. Τοὺς νεωτέρους ἀνδριάντας ἐποίησαν ὁ Κριτίας καὶ Νησιώτης, ζευγὸς καλλιτεχνῶν γνωστὸν καὶ ἄλλοθεν, καὶ ὅχι μόνος ὁ πρῶτος, ὡς ἀνακριδῶς λέγει ὁ Π. Ἰδρύθησαν τὸ 477 π. Χ. Τούτων διεσώθη ἀντίγραφον μαρμαρίνον, ἐπειδὴ τὸ πρωτότυπον ἦτο χάλκινον, φυλασσόμενον ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Νεαπόλεως. Ἀλλὰ καὶ μικραὶ ἀπεικονίσεις διετηρήθησαν ἐπὶ ἀναγλύφων καὶ ἀθηναϊκῶν νομισμάτων. Κατ' ἄλλους ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἀπέστειλεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὸ ὑπὸ τοῦ Ξέρξου ἀπαχθὲν εἰς τὰ Σούσα παλαιότερον ἔργον τοῦ Ἀντήνορος.

6. Τὸ Ὠδεῖον τοῦτο δὲν εἶναι οὔτε τὸ παλαιὸν ὦδεῖον τοῦ Περικλέους, ὅπερ θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, οὔτε τὸ τοῦ Ἡρόδου, ἀλλὰ τρίτον ἄλλο ἐξαφανισθὲν τελείως. Ὁ Φιλόστρατος ἐν Β. Σοφ. 11, 5, 4 ἀναφέρει τὸ ἐν τῷ Κεραμικῷ θέατρον, ὃ δὴ ἐπωνόμασαι Ἀγρίππειον. Περὶ τοῦ θεάτρου λοιπὸν τούτου, ἐπισκευασθέντος πιθανῶς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ τοῦ Αὐγούστου Ἀγρίππα, πρόκειται ἐνταῦθα.

ΚΕΦ. 14.

Ε. Μετὰ τὰς παρεκδόσεις περὶ τῶν Αἰγυπτίων βασιλέων καὶ τοῦ Πύρρου (κεφ. 9—14), ὧν ἀνδριάντες ὡς εὐεργετῶν τῶν Ἀθηναίων ὑπῆρχον πρὸ τοῦ ᾧδεῖου, ὁ Π. ἀναλαμβάνει τὴν περιγραφὴν τῶν ἀξιοθεάτων καὶ ἀναφέρει, ὅτι πλησίον τοῦ ᾧδεῖου εἶναι ἡ κρήνη, ἡ καλουμένη Ἐννεάκρουνος. Ὡνομάζετο οὕτω, διότι μὲ ἑννέα κρουνοὺς κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου ἡ μοναδικὴ αὕτη πηγὴ τῶν Ἀθηναίων. Ποῦ ἔκειτο ἡ περίφημος Ἐννεάκρουνος εἶναι ἐκ τῶν μάλιστα περιμαχίτων ζητημάτων τῆς Ἀθηναϊκῆς τοπογραφίας. Ἡ γνώμη, ὅτι ἡ κρήνη εὕρισκετο κατὰ τὸν Ἰλισὸν νοτίως τοῦ Ὀλυμπίου στηρίζεται πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ Θουκυδίδου (1, 15, 3), καθ' ἣν ἡ πηγὴ πρὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ Πεισιστράτου ὠνομάζετο Καλλιρρόη, ἀναφέρεται δὲ μὲ τοιοῦτον ὄνομα πηγῇ κατὰ τὸν Ἰλισὸν ἀπὸ τοῦ Α' π. Χ. αἰῶνος (ψευδοπλάτ. Ἀξίολχ. 364 Α) καὶ ὡς φαίνεται διεσώθη διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως ἀπὸ τῆς Ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον. Ἀλλ' ἂν ἑτέρου ἀνοικονόμητον εἶναι τὸ νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ὁ Π. μετεπήδησε διὰ μιᾶς ἀπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰς τὸν Ἰλισόν, ἐνῷ ἔγραψεν, ὅτι ἡ κρήνη εἶναι πλησίον. Ἀνοικονόμητον εἶναι ἐπίσης, ὅτι ὁ Π. εὐθὺς κατόπιν ἐπανέρχεται εἰς τὴν περιγραφὴν ἱερῶν, ἀσφαλῶς κειμένων ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Πνυκὸς ἢ κατὰ τὴν πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν ἀνάβασιν. Ὁ ναὸς τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης ὡς καὶ ὁ τοῦ Τριπτολέμου ἦσαν ἐντὸς περιβόλου ἱεροῦ, ὅπερ ἄλλως ἐκαλεῖτο Θεομοφώριον καὶ εὕρισκετο ὡς γνωρίζομεν καλῶς ἐκ τοῦ Ἀριστοφάνους (Θεομοφ. 657 κ. ἐ.) ἐπὶ τῆς Πνυκὸς ἢ Πυκνός, ὡς ἔλεγον οἱ παλαιοί. Τὸ Ἐλευσίνιον, ἄλλο ἱερὸν τοῦτο τῶν αὐτῶν θεοτήτων, εὕρισκετο ἀπέναντι τοῦ Θεομοφορίου ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὑπωρείας τῆς Ἀκροπόλεως (ἰδὲ κατωτέρω). Κατὰ ταῦτα, ἐὰν δώσωμεν πίστιν εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ Π., ὅπως ὀφείλομεν, πρέπει τὴν κρήνην νὰ τοποθετήσωμεν κατὰ τὴν μεταξὺ τῶν δύο λόφων κοιλάδα, κατὰ τὴν σημερινὴν ὁδὸν Ἀγ. Παύλου (ἵσασι δὲ ὑπὲρ τὴν κρήνην). Ἀκριδῶς δὲ ἐνταῦθα αἱ ἀνασκαφαὶ ἔδειξαν, ὅτι κατὰ τὸν 7' π. Χ. αἰῶνα, δηλ.

ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πεισιστράτου, εἶχε κατασκευασθῇ μεγάλη κρήνη τροφοδοτούμενη διὰ πολλῶν καὶ μεγάλων ὑδραγωγείων πανταχόθεν ἐκεῖ συρρεόντων. Ἡ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν ἔνδειξις εἶναι σπουδαιοτάτη καὶ ἄρκει δι' ἡμᾶς εἰς ἐπίλυσιν τοῦ ζητή-
τος. Ἡ Ἐννεάκρουνος ἢ τοῦλάχιστον ἡ κρήνη, ἣν περιγράφει ὁ Π., δὲν ἦτο μακρὰν τοῦ ὑποδειχθέντος τόπου. Τὸ ἐκ τῆς Καλλι-
ρόης ἐμπόδιον δύναται εὐκόλως νὰ ἄρθῃ, διότι ἄριστα εἶναι δυ-
νατὸν καὶ ἡ κατὰ τὸν Ἰλισὸν καὶ ἡ ἐνταῦθα πηγὴ νὰ ὠνομά-
ζοντο διὰ τοῦ αὐτοῦ κοσμητικῶς ἐπιθέτου.

2. Ἐπέσχεν ὄψις ὀνειράτος = (μὲ) ἐκράτησε, ἡμπόδισε
ὄνειρον. Τοῦτο εἶναι τρόπος ἐκφράσεως, δι' ἧς ὁ Π. θέλει νὰ
εἴπῃ ὅτι δὲν εἶναι θρησκευτικῶς ἐπιτετραμμένον (δοῖον) νὰ ἀνα-
κοινώσῃ εἰς πάντας τὰ κατὰ τὸ Ἐλευσίνιον, ὅπου ἐτελεῖτο μυ-
στικὴ λατρεία. Ἦτο ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς μύστας, ὥς ὁ Π., νὰ
ἀνακοινώσουσιν τὰ κατὰ τὴν λατρείαν, ἐπειδὴ οὕτω ἔχαναν τὴν
εὐμένειαν τῶν θεοτήτων.

3. Ὁ Π. ἐπανέρχεται εἰς τὸ Θεσμοφόριον καὶ τὸν ναὸν τοῦ
Τριπτολέμου. Ὁ Θάλης (-ητος) ἢ καὶ ἄλλως Θαλήτας κατήγετο
ἐπίσης, ὥς ὁ Ἐπιμενίδης, ἐκ Κρήτης, κέντρου θρησκευτικοῦ,
ὥς καὶ ἐκπολιτιστικοῦ, ἔκπαλαι σπουδαιοτάτου.

4. Ἡ Εὐκλεία πιθανώτατα εἶναι ἐπίθετον τῆς Ἀρτέμιδος.
Ἰχνος τοῦ ναοῦ οὐδὲν παρατηρήθη μέχρι τοῦδε, ὥς καὶ τοῦ Θε-
σμοφορίου. Πάντως θὰ ὑπῆρχεν ἐπὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν
βλέποντος μέρους τοῦ λόφου τῆς Πνυκός. — Εἶναι φανερόν, ὅτι
ὁ Π. εἶχεν ὑπ' ὄψει τοῦ τὸ ἐξῆς μέχρις ἡμῶν διασωθὲν ἐπιτά-
φιον ἐπίγραμμα :

Αἰσχύλον Εὐφορίωνος Ἀθηναῖον τόδε κεῦθαι
μνήμα καταφθίμενον πυροφόροιο Γέλας·
ἄλκην δ' εὐδόκιμον Μαραθώνιον ἄλσος ἄν εἴποι
καὶ βαθυχαιτήεις Μῆδος ἐπιστάμενος.

5. Ὑπὲρ δὲ τὸν Κεραμεικόν... Διὰ τούτων δὲ περιηγητὴς
μετὰ τὴν πρὸς νότον παρέχασιν εἰς τὴν Ἐννεάκρουνον, Θεσμο-
φόριον, Ἐλευσίνιον καὶ ναὸν Εὐκλείας, ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἀγο-

Σχόλια εἰς τὰς ἐκλογὰς

ρὰν καὶ τὸν Κεραμεικόν. Μάλιστα διὰ τῆς μνείας τῆς βασιλείου στοᾶς δηλώνει, ὅτι ἐπανῆλθεν εἰς τὸ βόρειον ἢ ἀκριβέστερον βορειοδυτικὸν ἄκρον τῆς ἀγορᾶς, ἀφοῦ ἤρχισε τὴν περιγραφὴν αὐτῆς τρεπόμενος πρὸς νότον (Κεφ. 3, 1). Ὑπὲρ δὲ τὸν Κεραμεικὸν καὶ στοὰν τὴν καλουμένην βασιλείον ναὸς ἐστὶν Ἡφαίστου. Κατὰ ταῦτα ὁ ναὸς τοῦ Ἡφαίστου πρέπει νὰ εἴναι ἐπ' ὑψώματος ὑπερκειμένου τῆς ἀγορᾶς καὶ εἰδικῶς κατὰ τὸ μέρος τῆς βασιλείου στοᾶς. Ἀλλὰ τότε ποῦ ἄλλοῦ ὀδηγοῦμεθα εἰ μὴ εἰς τὸ κάλλιστα διατηρούμενον μνημεῖον τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, τὸ ὠραῖον Θησεῖον; Τὸ ὄνομα ἀπεδόθη ἀβασανίστως εἰς τὸν περίλαμπρον ναὸν ὑπὸ τῶν παλαιότερων λογίων, ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν μετοπῶν τῆς βορείας καὶ νοτίας πλευρᾶς παρίστανται ἄθλοι τοῦ Θησεῶς. Τοῦτο δὲν σημαίνει τίποτε. Διότι ἐπὶ τῶν πρὸς ἀνατολὰς μετοπῶν παρίστανται ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους, κοσμεῖται δὲ ὁ ναὸς καὶ διὰ κενταυρομαχίας καὶ ἄλλων ἐνώπιον τῶν θεῶν ἀγώνων. Ἐξ ἄλλου γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι ὁ Θησεὺς δὲν ἐτιμᾶτο διὰ ναοῦ, ὥπως καὶ ὁ Ἡρακλῆς καὶ οἱ ἄλλοι ἥρωες. Ὁ ναὸς ὠρισμένως εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ ἄλλοθεν μαρτυρούμενον Ἡφαίστειον, ὅπερ ἦτο ἐπὶ τοῦ Κολωνοῦ τοῦ Ἀγοραίου καὶ ἐγειτόνευε πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου ἐπωλοῦντο τὰ χαλκᾶ. Πρέπει νὰ προστεθῇ, ὅτι οὐδεὶς ἄλλος μνημονεύεται ναὸς ὑπάρχων ἐπὶ τοῦ Κολωνοῦ. Ἐν τὸς τοῦ σηκοῦ παρὰ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἡφαίστου ἵστατο καὶ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς. Τοῦτο δὲν εἶναι παράδοξον, διότι ὥπως ὁ Ἡφαιστος οὕτω καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἦτο προστάτις τῶν χαλκῶν καὶ κεραμῶν. Ἀλλ' ὁ Παυσανίας γνωρίζει καὶ τι περισσότερον, τὸν περὶ Ἐριχθόνιου λόγον. Τὸν λόγον τοῦτον γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς καὶ μάλιστα ἀκριβέστερον ἢ οἱ ἀρχαῖοι μυθολόγοι. Παλαιότατα ἐπιστεύετο ὅτι ὁ Ἐριχθόνιος ἦτο γνήσιον τέκνον τοῦ συζυγικοῦ ζεύγους, Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐξέλιξιν ἡ Ἀθηνᾶ ἀπέβη πολεμικὴ καὶ παρθενικὴ θεὰ, ἀφ' ἑτέρου δὲ μεγάλη εἶναι ἡ συντηρητικότης ἐν τῇ θρησκείᾳ, προέβησαν οἱ παλαιοὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν, ὅτι ὁ Ἐριχθόνιος ἦτο υἱὸς τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Γῆς, οὗτινος τὴν ἀνατροφὴν καὶ προστασίαν ἀνέλαβεν ἡ περὶ πάντων μεριμνῶσα πολιούχος τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ Ἡφαί-

στειον εἶναι ἔργον τῆς μεγάλης ἐποχῆς τοῦ Περικλέους. Διτηρήθη εἰς ἀρίστην σχετικῶς κατάστασιν, ἐπειδὴ ἐχρησιμοποιήθη καὶ διὰ τὴν χριστιανικὴν λατρείαν· ἦτο ἐκκλησία ἐπὶ Τουρκοκρατίας τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τοῦ Ἀκαμάτη, καὶ εἶχεν εὐμενεστέραν τὴν τύχην. Οὕτω ὁ ναὸς χρησιμεύει ἐξαιρέτως διὰ τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἀποτελεῖ συγχρόνως ἓν ἐκ τῶν ἀγλαϊσμάτων τῆς νεωτέρας πόλεως.

ΚΕΦ. 15.

1. Ποῦ ὑπῆρχεν ἡ Ποικίλη στοὰ δὲν γνωρίζομεν. Βεβαίως θὰ ἦτο κατὰ τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς ἀγορᾶς καὶ ὄχι μακρὰν τῆς βασιλείου.—Ὁ Ἑρμῆς Ἀγοραῖος ἦτο ἀρχαῖον ἐπιφανὲς ἄγαλμα ἀναφερόμενον καὶ ὑπ' ἄλλων συγγραφέων. «Εὐγράμμος, εὐπερίγραπτος, ἀρχαῖος τὴν ἀνάδεσιν τῆς κόμης» ἦτο κατὰ τὸν δεινὸν αἰσθητικὸν Λουκιανόν (Ζεὺς τραγ. 33) ὁ Ἑρμῆς αὐτός.—ἔπεισι δέ οἱ = ...αὐτῇ, δηλ. τῇ πύλῃ. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κασσάνδρου Πλείσταρχον τὸ 319 π.Χ. Καὶ τῆς πύλης ταύτης μετὰ τοῦ τροπαίου οὐδὲν διτηρήθη ἶχνος.

2. Ἡ μάχη ἐν Οἰνότη τῆς Ἀργείας τῶν Ἀθηναίων, συμμάχωντων μετὰ τῶν Ἀργείων, καὶ ἡ νίκη αὐτῶν ἔγινε κατὰ τὸ 463 π.Χ. Καὶ εἰς χεῖρας ἔτι συνιόντες. Ἡ μετοχὴ ἔχει σημ. μέλλοντος. Ἡ μάχη παρίστατο εἰς τὸ σημεῖον, καθὼ μέλλουν νὰ ἔλθουν ἀμέσως εἰς χεῖρας.—Θεμίσκυρα εἶναι ἡ μυθικὴ πρωτεύουσα τῶν Ἀμαζόνων (ἰδὲ κεφ. 2, 1).

3. Ὁ τολμήσας νὰ βιάσῃ τὴν μάντιδα Κασσάνδραν, καταφυγοῦσαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς, εἶναι Αἴας ὁ τοῦ Ὀϊλέως.

4. Ὡς φαίνεται, ἡ κυριωτάτη γραφὴ τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνος διηγεῖτο εἰς τρία μέρη συμφώνως πρὸς τὴν χρονικὴν τάξιν. Α' μέρος ἀκμὴ τῆς μάχης, β' τροπὴ τῶν βαρβάρων καὶ ὠθισμὸς αὐτῶν εἰς τὸ τέλος καὶ γ' φόνος τῶν ἡττηθέντων ἐπιχειρούντων νὰ ἐπιβιθασθῶσιν εἰς τὰ Φοινικικὰ πλοῖα.

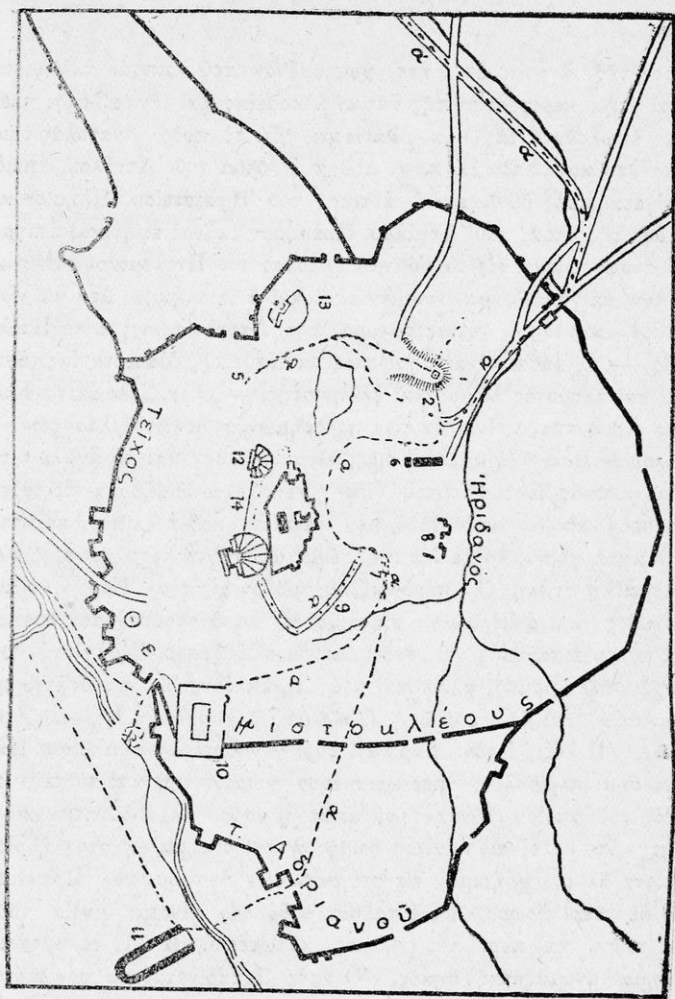
5. Κατὰ τῶν Σκιωναίων τῆς Θράκης καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν Πελοποννησίων ἐπολέμησαν καὶ ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι

δύο ἔτη μετὰ τὴν ἐν Σφακτηρίᾳ ἐπιτυχίαν τῶν τὸ 423 π. Χ. (Θουκ. 4,31). Ἡ Ποικίλη στοά, ἡ καὶ Πεισιανάκτειος λεγομένη ἀπὸ τοῦ δαπανήσαντος γαμβροῦ τοῦ Κίμωνος Πεισιάνακτος, ἐχρησίμευεν ὥς καὶ ἡ στοά τοῦ Διδῆς Ἐλευθερίου εἰς κλεισμὸν τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Τὰς γραφάς, αἵτινες ἄγνωστον εἶναι ἂν ἦσαν τοιχογραφίαι ἢ μεγάλοι πίνακες, ἐφιλοτέχνησαν μεγάλοι ζωγράφοι τῶν μέσων τοῦ Ε' αἰῶνος, ὁ ἑνδοξος Πολύγνωτος ὁ Θάσιος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι Μίκων καὶ Πάναινος. Ἄλλ' ἐκ τῶν λαμπρῶν τούτων καλλιτεχνημάτων τίποτε φυσικὰ δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ ἀπολαύσωμεν σήμερον. Τὸ πολὺ δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν τὴν ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς στοᾶς συμμετρικὴν διάταξιν τῶν εἰκόνων. Κατὰ τὸ μέσον τῆς μακρᾶς κλειστῆς πλευρᾶς παρίστατο ἡ Ἀμαζονομαχία, προσφιλὴς εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ ἑνδοξος παλαιὰ ἱστορία, ἀριστερὰ τὰ κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας, ὅπου φυσικὰ δὲν θὰ ἔλειπεν ὁ Μενεσθεὺς καὶ ἄλλοι ἄττικοὶ ἥρωες, καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη. Ἡ μάχη τῆς Οἰνῆς θὰ ἱστορεῖτο ἐπὶ μιᾷ ἐκ τῶν στενῶν πλευρῶν, ἐπὶ δὲ τῆς ἀπέναντι ἐτέρᾳς θὰ εἶχον ἀναρτηθῇ τὰ λάφυρα, αἱ ἀσπίδες τῶν Σκιωναίων καὶ Λακεδαιμονίων.

ΚΕΦ 17.

1. Ὁ Ἕλεος εἶναι προσωποποίησις τοῦ ἑλέου, τῆς συμπαιθείας δηλ. πρὸς τοὺς ἀτυχοῦντας καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας. Περίφημος εἶναι ἡ μεγάλη περὶ τοὺς θεοὺς εὐσέβεια καὶ φιλανθρωπία τῶν Ἀθηναίων. Πρβλ. καὶ τὸν γνωστὸν λόγον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, Πραξ. 17,22: ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ.—Ἡ Αἰδὼς εἶναι θεότης γνωστὴ καὶ εἰς τὸν Ἡσίοδον (Ἔργα 200). Ἡ Φήμη παρ' Ὀμήρῳ λέγεται ἄγγελος τοῦ Διδῆς. Ὅσσα Διδῆς ἄγγελος Β, 94, Ω, 413.

2. Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος (ἰδὲ κεφ. 1, 1) ἱδρύσει δι' ἰδίας δαπάνης γυμνάσιον ἐν Ἀθήναις τὸ ἀπ' αὐτοῦ ὀνομαζόμενον Πτολεμαῖον. Ὁ Π. λέγει, ὅτι τὸ γυμνάσιον δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς ἀγορᾶς. Βεβαίως μὲ τοῦτο ἐννοεῖ τὸν χώρον, ὅπου ὑπῆρχον τὰ μνημονευθέντα ἱερὰ καὶ δημόσια ἱδρύματα. Τὸ ἐμπορικὸν

α α α = Πορεία Πανσανίου. 1 = Κολωνός, όπου τὸ Ἡφαιστειον, δηλ. τὸ λεγόμενον Θησεϊον. 2 = Στοά βασιλείας. 3 = Μητρώον. 4 = Θόλος. 5 = Ἐννεάκρουρος. 6 = Στοά Ἀττάλου. 7 = Σαράπειον παρὰ τὴν σημερινὴν Μητρόπολιν. 8 = Βιβλιοθήκη Ἀδριανοῦ. 9 = Ὁδὸς Τριπόδων. 10 = Ὀλυμπεϊον. 11 = Στάδιον. 12 = Ὁδεῖον Ἡρώδου. 13 = Πνύξ. 14 = Στοά Εὐμένους.

μέρος τῆς ἀγορᾶς δὲν ἦτο χωρισμένον τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' ἰδίως κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς δυτικῆς, βορείας καὶ ἀνατολικῆς πλευρᾶς ἐπωλοῦντο τὰ ὦνια. Φαίνεται, ὅτι τὸ πρὸς ἀνατολὰς ὄριον ἀπετέλει κατὰ τὸν Β' π. χ. αἰῶνα ἡ στοὰ τοῦ Ἀττάλου, ἐπειδὴ ἀνοίγεται πρὸς δυσμὰς καὶ ἀντικρὺ τοῦ Ἑφαιστείου. Πλησίον καὶ νοτίως τῆς στοᾶς τοῦ Ἀττάλου εὐρέθησαν ἱκαναὶ ἐφηβικαὶ ἐπιγραφαὶ ἀναφερόμεναι εἰς τὸ Γυμνάσιον τοῦτο τοῦ Πτολεμαίου, ὅπερ ὡς ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν μανθάνομεν εἶχε καὶ διδασκαλίαν. Δὲν θὰ εἶναι λοιπὸν μακρὰν τῆς νοτίας πλευρᾶς τῆς Ἀτταλείας στοᾶς τὸ Πτολεμαῖον.—Ὁ Ἰόβας εἶναι ὁ γνωστὸς βασιλεὺς τῆς Μαυριτανίας, ὅστις ἦτο καὶ ἀκουστὸς λόγιος καὶ ἐλληνιστής. —Ὁ ἐκ Σόλων τῆς Κιλικίας Χρύσιππος εἶναι ἐκ τῶν περιφήμων στωϊκῶν φιλοσόφων. —*Λίθου τε εἰσὶν Ἑρμαῖ.* Ἑρμῆς εἶναι ὁ θεὸς καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ φυσικὰ. Ἐκτὸς τούτου Ἑρμῆς ἐκαλεῖτο ἰδιόζουσα εἰς τοῦτον τὸν θεὸν εἰκών, καθ' ἣν ἡ μὲν κεφαλὴ καὶ ὁ λαιμὸς παριστάνετο κατὰ φύσιν, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα ὡς στήλη τετράγωνος. Ἀλλ' ἡ ἑρμαϊκὴ στήλη δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὸν Ἑρμῆν. Καὶ ὁ Διόνυσος καὶ ὁ Ἡρακλῆς εἰκονίζοντο κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. Διὰ τοῦτο ἐνταῦθα εἶναι ἐνδεχόμενον οἱ διάφοροι Ἑρμαῖ νὰ ἦσαν στήλαι τοῦ Ἑρμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἡρακλέους, ὡς προστάτου τῶν γυμνασίων καὶ ἄλλων θεῶν. *Πρὸς δὲ τῷ γυμνασίῳ Θησέως ἐστὶν ἱερόν.* Ἡ λέξις ἱερόν παρὰ Π. ἔχει γενικωτέραν σημασίαν. Πάντοτε σημ. περίβολον, περιωρισμένον χώρον, ὡς καὶ τὸ τέμενος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου δύναται νὰ ὑπάρχῃ ναὸς, ἀλλὰ δύναται καὶ νὰ λείπῃ, ὅτε θὰ εἶναι πάντως δωμὸς ἢ καὶ οἶκημα ὡς στοὰ ἢ οἶον· δῆποτε ἄλλο, χρήσιμον εἰς στέγασιν τῶν ἀναθημάτων. Προκειμένου δὲ περὶ ἥρωος, ὡς ἐνταῦθα, οὐδέποτε γίνεται μνεῖα ναοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ περὶ τοῦ Θησέως κατωτέρω, 6. 11, τὸ σχετικὸν οἶκημα ὀνομάζεται σηκός. Ὁ ναὸς διακρίνεται ἐκ τῶν κίωνων καὶ τῆς λοιπῆς πολυτελεστέρως κατασκευῆς. Το Θησεῖον κατὰ τὸν Π. καὶ κατὰ τὸν Πλούταρχον (Θησ. 36) ἔκειτο πλησιέστατα πρὸς τὸ γυμνάσιον τοῦ Πτολεμαίου. Διὰ τοῦτο κατ' οὐδένα τρόπον δύναται νὰ στηριχθῇ ἡ ταύτισις πρὸς τὸν ὠραῖον ναὸν τοῦ Κολωνοῦ. Καὶ κατὰ Ἀμαζόνων καὶ κατὰ τῶν Κενταύρων ὡς

ἐταῖρος τοῦ ἥρωος Πειρίθου ἀναφέρεται ἀγωνισθεῖς ὁ Θησεύς.
Ἐντεῦθεν ἡ ἀμαζονομαχία καὶ κενταυρομαχία.

ΚΕΦ. 18.

1. Τὸ ἱερὸν τῶν Διοσκούρων ἐλέγετο καὶ Ἀνάκειον, ἐπειδὴ Ἀνακες = Ἀνακτες = Διόσκουροι. Κατὰ Θουκ. 8,93 συνεκentrώθη ἐκεῖ ἀριθμὸς σημαντικὸς ὀπλιτῶν, ὅπερ προϋποθέτει. ὅτι τὸ ἱερὸν ἦτον εὐρύχωρον. Οἱ παῖδες τῶν Διοσκούρων, τοῦ Καστορος καὶ Πολυδεύκου, ἐλέγοντο Ἀναξίς καὶ Μνασίνοος. — ἔχοντα εἰς αὐτοὺς γάμον = τὸν κατ' αὐτοὺς γάμον = τὸν σχετικὸν πρὸς αὐτοὺς γ., τὸν γενομένον δηλ. δι' ἀρπαγῆς. Αἱ ἀρπαγεῖσαι Λευκιππίδες ἐλέγοντο Ἰλάειρα καὶ Φοίβη. — Καὶ οἱ τῆς γραφῆς ἡ σπουδή... = καὶ πρὸ πάντων ὁ Μίκων εἰργάσθη μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ ἀγάπην εἰς τὸ σχετικὸν μὲ τὸν Ἀκαστον μέρος τῆς εἰκόνης καὶ τοὺς ἵππους αὐτοῦ. Ὁ Ἀκαστος ἦτο ἐκ τῶν Ἀργοναυτῶν, υἱὸς τοῦ Πελίου.

2. ἀπειποῦσαν ἐς τὴν παρακαταθήκην μὴ πολυπραγμονεῖν. Τὸ ἐς π. π. μὴ πολυπραγμονεῖν εἶναι περιφραστικώτερον καὶ κομφότερον ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ : ἀπειποῦσαν ἀνοίγειν αὐτήν. Εὐλοῖς καὶ σταυροῖς ἀποτείχισαντας. Σταυροὶ εἶναι οἱ κατακορύφως ἐμπηχθέντες πάσσαλοι, ξύλα δὲ εἶναι τὰ ὀριζοντίως ἢ πλαγίως καρφωθέντα ξύλα, ὥστε νὰ ἀποτελεσθῇ τὸ φράγμα. Αἱ θυγατέρες τοῦ μυθικοῦ βασιλέως Κέκροπος, πραγματικῶς δὲ παλαιοῦ δρακοντομόρφου θεοῦ, Πάνδροσος, Ἑρση καὶ Ἀγλαυρος, ἐλατρεῦοντο ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως μὲν παρὰ τὸ Ἐρέχθειον καὶ τὴν ἱερὰν ἐλαίαν, κάτω δὲ ὑπὸ τὸν κρημνὸν τὸν ἄμεσως πρὸς βορρᾶν τοῦ Ἐρεχθείου κείμενον. Ἡ πρώτη θέσις λατρείας ὠνομάζετο τῆς Πανδρόσου, ἡ δὲ ἑτέρα διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἀγλαύρου. Ὅτι τὸ τελευταῖον τέμενος ἔκειτο περίπου ὑπὸ τὸν περιγرافέντα κρημνὸν γνωρίζομεν ἐκ τοῦ Ἡροδότου (8,53), ἱστοροῦντος, ὅτι οἱ Πέρσαι τὸ 480 π. Χ. ἀνέβησαν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀγλαύρου καὶ εἰς θέσιν κατ' ἐξοχὴν ἀπόκρημνον, καὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἀκριβῶς τοιαύτη εἶναι ἡ φύσις τοῦ βράχου ὑπὸ τὸ Ἐρέχθειον. Ὁ μῦθος τῆς κατακρημνίσεως τῆς Ἑρσης

καὶ Ἀγλαύρου εἶναι ὑστερογενὴς καὶ ἐπλάσθη εἰς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου, διατὶ ἐπάνω καὶ κάτω τῆς Ἀκροπόλεως ὑπῆρχον ἱερὰ τῶν θυγατέρων τοῦ Κέκροπος. Παρὰ ταῦτα τὸ Ἀγλαύριον δὲν πρέπει νὰ φανταζώμεθα ὡς τι ἱερὸν ἄντρον, ὡς τὸ τοῦ Πανὸς πρὸς δυσμὰς καὶ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀλλ' ὡς ἱερὸν ἱκανῶς εὐρύχωρον καὶ ἐπομένως ἐπὶ τῆς πρὸς τὰ ἐκεῖ ὁμαλωτέρας κλιτύος κείμενον, διότι ἐνταῦθα ἐορτασίμως οἱ ἔφηβοι ὠρκίζοντο τὸν περίφημον ὅρκον: οὐ κατασχυνῶ τὰ δπλα τὰ ἱερὰ κ.τ.λ. (Δημοσθ. XIX 303).

3. Τὸ Πρυτανεῖον ἦτο τὸ σπουδαιότατον δημόσιον ἀρχεῖον τῆς πόλεως. Διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἀναφέρεται ὅτι ἦσαν οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἑστίας. Ἡ λατρεία τῆς Ἑστίας ἐν τῷ Πρυτανεῖῳ φανερώνει, ὅτι τοῦτο ἐθεωρεῖτο ὡς τις κοινὴ ἐστία τῶν Ἀθηναίων. Ὡς ἐκ τῆς πορείας τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Πaus. ἐξάγεται, τὸ Πρυτανεῖον πρέπει νὰ ὑπῆρχε ἀνατολικώτερον τοῦ Ἀγλαυρίου. Ἀλλὰ τότε ἀπομακρυνόμεθα πολὺ τοῦ κέντρου τῆς ἀρχαίας πόλεως. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ἐρευνητῶν παραδέχονται, ὅτι τὸ Πρυτανεῖον τοῦ Π. ἀνήκει εἰς νεωτέρους χρόνους, ἐνῷ τὸ παλαιὸν ἔκειτο κάπου περὶ τὸν Ἄρειον Πάγον.— Τὸ φαινόμενον τῆς μεταγραφῆς τῶν παλαιῶν ἀνδριάντων φανερώνει τὴν κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους κατάπτωσιν τοῦ φρονήματος τῶν Ἀθηναίων, ἐπιχειροῦντων νὰ κολακεύουν τόσον εὐτελῶς τοὺς ἰσχυροὺς εἰς δύναμιν ἢ πλοῦτον ξένους.

4. 1.-3. Ὁ Σάραπις εἶναι παρόμοιος πρὸς τὸν Πλούτωνα αἰγυπτιακὸς θεός. Τὸ ἱερὸν αὐτοῦ ὡς καὶ ὁ κατωτέρω μνημονευόμενος ναὸς τῆς Εἰλείθυιας πρέπει νὰ ἦτο ἐκεῖ που παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς σημερινῆς Μητροπόλεως, διότι ἐδῶ εὐρέθησαν σχετικαὶ ἐπιγραφαί.

5. 1-5. Ἡ Εἰλείθυια (ἐκ τῆς ῥίζης ἐλευθ. = ἡ ἐρχομένη (μὲ τὰς ὠδίνας). Πρβλ. τὴν νεωτέραν ἑκφρασιν: τὴν ἔφτασαν οἱ πόνοι), ἡ θεὰ τῆς γεννήσεως, προέρχεται ἐκ τῶν Ὑπερβορέων, διότι ἡ χώρα τούτων, ἀορίστως που πρὸς τὰ βορειότατα κειμένη, ἐθεωρεῖτο κέντρον τῆς λατρείας τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅπως καὶ ἡ Λυκία, ὅθεν κατήγετο ὁ μυθικὸς ποιητὴς ὕμνων, ὁ

ᾠλήν.—Ἡ κομφοτάτη παρὰ τὴν σημ. Μητρόπολιν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Ἐλευθερίου, παλαιότερον τῆς Παναγίας Γοργοεπηκόου, πιστεύεται ὅτι ἐκτίσθη ἐξ ὕλικου τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Εἰλειθυίας.

6. ... οὐ μὴ Ῥοδίοις καὶ Ῥωμαίοις εἰσὶν οἱ κολοσσοί = εἰ μὴ οἱ Ῥοδίων καὶ Ῥωμαίων κολοσσοί.—Καὶ ἔχει τέχνης εὖ πρὸς τὸ μέγεθος ὁρῶσιν=καὶ εἶναι ὥραϊον τὸ ἄγαλμα, ἐὰν ἀποβλέπη κανεῖς εἰς τὸ μέγεθος. Τὸ κολοσσικὸν δηλ. ἔργον φαίνεται ὥραϊον, ἐὰν ἐξετάζεται ἐν τῷ συνόλῳ του. Ἄλλως ἢ ἐξέτασις τῶν λεπτομεριῶν κατ' ἰδίαν, ὡς π. χ. τῶν δακτύλων, εἶναι δυνατόν νὰ μὴ κάμῃ εὐχάριστον ἐντύπωσιν. Τοὺς τέσσαρας ἀνδριάντας τοῦ Ἀδριανοῦ, ἐξ ὧν οἱ δύο ἦσαν ἐκ μαρμάρου τῆς Θάσου, οἱ δὲ ἄλλοι δύο ἐξ αἰγυπιακοῦ βασάλτου ἢ πορφυρίτου, πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ὡς κειμένους πρὸ τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ ἱεροῦ. Ἡ κυρία δὲ αὕτη εἰσόδος πρέπει νὰ ἦτο κατὰ τὸ μέσον τῆς δυτικῆς πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν βλεπούσης πλευρᾶς τοῦ περιδόλου. Ἄλλ' ἔχνη ταύτης καὶ τῶν ἀνδριάντων δὲν διεσώθησαν. Ἀντιθέτως τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς διετηρήθησαν ἐπιφανέστατα λείψανα καὶ ὁ μέγας περίβολος καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν περιφέρειαν. Παρὰ τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ περιδόλου καὶ ἔξω αὐτοῦ διετηρήθη καλῶς ἡ γνωστὴ πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, ἣτις ὅμως οὐδαμῶς ἐχρησίμευεν ὡς εἰσόδος εἰς τὸ Ὀλυμπιεῖον. Αὕτη ἠγέρθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπιθυμούντων νὰ τιμήσουν τὸν μέγαν εὐεργέτην τῆς πόλεως αὐτοκράτορα εἰς τὴν θέσιν πύλης τοῦ παναρχαίου τείχους. Αἶδ' εἶσ' Ἀθηναῖοι Θεσέως ἡ πόλιν πόλις εἶναι ἐπιγεγραμμένον ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν πόλιν βλεπούσης προσόψεως, ἐνῶ ἐπὶ τῆς πρὸς ἀνατολάς: Αἶδ' εἶσ' Ἀδριανοῦ καὶ οὐχὶ Θεσέως πόλις. Τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἤρχισε νὰ κτίσῃ πρῶτος ὁ Πεισίστρατος, ἀλλὰ τὸ ἔργον ἐγκατελείφθη πρωῒμως καὶ μόνον μετὰ 4 σχεδὸν αἰῶνας ὁ φίλος τῶν Ἀθηναίων Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς (175 - 164 π. Χ.), βασιλεὺς τῆς Συρίας, ἐπεχείρησεν ἐπὶ νέων μεγαλυτέρων βάσεων καὶ σχεδίων νὰ ὑψώσῃ τὴν κατασκευήν. Ἀλλὰ τὴν τελειωτικὴν ἐργασίαν συνετέλεσε μετὰ 300 ἔτη ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανός. Ὁ ναὸς εἶναι τὸ μέγιστον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων ἀρχιτεκτονικὸν ἔργον καὶ τὸ ὥραιότατον ἐκ τῶν

τοῦ κορινθιακοῦ ρυθμοῦ. Ὁ ναὸς εἶχε μῆκος 107 μ. καὶ πλάτος 41 μ. καὶ ἐκοσμεῖτο μὲ 104 κιόνας, ἐξ ὧν 15 ὑφούνται καὶ σήμερον ἐπιβλητικοὶ καὶ ὥραιοι ἐπὶ τῆς ἀρχαίας θέσεώς των. Ὁ περίβολος ἔχει μῆκος 668 μ., ὅπερ ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν παρὰ Π. ὑπολογισμὸν τῶν 4 περίπου σταδίων ($4 \times 185 = 740$). Τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς, ὅπερ εἰργάσθη ἄγνωστος Ἕλλην καλλιτέχνης, ἦτο παρόμοιον πρὸς τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τοῦ Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ, τὸ περίφημον ἔργον τοῦ Φειδίου, καὶ ὡς φαίνεται, κατὰ τὸν Π., μεγαλύτερον. Ἐκ τῶν κολοσσιαίων ἀγαλμάτων περιφήμος εἶναι ὁ ἐπιλεγόμενος κολοσσὸς τῆς Ῥόδου, ἄγαλμα τοῦ Ἥλιου χάλκινον, ὕψους μέτρων περίπου τριάκοντα. Αἱ ἀποικοὶ πόλεις ἦσαν ἀγάλματα χαλκᾶ, εἰκονίζοντα πόλεις ἀποικισθείσας ὑπὸ τὴν Ἀθηναίων.

7. Ἀλφίτα εἶναι τὸ ἐκ κριθῆς ἄλευρον, ἐνῷ τὰ ἐκ σίτου ἐλέγοντο ἄλευρα. Ἀλλ' ἐδῶ ἄλφίτα πυρῶν = ἄλευρα. Ἡ ἐξ ἀλεύρου ἀναδευομένου μὲ μέλι μᾶζα ἦτο συνήθης προσφορά εἰς τοὺς χθονίους θεοὺς, [ὡς εἶναι ἐνταῦθα κατὰ τὸ χάσμα ἢ Γῆ ἢ Ὀλυμπίᾳ, διότι ὁ ἐξ ἀλεύρου καὶ μάλιστα κριθῆς πολτὸς ἦτο παλαιότερα τοῦ ὀπτοῦ ἄρτου τροφή. Κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ τεμένους τῆς Γῆς ὁ Πaus. δὲν ἀκριβολογεῖ, ἐπειδὴ ὠρισμένως τὰ ἱερὰ ταῦτα δὲν ἦσαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου, ἀλλ' ἀμέσως ἐξῴθεν αὐτοῦ πρὸς νότον. Γνωρίζομεν ἄλλοθεν, ὅτι τὸ Κρόνιον τέμενος ἦτο παρὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον καὶ ἐξετείνετο μέχρι τοῦ Μητρῶου τῆς Ἀγρας. Ἀγρα ἢ Ἀγραὶ εἶναι οἱ λόφοι οἱ ἀπέναντι τοῦ Ὀλυμπιείου κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὁχθὴν τοῦ Ἰλισοῦ ὑφούμενοι, τὸ δὲ Μητρῶν, ὅπερ ἦτο ἀρχικῶς ὡς καὶ τὸ τῆς ἀγορᾶς ναὸς τῆς Δήμητρος, ἔκειτο παρὰ τὴν θέσιν, ὅπου σήμερον ἡ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγ. Φωτεινῆς. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλως ἀπίθανον τὸ νᾶ ὑπῆρχε τὸ φυσικὸν ἐκεῖνο μεταξὺ βράχων χάσμα ἐντὸς τοῦ περιβόλου, τοῦ ὁποίου τὸ ἐσωτερικὸν ἦτο πανταχοῦ ἰσοπεδωμένον διὰ τεχνητῆς ἐπιχώσεως. Ἐπομβρίαν καλεῖ ὁ Πaus. τὸν ἄλλως λεγόμενον κατακλυσμὸν. Κατὰ τὰς ἀντιλήψεις τῶν παλαιῶν τὸ χάσμα, δι' οὗ ἔρρευσαν τὰ νερά τοῦ κατακλυσμοῦ, ἦτο κατάβασις εἰς τὸν Ἄδην. Ἐντεῦθεν ἄρα ἐξηγεῖται διατί προσε-

φέρετο ἐδῶ κατ' ἔτος ἡ μελιτοῦττα. Ἦτο μείλιγμα τῶν νεκρῶν, τῶν ἀνερχομένων ἐκ τοῦ Ἄδου κατὰ τὰ Ἀνθεστήρια, ἐορτὴν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὰ ἰδικά μας ψυχασάβδατα.

8. Ἐλευθερώσιον = μεγίστην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀγάπην. Τὸ ἐλεύθερον = τὸ φιλελεύθερον. — Ἐτελεύτησεν ἐθελοντῆς, ἐπειδὴ ἐκ λύπης ἀπέσχε πάσης τροφῆς καὶ ἀπέθανεν οὕτω ἐξ ἰστίαις, ὥς ἄλλοθεν παραδίδεται. — Ὁ φρύγιος λίθος ἦτο μάρμαρον λευκὸν μὲ κυανωπὰς φλέβας ἐκ Φρυγίας. Οἱ Πέρσαι ἦσαν ἀνδριάντες εἰκονίζοντες Πέρσας, φανεροὺς ἐκ τῶν ἀναξυρίδων, χειρίδων καὶ καλυμμάτων τῆς κεφαλῆς, οἷανες τρεῖς πιθανῶς θὰ ἀνείχον ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς των μέγαν τρίποδα.

9. Οὐδὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Πανελληνίου Διός, τῆς Ἥρας καὶ τοῦ ναοῦ πάντων τῶν θεῶν. Ἀλλ' ἐκ τῆς κατασκευῆς, τὴν ὁποίαν ὁ Π. ἀορίστως ὀνομάζει τῶν 100 κίωνων, σφίζονται σημαντικὰ λείψανα. Εἶναι τὰ ἐρείπια, τὰ βορείως τῆς ῥωμαϊκῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Ἀνδρονίκου κείμενα, τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα στοᾶ τοῦ Ἀδριανοῦ συνήθως φερόμενα. Ἀνήκουν ταῦτα εἰς μέγα ὀρθογώνιον οἰκοδόμημα μήκους 122 μ. καὶ πλάτους 82 μ. Μέρος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς μὲ κίονας διατηρεῖται ὀρθιον παρὰ τὸ τζαμί καὶ τὴν πλατεῖαν τοῦ Μοναστηρίου, ἐνῷ ἡ ἀπὸ τοῦ Ὁρολογίου ἀρχομένη ὁδὸς Αἰόλου παρέρχεται τὴν ἀνατ. πλευράν. Ὅπισθεν αὐτῆς ἐσωτερικῶς δικχρύνονται ἐπὶ τῶν τοίχων τετράγωνοι θῆκαι, αἵτινες καὶ ἀλλαχοῦ, ὥς ἐν Ἐφέῳ, παρετηρήθησαν εἰς βεβαίαις βιβλιοθήκας. Αἱ θῆκαι ἐχρησίμευσαν εἰς ἐνθεσιν ξυλίνων ἐρμαρίων τῶν βιβλίων. Ἐκτὸς τούτων εὐρέθησαν πλησίον 2 κορμοὶ ἀγαλμάτων, ἐξ ὧν τὸ μὲν παριστᾷ τὴν Ἰλιάδα, τὸ δὲ τὴν Ὀδύσειαν. Ἐξ ὧν τούτων καὶ τῶν μικρῶν συντριμμάτων ἀλαδάστρου καὶ φρυγίου λίθου, τῶν εὐρεθέντων κατὰ τὰς ἀνασκαφάς, πειθόμεθα, ὅτι ἐκεῖ ὑπῆρχε μία ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων κατασκευῶν τοῦ Ἀδριανοῦ, ἣτις ἐχρησίμευεν ἐκτὸς ἄλλων καὶ ὡς βιβλιοθήκη. Ἐκ τοῦ Ἀδριανείου γυμνασίου δὲν ἔχομεν οὔτε τὴν θέσιν. Τὰ λατομεῖα τῆς Διθύης παρεῖχον μάρμαρον χρωμαιστὸν κιτρινωπόν.

ΚΕΦ. 19.

1. 1-3. Μετὰ τὴν μικρὰν παρέκδοσιν εἰς τὰ πολυτελῆ ἰδρύματα τοῦ Ἀδριανοῦ ὁ Π. ἑπαπνέρεται εἰς τὸ σημεῖον, καθ' ὃ διέκοψε τὴν κανονικὴν περιήγησιν, εἰς τὸ Ὀλυμπίειον. Πλησίον τούτου, λέγει, ὑπάρχει ἀγάλμα τοῦ Ἀπόλλωνος Πυθίου καὶ ἄλλο ἱερὸν τοῦ Α. Δελφινίου. Διὰ τῆς μνείας τοῦ ἀγάλματος ὁ Π. ὀδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ ἄλλοθεν γνωστὸν τέμενος τοῦ Ἀπόλλωνος Πυθίου. Ὁ Θουκυδίδης ἀναφέρει (6, 54), ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Ἰππίου Πεισίστρατος, ἔχων τοῦ πάππου τὸ ὄνομα, γενόμενος ἄρχων ἐπεμελήθη τὴν κατασκευὴν καὶ ἀφίερωσε τὸν βωμὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν τῷ τεμένει μετὰ τὸ ἐπίγραμμα :

Μνήμα τόδ' ἥς ἀρχῆς Πεισίστρατος Ἰππίου υἱὸς
θῆκεν Ἀπόλλωνος Πυθίου ἐν τεμένει.

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο εὗρέθη τὸ 1877 μαζὶ μετὰ ἄλλας ἐπιγραφὰς σχετικὰς πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα ἔξωθεν τῆς ΝΔ γωνίας τοῦ Ὀλυμπίου καὶ παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἰλισοῦ. Ἐνταῦθα λοιπὸν ὑπῆρχε τὸ Πύθιον. Τὸ τοῦ Δελφινίου δὲν θὰ ἦτο μακρὰν.

2. Οἱ Κῆποι ἦσαν πλησίον τοῦ Πυθίου συμφώνως πρὸς τὴν περιγραφὴν τοῦ Π. καὶ νοτίως αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἰλισοῦ, ὅπου διὰ τὸ ταπεινὸν καὶ ὀμαλὸν ἔδαφος φαίνεται δυνατὴ ἡ καλλιέργεια κήπων, ἀφ' ὧν βεβαίως δὲν εἶναι ἄσχετος ἡ τοπωνυμία.— Περὶφημος ἦτο ἡ Ἀφροδίτη τοῦ Ἀλκαμένους. Ταύτης ὁ Δουκιανὸς (εἰκόνας, 4 καὶ 6) ἐπαινεῖ τὰ μῆλα καὶ ὅσα τῆς ὀψεως ἀντωπὰ καὶ χειρῶν ἄκρα καὶ καρπῶν τὸ εὐρυθμόν καὶ δακτύλων τὸ εὐάγωγον ἐξ λεπτὸν ἀπολήγον.

3. ἐπιλεξαμένοις ἔστι. Δύναται τις νὰ μάθῃ τὰ κατὰ τὴν λευκὴν κύνα, ἐὰν ἀναγνώσῃ τὸν χρησμόν. Ὑπῆρχε χρησμός ὑπαγορεύσας τὴν ἔδρυσιν βωμοῦ τοῦ Ἡρακλέους, ἐκεῖ ὅπου κύων ἀρπάσας ἱερεῖον ἀπέθεσεν αὐτό. Τὸ ἔδρυθὲν οὕτω ἱερὸν ὠνομάσθη Κυνόσαργες. Τὰ ἀνωτέρω σημαίνουν ἀτυχὴ προσπάθειαν τῶν παλαιῶν νὰ ἐρμηνεύσουν διατί τὸ ἱερὸν τοῦ Ἡρακλέους τοῦτο ὠνομάζετο Κυνόσαργες. Ἀλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι ἀποροῦν ὥς πρὸς

τὸ ἔτυμον. — Τὸ ἱερὸν εἶναι γνωστὸν καὶ ἄλλοθεν μὲ τὸ ὄνομα τὸ ἐν Διομείοις Ἡράκλειον. Ἦσαν δὲ τὰ Διόμεια ἢ ἡ Διόμεια δῆμος ἕξω τῶν τειχῶν, πρὸς Ν τοῦ σημερ. στρατιωτικοῦ νοσοκομείου παρὰ τὴν Γαργαρέταν. Πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ νοτιώτερον τῶν Κήπων ὑπῆρχε τὸ ἱερὸν, ἐν ᾧ ἀναφέρεται καὶ γυμνάσιον τῶν νόθων.

Ὁ Π. δὲν ἔγραψε περὶ τοῦ γυμνασίου τοῦ Κυνοσάργους. Ἄλλ' ὅτι προϋπέθετε ταῦτο ὡς γνωστὸν ὑποδηλοῦται ἐκ τοῦ καὶ πῶς μακροῦ πηδήματος, ἀπὸ τοῦ Κυνοσάργους εἰς τὸ ἐπιφάνες γυμνάσιον τῶν γνησίων, τὸ Λύκειον. Τούτου ἡ θέσις δὲν εἶναι ἀκριδῶς γνωστή. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μακρὰν τῆς θέσεως, ὅπου τὸ Ζάππειον καὶ ὁ ἀνακτορικὸς κήπος. Τὸ Λύκειον, ὀνομασθὲν ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ ἱεροῦ τοῦ Λυκείου Ἀπόλλωνος, περιεῖχε γυμνάσιον καὶ τόπους καταφύτους, καταλλήλους διὰ τὰς συναναστροφὰς καὶ τὰς περὶ λόγους προσφιλεῖς διατριβὰς τῶν παλαιῶν. Ἐνταῦθα εἶχε τὴν ἑδρὰν τοῦ ὁ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ μαθηταὶ του, οἱ κληθέντες περιπατητικοί. Εἰς τὸ Κυνοσάργες διέτριβε καὶ ἐδίδασκεν ὁ Ἀντισθένης, ἰδρυτὴς τῆς σχολῆς τῶν καλούμενων ἀπὸ τοῦ τόπου κυνικῶν φιλοσόφων. Τὸ ἐπίθετον Λύκειος ὁ Π. ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξηγήσῃ προχειρῶς ἀπὸ τοῦ Λύκου τοῦ Πανδίωνος. Καλύτερον ἄλλοι ἐκ τῶν παλαιῶν συνήπτον πρὸς τὴν λύκην τὸ φῶς (lux) καὶ ἡρμήνευσον οὕτω, φωτοδόλος. Οἱ νεώτεροι, ἐπειδὴ ἔχουν ὑπ' ὄψιν, ὅτι μία θεότης ὡς ὁ Ἀπόλλων δὲν εἶναι σαφῶς καὶ ἐξ ἀρχῆς καθωρισμένη προσωπικότης, ἀλλὰ τοῦναντίον εἶναι πολυσύνθετον δημιουργημα προϋποθέτον μακρὰν ἐξέλιξιν, δὲν ἀποκρούουν τὴν σχέσιν πρὸς τὸ θηρίον, τὸν λύκον, ὅστις ἐθεωρεῖτο ἐκπαλαι (καὶ σήμερον νόμιζεται) ὅτι εἶχε δαιμονικὴν δύναμιν.

§. Ὁ Ἡριδανὸς κατερχόμενος ἀπὸ τοῦ Λυκαβηττοῦ καὶ τοῦ κατὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος ὁψώματος ἤνοῦτο παραρρέων τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς πόλεως καὶ ἐξερχόμενος τοῦ τείχους κατὰ τὴν Ἱερὰν πύλην πρὸς τὸν Κηφισὸν δυτικῶς τοῦ λόφου τοῦ Ἀστεροσκοπείου. Σήμερον ἡ κοίτη αὐτοῦ ἔχει ἐντελῶς καλυφθῇ, ὅπως συνέβαινε κατὰ μέγα μέρος καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἡ Ὠρεΐθουα (= ἡ κατὰ τὰ ὄρη θύουσα = τρέχουσα) ἐμυθολογεῖτο θυγάτηρ τοῦ Ἐρεχθέως. Ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ ὀνόμα-

τος φαίνεται ἦτο θεότης τῶν ἀνέμων. Διὰ τοῦτο ἐλέγετο κατόπιν, ὅτι ἡρπάγη ὑπὸ τοῦ Βορέου. Διὰ τὸ κῆδος (= τὴν συγγένειαν) παρεδέχοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτι ὁ Βορρᾶς πνεύσας κατέστρεψε πολλὰ ἐκ τῶν βαρβαρικῶν πλοίων κατὰ τὴν Σηπιάδα ἄκραν τὸ 480 π. Χ. Τούτου ἕνεκα ἰδρύθη εἰτα βωμὸς τοῦ γαμβροῦ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὸν τόπον τῆς ἀρπαγῆς —...καὶ ἄλλων θεῶν ἱερὸν. Τοὺς ἄλλους θεοὺς, οἵτινες ἐλατρεύοντο παρὰ τὸν Ἰλισὸν δὲν ὀνομάζει ὁ Πaus., ἀλλ' ἐκ τοῦ Πλάτωνος μανθάνομεν (Φαιδρ. 229, 230) ὅτι ἦσαν αἱ Νύμφαι, ὁ Ἀχελῷος, ὁ Πάν καὶ ἄλλοι. Τὸ ἱερὸν τῶν τριῶν πρώτων γνωρίζομεν τῶρα καλῶς ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως ἀμυδροῦ ἀναγλύφου Πανὸς λαξευθέντος ἐπὶ τοῦ παρὰ τὴν Ἀγ. Φωτεινὴν πελεκημένου βράχου. Ἡ ἐκκλησία, εἵπομεν ἀνωτέρω, εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ χώρου τοῦ Μητρώου. Ὀλίγον ὑπεράνω διετηρεῖτο μέχρι πρὸ δύο αἰώνων ὠραῖος ἰωνικὸς ναὸς τῆς καλῆς ἐποχῆς ἀνήκων ἴσως εἰς τὴν Κόρην. Ὑπὸ τὰ ἱερὰ ταῦτα καὶ κατὰ τὸν Ἰλισὸν εἶναι ὁ τόπος ὁ θαυμασίως περιγραφόμενος ἐν τῇ Φαιδρῳ τοῦ Πλάτωνος μὲ τὰ καθαρὰ καὶ διαφανῆ ὕδατια, τὴν ἀμφιλαφεὴ πλάτανον καὶ τὴν πόαν. Ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου 2 ἢ 3 στάδια νοτιώτερον, περὶ τὰ 400—500 μ., ὑπῆρχεν ἡ διάβασις, διὰ γεφύρας βεβαίως, εἰς τὰς Ἀγρας καὶ ὁ βωμὸς τοῦ Βορέου, ὡς μανθάνομεν ἐπίσης ἐκ τοῦ αὐτοῦ κλασσικοῦ χωρίου τοῦ Πλάτωνος. — Περὶ τῆς θέσεως τοῦ βωμοῦ τῶν Ἰλισιάδων Μουσῶν οὐδὲν γνωρίζομεν, οὐδὲ ἂν ἦσαν αἱ αὐταὶ Μοῦσαι, ἀφ' ὧν ὠνομάσθη ὁ πρὸς δυσμὰς λόφος, τὸ Μουσεῖον. — Σχετικῶς πρὸς τὸν τόπον, ἔνθα ἐφονεύθη ὁ Κόδρος, γνωρίζομεν ἐξ ἐπιγραφῆς, ὅτι ἐκεῖ που παρὰ τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον ὑπῆρχε τέμενος, ἔνθα ἐτιμᾶτο ὁ Νηλεὺς, ἡ σύζυγος αὐτοῦ Βασίλη καὶ ὁ Κόδρος.

6. Ὁ τόπος ἐλέγετο Ἀγραι καὶ Ἀγρα. Ὁ πληθυντικὸς ἐξηγεῖται ἐκ τούτου, ὅτι πλείονες τοῦ ἐνὸς λαφίσκοι ἔφερον τὸ αὐτὸ ὄνομα κατὰ τὴν ἀριστεράν ὁχθὴν τοῦ Ἰλισοῦ. Ἡ Ἀγροτέρα Ἀρτεμις εἶναι θεὰ τοῦ κυνηγίου, τῶν ἀγριμιῶν καὶ τοῦ πολέμου. Πρὸ τοῦ μαρμαρίνου σταδίου ὁ Π. δὲν ἔχει λέξεις ἱκανάς, ἵνα ἐκφράσῃ τὸν θαυμασμόν του. Ἐν γένει ὁ περιηγητὴς

δὲν γνωρίζει νὰ ἐκτιμᾷ τὰ μεγάλα ἀληθινὰ καλλιτεχνήματα, ἀλλ' ὥς ἄνθρωπος μετρίας μορφώσεως καταπλήσεται πρὸ τῶν κολοσσικῶν καὶ πολυτελῶν ἔργων. Τόσον μέγα στάδιον μαρμαρίνον βέβαια ἦτό τι μοναδικόν. Ἐκτὸς τοῦτου τὸ ἔργον τοῦ Ἡρόδου ὡς πρόσφατον εἶχε διαφημισθῇ καὶ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Π. τὸ στάδιον θὰ κατελέγετο μὲ τὰς κατασκευὰς τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τὰ σύγχρονα θάματα. Τὰς αὐτὰς ἐντυπώσεις εἰς τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἐπισκεπτῶν τῆς νεωτέρας πόλεως ἐπροξένησε καὶ ἡ κατὰ τὸ 1900 συντελεσθεῖσα ἀναμαρμάρωσις τοῦ σταδίου ὑπὸ τοῦ Γ. Ἀδέρωφ. — Σύντομος καὶ ἐπιτυχὴς εἶναι ἡ περιγραφή: ἄνωθεν ὁρος (ὁ Ἀρδηττός) ἀρχόμενον ἐκ μηχανοειδοῦς καθήκει πρὸς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ εὐθύ τε καὶ διπλοῦν. — Ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος καὶ περίφημος σοφιστὴς Ἡρόδης ὁ Ἀττικὸς ἐπεράτωσε τὴν λαμπρὰν κατασκευὴν τὸ 143 μ. Χ. Ἡ ἀνακαίνισις τοῦ Ἀδέρωφ ὑπολείπεται, ἐὰν παραλείψωμεν τὴν ἀμελεστέραν ἐργασίαν καὶ ἀρμογὴν τῶν λίθων, καὶ κατὰ τὴν ἐπιβολήν, διότι στερεῖται τῆς ὑπεράνω περιθεούσης στοᾶς καὶ ἀξίων προφυλαίων. Πρὸ τοῦ Ἡρόδου τὸ στάδιον ἦτο ἀπλουστερά κατασκευὴ μὲ λιθίνην κρηπίδα καὶ ξύλινα ἐδῶλια, ἧτις ἦτο ἔργον τοῦ περιφήμου πολιτικοῦ Λυκούργου.

ΚΕΦ. 20

■. Ὅπως ἐκκινήσας ἐκ τῆς βασιλείου στοᾶς καὶ διευθυνθεὶς πρὸς νότον μέχρι τοῦ Ἐλευσινίου ἐπανήλθεν εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον καὶ εἶτα ἐτράπη εἰς τὴν βορείαν καὶ ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς ἀγορᾶς, οὕτω καὶ πάλιν ἀναχωρήσας ὁ Π. ἀπὸ τοῦ πρυτανείου πρὸς τὸ Σαράπειον, νὰς Εἰλειθυίας, Ὀλυμπιεῖον καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἰλισὸν ἱερὰ ἐπαναστρέφει εἰς τὴν ἀφετηρίαν. — ... ἐς τοῦτο, τὴν τοποθέτησιν δηλ. τριπόδων, ἅφ' οὗ καλοῦσι τὸ χωρίον. Οἱ ναοὶ κατὰ τὸν Π. εἶναι μικροί, ἀλλ' ἅφ' ἐτέρου εἶναι μεγάλοι καὶ ἐπαρκεῖς, καθόσον εἶναι προωρισμένοι νὰ ἀνέχωσι πρεπόντως τοὺς τρίποδας. Ὁ τρίπους εἶναι λεβητοειδὲς ἀγγεῖον στηριζόμενον ἐπὶ τριῶν ὑψηλῶν ποδῶν, ἀγαπητὸν ἀφιέρωμα τοῦ Ἀπόλλωνος κυρίως, ἀλλὰ καὶ ἄλλων θεῶν. — ...περιέχουσιν, ἐν-

νοεῖται, οἱ ναοί, ἀγάλματα, αἶα τὰ κατωτέρω ἀναφερόμενα.—
 Ἐκ τῶν ναύσκιων τούτων διατηρεῖται εἰς σχεδὸν ἀκέραιος μέχρι
 σήμερον. Εἶναι τὸ ἱδρυθὲν τὸ 334 π. Χ. κομφοτέχνημα, τὸ ἐκ
 τῆς ἐπιγραφῆς μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους λεγόμενον. Ἐπὶ τε-
 τραγώνου ὑψηλῆς βάσεως ὑφύεται ὁ κυκλοτερὲς ναύσκος μὲ κο-
 ρινθιακοὺς ἡμικίονας, φέρων ἐπὶ τῆς κωνικῆς στέγης ἀνθέμιον,
 ὕπερ, ἦτο ἡ δάσις τοῦ τρίποδος. Ἐπὶ τῆς μικρᾶς ζυφοφόρου παρι-
 στάνεται ἡ τιμωρία τῶν Τυρρηγῶν πειρατῶν ὑπὸ τοῦ Διονύσου,
 μεταδελχόμενων εἰς δελφίνας. Τῶν περιφήμων ἔργων τοῦ Πρα-
 ξιτέλους, τοῦ Σατύρου καὶ τοῦ Ἑρωτος, ἔχουν διασωθῆ μέχρῃς
 ἡμῶν μόνον ἀντίγραφα, ὑπολειπόμενα κατὰ πολὺ τῶν ἀπολεσθέν-
 των πρωτοτύπων.

2. Ἡ ὁδὸς τῶν Τριπύδων ὠδήγει εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Διονύσου
 καὶ τὸ πλησίον Ὠδεῖον εὐλόγως. Διότι κατὰ τοὺς μουσικοὺς καὶ
 ποιητικοὺς ἀγῶνας τοὺς τελουμένους εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου ἐν
 τῷ θεάτρῳ καὶ τῷ ᾠδεῖῳ ἐλάμβανον τοὺς τρίποδας ὡς βραβεῖα οἱ
 χορηγοὶ τῶν νικησάντων χορῶν. Μικρὰ λείψανα τῶν δύο ὑπὸ τοῦ
 Π. ἀναφερομένων ναῶν ἀπεκαλύφθησαν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς
 ἐγγύτατα καὶ νοτίως τοῦ θεάτρου. Ὁ πλησιέστερος πρὸς τὴν σκη-
 νὴν εἶναι ὁ τοῦ Ἐλευθερέως Διονύσου, οὕτως ὀνομασθέντος
 ἐπειδὴ τὸ παλαιότατον ξόανον προήρχετο ἐκ τῆς παραμεθορίας
 πρὸς τὴν Βοιωτίαν πόλεως τῶν Ἐλευθερῶν (ἰδὲ κατωτέρω κεφ.
 38, 8). Οὗτος εἶναι κτίσμα τοῦ 7' π. Χ. αἰῶνος. Ὁ ἄλλος εἶναι
 νεώτερος, τοῦ τέλους τοῦ 6' αἰῶνος, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ὁ καθήμενος
 χρυσελεφάντινος Διόνυσος τοῦ Ἀλκαμένους. Ἐν τούτῳ ὑπῆρχον
 καὶ αἱ γραφαί, πᾶσαι σχετικαὶ πρὸς τὸν Διόνυσον. Ὁ Πενθεὺς
 καὶ ὁ Λυκοῦργος ἀντέδρασαν κατὰ τῶν διονυσιακῶν τελετῶν καὶ
 ἐτιμωρήθησαν. Ἡ Ἀριάδνη ἐλησμονήθη κοιμωμένη ὑπὸ τοῦ
 Θησέως ἐν Νάξῳ καὶ ἠρπάγη ὑπὸ τοῦ Διονύσου. Τὴν χάριεσσαν
 ἱστορίαν τῆς ἀναγωγῆς τοῦ Ἑφαισίου εἰς τὸν Ὀλυμπον ἀπαντῶ-
 μεν πολλάκις ἐπὶ ἀγγείων.

3, 1 — 5. Τὸ ὑπὸ τοῦ Π. ὀνομαζόμενον κατασκευάσμα
 εἶναι τὸ περίφημον ᾠδεῖον τοῦ Περικλέους, τὸ ἔχον σκηνοεῖδῃ
 τὴν στέγην. Πραγματικῶς ὁ Π. εἶδε τὸ δεῦτερον ᾠδεῖον τὸ ὑπὸ

τοῦ βασιλέως τῆς Καππαδοκίας Ἀριοβαρζάνου οἰκοδομηθέν, πιθανῶς κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ παλαιότερου, ὅπερ ἐπίτηδες ἐνέπρησαν οἱ τὸ 86 π. Χ. πολιιορχούμενοι ὑπὸ τοῦ Σύλλα Ἀθηναῖται, ἵνα στερηθῇ ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀφθόνου ξυλείας του. Ἰχνη τοῦ ὄψεϊου τούτου εὐρέθησαν κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφὰς ὑπὸ τὴν ΝΑ γωνίαν τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ τὴν καὶ πρὸ τῶν ἀνασκαφῶν προσδοκωμένην θέσιν.

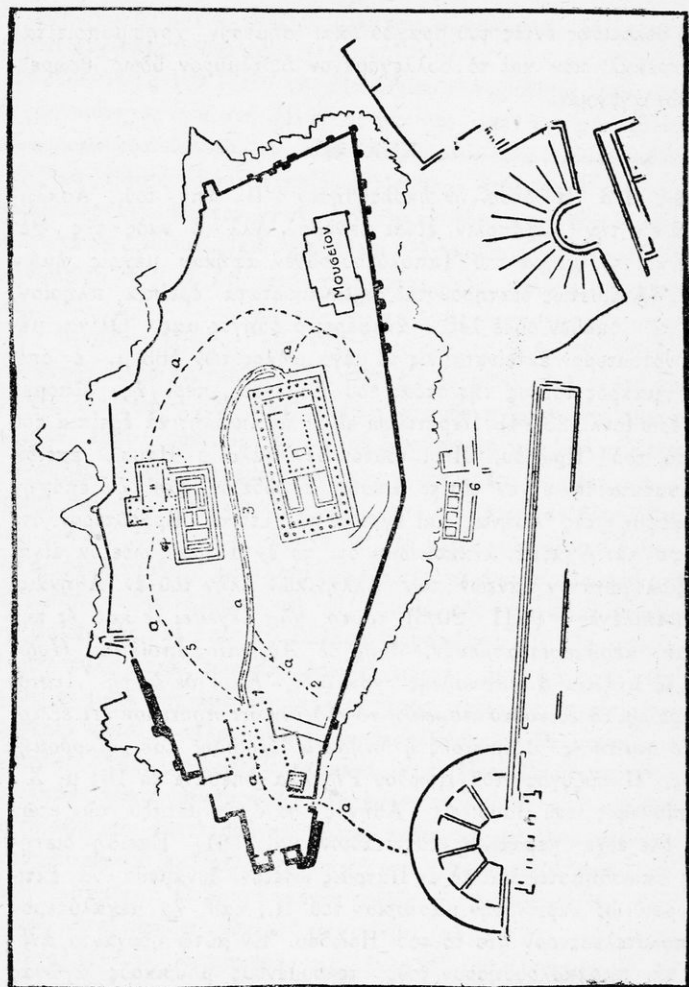
ΚΕΦ. 21

§. Ἡ βάσις τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Μενάνδρου εὐρέθη κατὰ τὴν δυτικὴν πάροδον τοῦ θεάτρου κειμένη. Τὸ θέατρον, ὡς ἔχει νῦν, κατὰ μὲν τὸ κυρίως θέατρον, τὸν τόπον δηλ. τῶν θεατῶν, εἶναι οὐσιωδῶς ἔργον τῆς Λυκουργεῖου ἐποχῆς, ὡς καὶ ἡ ἀμέσως ὀπισθεν τοῦ Ἐλευθερέως Διονύσου στοά. Ἡ ὀρχήστρα τοῦναντίον εἶναι ἔργον τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων. Κατὰ τὴν καλὴν μεγάλην ἐποχὴν ἡ ὀρχήστρα ἦτο κυκλικὴ καὶ ἐντὸς αὐτῆς ἡγωνίζοντο οἱ χορευταὶ καὶ ὑποκριταί. Ἡ σκηνὴ ἦτο ξύλινον παράπηγμα καὶ ἐκτὸς τῆς ὀρχήστρας πρόχειρον κατασκευάσμα. Σὺν τῷ χρόνῳ ἀπέβη μόνιμον λίθινον κτίσμα, ἐφ' οὗ ἐνεφανίζοντο οἱ θεοὶ μόνον (θεολογεῖον). Βραδύτερον τὸ λογεῖον ἐγένετο πλατύτερον ὥστε νὰ ἀποκόψῃ μέρος τῆς κυκλικῆς ὀρχήστρας καὶ χαμηλότερον, ὥστε νὰ ἀναβαίνουν ἐπ' αὐτοῦ καὶ οἱ ὑποκριταί. Ἡ μορφὴ αὕτη τοῦ θεάτρου εἶναι ἡ τελευταία κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα καὶ ταύτην ἔχουν ὡς βάσιν καὶ τὰ νεώτερα ἡμῶν θέατρα. Ἡ παλαιστάτη κατασκευὴ παρὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Διονύσου, ἡ σχετιζομένη πρὸς τοὺς οἰκείους λυρικοὺς καὶ δραματικοὺς ἀγῶνας, ἦτο μεγάλη κυκλικὴ ὀρχήστρα, ἥς εὐρέθη εἰς τινὰ σημεῖα ἡ λιθινὴ περίξ κρηπίς, χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρχῶν τοῦ 6' αἰῶνος. Τὰ ἐδῶλια ἦσαν τότε ξύλινα στηριζόμενα ἐπὶ τοῦ ὀπισθεν παρασκευασθέντος βράχου. Ἀλλὰ καὶ ταύτης παλαιότερα θεατρικὴ κατασκευὴ ἐν Ἀθήναις ἦτο ἡ κατὰ τὴν ἀγορὰν ὀρχήστρα (ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 25).

§. Ἡ αἰγίς παρίστατο ὡς δορὰ μὲ φολίδας δράκοντας. Ἐπ' αὐτῆς εἰκονίζετο ἡ φοβερὰ κεφαλὴ τῆς Γοργόνης, ἣτις ἐλέγετο

καὶ Μέδουσα. Τὸ χαλκοῦν καὶ ἐπίχρυσον τοῦτο γοργόνειον θὰ ἦτο βεβαίως μέγα καὶ ἐχρησίμευεν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ τείχους ἀνηρτη-
 μένον ὡς ἀποτρόπαιον, φυλακτόν, ἀποτρέπον τὰ κακὰ ἀπὸ τῆς
 πόλεως. — Κατὰ τὸ πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν ἀκρότατον μέρος τοῦ
 θεάτρου ὁ βράχος ἔχει ἀποκοπῇ εἰς μέγα ὕψος κατακορύφως χάριν
 κατασκευῆς καὶ ἄλλων ἐδωλίων θεατῶν. Διὰ τοῦτο ὁ τόπος ἐλέ-
 γετο Κατατομὴ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων. Ἐπὶ τῆς Κατατομῆς λοιπὸν
 ταύτης ἀνοίγεται ἡ θύρα εὐρυχώρου σπηλαίου, ἐν ᾧ σήμερον τι-
 μᾶται ἡ Παναγία ἡ Χρυσοσπηλαιώτισσα. Πρὸ τῆς θύρας ὑπῆρχε
 τὸ χορηγικὸν μνημεῖον τοῦ Θρασύλλου, ὅπερ ὁ Πaus. θὰ ἐκάλει
 ναόν, ἐὰν τὸ ἐμνημόνευεν. Ἐντὸς τοῦ σπηλαίου (ἐν αὐτῷ) πιθα-
 νῶς θὰ ἦσαν τὰ ἀγάλματα ἢ ἀνάγλυφα τὰ παριστῶντα τὸν
 Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν τοξεύοντας τοὺς Νισοίδας. Ἐν ἡ
 θέσει ὁ Π. ἀναφέρει τὸν τρίποδα ὑφθύναι καὶ σήμερον δύο κίο-
 νες, οἵτινες ὡς ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ ἄδχκος τοῦ κιονοκράνου παρατη-
 ρουμένων ὁπῶν ἀνεῖχον ἐπίσης τρίποδας.

Α. Ὁ Κάλως λέγεται καὶ Τάλως. Εἶναι μυθικὸν πρόσωπον
 καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ ἐπομένως ἦτο εἰκονικός. Περὶ τῆς θέσεως τοῦ
 τάφου οὐδὲν ἀκριβὲς εἶναι γνωστόν. Ὁ Δαΐδαλος εἶναι ἐπίσης
 μυθικός. Εἰς τοῦτον ὡς καλλιτέχνην περίφημον, ἔχοντα πολλοὺς
 γνωστοὺς μαθητάς, διετηρήθη ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ἀρχαίων ἡ
 ἀνάμνησις περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ ἀκμῆς τῆς τέχνης. Τὸ ἱερὸν τὸ
 Ἀσκληπιοῦ ἔγινε γνωστὸν διὰ τῶν ἀνασκαφῶν. Δύο ναοί, στοαὶ
 ἐπίσης δύο καὶ ἡ κρήνη, ἡ ἀπαραίτητος εἰς τὰ ἀσκληπιεῖα, ὡς
 παρέχουσα τὸ χρήσιμον εἰς τὰς θεραπείας ἱερὸν ὕδωρ, ἀναγνωρί-
 ζονται καὶ σήμερον ἐπὶ τοῦ ἀμέσως πρὸς δυσμὰς τοῦ θεάτρου
 γειτονικοῦ ἑρεπιῶνος. Ἡ λατρεῖα τοῦ Ἀσκληπιοῦ εἰσῆχθη ἐξ
 Ἐπιδαύρου μετὰ τὸν φοδερὸν λοιμὸν τῶν Ἀθηνῶν τοῦ 429 π. Χ.
 Παῖδες τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐθεωροῦντο ὁ Ποδαλείριος, ὁ Μαχάων,
 θυγατέρες ἡ Ὑγίεια, Ἰκτώ, Πανάκεια καὶ ἄλλα ὀνόματα δηλω-
 τικά τῆς αὐτῆς οὐσίας. Ἀγάλματα τούτων σπουδαῖα δὲν εὗρέθη-
 σαν, ἀλλὰ πολυάριθμα ἀνάγλυφα, εἰκονίζοντα τὸν Ἀσκληπιὸν
 καὶ τοὺς Ἀσκληπιάδας τιμωμένους ὑπὸ τῶν μικροτέρων παρι-
 στωμένων θνητῶν. Ἡ κρήνη, περὶ ἧς ἀναφέρει ὁ Π., ἔχει λα-

Είχ. 4.

α α=Πορεία Πανσανίου. 1=Ιερὸν Ὑγείας. 2=Βραυρώνιον. 3=Ιερὸν Γῆς. 4=Πανδρόσειον. 5=Θέσις χαλκῆς Ἀθηνᾶς.

ξευθῇ θολοσειδῇς ἐντὸς τοῦ βράχου καὶ σήμερον χρησιμοποιεῖται ὡς παρεκκλήσιον καὶ τὸ συλλεγόμενον ὑφάλμυρον ὕδωρ θεωρεῖται ὡς ἀγίασμα.

ΚΕΦ. 22.

■. 13. Ἡ ὁδός, ἣν ἠκολούθησεν ὁ Π. ἀπὸ τοῦ Ἀσκληπείου εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, εἶναι φανερά. Ἀλλ' ὁ ναὸς τῆς Θέμιδος καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Ἱππολύτου οὐδὲν ἀφῆκαν μέχρις ἡμῶν ἴχνος. Ἀντιθέτως διατηροῦνται σημαντικώτατα εἰσέλματα πλησίον, περὶ τῶν ὁποίων οὐδὲ λέξιν ἀναφέρει ὁ ὁδηγός μας. Ὀλίγα μέτρα νοτιώτερον ἐκτείνεται εἰς τὸ μέγα μῆκος τῶν 163 μ. ὁ ὀπίσθιος μακρὸς τοῖχος τῆς στοᾶς τοῦ Εὐμένους, περὶ ἧς εἵπομεν ἀνωτέρω (σελ. 23-24). Περαιτέρω εἶναι τὰ ἐπιβλητικὰ εἰσέλματα τοῦ ᾠδείου τοῦ Ἡρώδου. Περὶ τούτου δὲν ὁμιλεῖ ὁ Πaus., ἐπειδὴ ἀπλούστατα δὲν εἶχεν εἰσέτι κτισθῇ τὸ ᾠδεῖον, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐπεσκέφθη τὰς Ἀθήνας καὶ ἔγραψε τὰ Ἀττικά. Βραδύτερον, ὅτε ἔγραφε τὰ Ἀχαϊκά, ἀνακοινώνει ὅτι τὸ ἐν Πάτραις ᾠδεῖον εἶναι τὸ ἀξιολογώτατον πάντων τῶν Ἑλληνικῶν πλὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις. Μεθὲν ἐπιλέγει: (VII, 20,6) τοῦτο γὰρ μεγέθει τε καὶ ἐκ τῆν πᾶσαν ὑπερῆκε κατασκευὴν, ἀνὴρ δὲ Ἀθηναῖος ἐποίησεν Ἡρόδης ἐκ μνήμην ἀποθανούσης γυναῖκος. Ἐμοὶ δὲ ἐν τῇ Ἀιθίδι συγγραφῇ τὸ ἐκ τοῦτο παρείθη τὸ ᾠδεῖον, ὅτι πρότερον ἔτι ἐξείργαστό μοι τὰ ἐκ Ἀθηναίους ἢ ὑπῆρκετο Ἡρόδης τοῦ οἰκοδομήματος. Ἡ σύζυγος τοῦ Ἡρώδου Ρήγιλλα ἀπέθανε τὸ 161 μ. Χ. Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Paus. εἰς Ἀθήνας θὰ ἔγινε μετὰ τῶν ἐτῶν 143, ὅτε εἶχε περατωθῇ τὸ στάδιον, καὶ 161. Ἐπειδὴ διετηρήθη ὅπως οἷον καὶ τὸ ἐν Πάτραις ᾠδεῖον, δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν ὡς ἀκριβῆς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Π., καθ' ἣν μεγαλύτερον καὶ πολυτελέστερον ἦτο τὸ τοῦ Ἡρώδου. Ἐν αὐτῷ ἠδύναντο ἀνέτως νὰ παρακολουθήσουν τοὺς τελουμένους μουσικοὺς ἀγῶνας περὶ τὰς 5,000 ἀκροατῶν. Ἡ πρόσοψις ἔχει μῆκος 92 μ. Ταύτης αἱ πτέρυγες ἀνέβαινον μέχρι τριῶν πατωμάτων, ἐνῶ τὸ κεντρικὸν μέρος εἶχε δύο πατώματα. Ἡ ἄλλοθεν γνωστὴ ἐκ ξύλων κέδρου στέγη τοῦ ᾠδείου θὰ περιωρίζετο κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν

ὁπὲρ τὴν σκηνὴν μόνον, διότι ἡ στέγασις ὀλοκλήρου τοῦ θεάτρου φαίνεται τεχνικῶς ἀδύνατος.

3. Ἡ θέσις τοῦ ἱεροῦ τῆς Πανδήμου Ἀφροδίτης δὲν εἶναι μετὰ βεβαιότητος γνωστὴ. Πάντως θὰ ἦτο ἐκεῖ που μεταξὺ τοῦ ὠδείου καὶ τῆς εἰσόδου εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῆς ὀνομαζομένης πύλης τοῦ Beulé. Ἐκεῖ πλησίον εὐρέθησαν ἐπιγραφαὶ σχετικαὶ καὶ παρασυρθέντα εἰς τὸν κατήφορον κατὰ τοὺς περὶ τὴν Ἑννεάκρουνον τόπους πολυάριθμα ἀγαλμάτια Ἀφροδίτης. — Κουροτρόφος ἐκαλεῖτο ἡ θεὰ Γῆ, ὡς τρέφουσα τοὺς κόβρους καὶ τὰς κόρας.

4. Ἡ μόνη εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἡ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους ἐνδεικνυμένη, εἶναι ἢ ἐκ δυσμῶν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ τεῖχος ἐνταῦθα μόνον εἶχε, κατὰ τὴν ἀσθενῆ θέσιν, πρόσθετον ἀμυντικὸν ἔργον, τὸν πύργον, ἐφ' οὗ ὕψονται τὸ κομψὸν ναῦδριον τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης. Ἀμέσως ὑπὸ τὸν πύργον, ἐπὶ τοῦ βραχέως ἐδάφους, φαίνονται λαξεύματα, δηλοῦντα τὴν ἀρχαίαν ὁδόν, ἣτις ἐλισσομένη ἐπὶ τῆς κλιτύος ὠδήγει εἰς τὸ μέσον τῶν Προπυλαίων. Διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης, καταλλήλου εἰς τὸ νὰ ἀναβαίνουν καὶ τὰ πρὸς θυσίαν ἀγόμενα ζῶα καὶ οἱ ἵπποι τῆς πομπῆς, ἀνῆλθε καὶ ὁ Πausανίας. Ἡ ὑπὸ τοῦ Γάλλου ἀρχαιολόγου Beulé ἀποκαλυφθεῖσα πύλη μετὰ τῶν ἐκατέρωθεν πύργων δὲν ὑπῆρχε τότε, διότι ταῦτα μετὰ τῆς ἀμέσως ἀκολουθούσης κλίμακος ἐκτίσθησαν βραδύτερον κατὰ τὸ τέλος τοῦ Γ' μ. Χ. αἰῶνος. — Τὰ προπύλαια ἀνῆκουν εἰς τὰς μεγάλας κατασκευὰς τῆς Περικλείου ἐποχῆς. Ἀρχιτέκτων ἦτο ὁ Μνησικλῆς. Τὸ ἔργον ἤρχισε τὸ 437 καὶ διεκόπη τὸ 432 μὴ ἐκτελεσθέντος ὀλοκλήρου τοῦ μεγάλου σχεδίου. Ἐδαπανήθησαν 2,000 τάλαντα, περὶ τὰ 12 ἑκατομ. δηλ. σημερινῶν δραχμῶν. Ὁ Paus. προσέχει εἰς τὴν ἐκ μαρμάρου ὀροφὴν καὶ ἀναγνωρίζει, ὅτι καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν του, καὶ ὁπὲρ τὰς μεγάλας δηλ. κατασκευὰς τῆς ἐποχῆς του, ὑπερεῖχον τὰ Προπύλαια διὰ τὸν κόσμον καὶ τὸ μέγεθος τῶν λίθων. Βεβαίως ὁ περιγηγητὴς δὲν συγκινεῖται μέχρι ἐνθουσιασμοῦ, ὥπως πρὸ τοῦ σταδίου. Ἀλλ' αἱ κρίσεις του περὶ τῶν Προπυλαίων δὲν εἶναι κεναὶ ἐννοίας καὶ ἀστήρικτοι. Εὐρίσκεται προφανῶς ἐντὸς τῆς κεν.

τρικῆς μεγάλης πρὸς δυσμὰς ἀνοιγομένης στοᾶς. Πρὸ αὐτοῦ ἔχει, βλέπων πρὸς τὰ ἐντὸς, τὸν τοῖχον μὲ τὰς πέντε θύρας, ὀπισθεν τοῦ ὁποῖου ἀνοίγεται πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν ἄλλη ἰσομήκης, ἀλλὰ κατὰ πολὺ ἀβαθεστέρα στοά. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς δυτικῆς στοᾶς ἦτο μεγάλη αἴθουσα βάθους 15 μέτρων καὶ πλάτους 18 μ. Ἡ ὀροφή εἰς ὕψους 12 μ. ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἦτο μαρμαρίνη καθ' ὅλον τὸν εὐρὺν χῶρον καὶ ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ τῶν κατὰ τὸ μέσον 6 ἰωνικῶν κιόνων. Αἱ δοκοί, αἱ ἀνέχουσαι τὰς πλάκας τῶν φατνωμάτων, εἶχον μῆκος 6,30 μ. ! Τοιοῦτοι μαρμαρίνοι μὲ φατνώματα ὀροφοὶ δὲν ἦσαν σπάνιοι ἐπὶ τῶν ναῶν, ἀλλὰ περιωρίζοντο κατὰ κανόνα εἰς στενοὺς χώρους, ὥπως κατὰ τὸ πτερὸν λεγόμενον, τὸ μεταξὺ τῶν κιόνων καὶ τῶν τοίχων διάστημα. Αἱ ὀροφαὶ τῶν μεγάλων χώρων, ὥπως τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ σηκοῦ, ἦσαν ξύλινοι. Ἰδοὺ λοιπὸν διατί κινεῖται ἡ προσοχὴ τοῦ Πausανίου εὐρισκομένου πρὸ ἀσυνήθως μεγάλης καὶ λαμπρᾶς κατασκευῆς. Καὶ ἡμεῖς θὰ συμμερισθῶμεν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν γνώμην τοῦ περιηγητοῦ, ἂν τὴν γενομένην ἐσχάτως ἀναπαράστασιν μικροῦ τμήματος τῆς ὀροφῆς κατὰ τὴν ΒΑ γωνίαν ἐπεκτείνωμεν διὰ τῆς φαντασίας καθ' ὅλην τὴν εὐρείαν ἑκτασιν καὶ προσθέσωμεν τὸν πλοῦσιον ἀλλ' αὖστηρῶς ἁρμονικὸν καὶ σαφεῖ χρωματιστὸν διάκοσμον.

Ὡς πρὸς τοὺς ἐφίππους ἀνδριάντας δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν σήμερον, ἐπειδὴ διασφίζεται μία ἐκ τῶν βάσεων, πῶς ἐπλανήθη ὁ Π. Ἐπὶ τῆς βάσεως ἀναγινώσκεται ἐκτὸς ἄλλων καὶ τὸ ὄνομα Ξενοφῶν, ἀλλ' ἡ ὅλη ἐπιγραφή οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν ἱστορικὸν συγγραφέα καὶ τοὺς περιφήμους ἱππεῖς υἱοὺς του, τοὺς λεγομένους καὶ Διοσκούρους, τὸν Γρύλον καὶ Διόδωρον.

Β. Ἡ θεότης ὀνομάζεται Νίκη Ἀπτερος ὑπὸ τοῦ Πaus. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦτο φαίνεται ὅτι ἦτο τῶν ὑστέρων χρόνων λαϊκὴ ἐπίκλησις. Τὸ ἀληθὲς εἶναι, ὅτι τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τῆς θεᾶς ἦτο Ἀθηνᾶ ἀπλῶς καὶ τὸ ἀρχαῖον ξόανον εἰκόνιζε ταύτην καθημένην, κρατοῦσαν ῥόαν. Βραδύτερον καὶ ὥς φαίνεται μετὰ τὰς κατὰ τῶν Περσῶν νίκας ἡ θεὰ προσέλαβε καὶ τὸ ὄνομα Νίκη, δηλ. νικηφόρος. Ἐπειδὴ δὲ διὰ συντομίαν ἐλέγετο καὶ ἀπλῶς

Νίκη, τὸ δὲ ἄγαλμα παρουσίαζε τὰ ἀπαραίτητα εἰς τὰς εἰκόνας τῆς Νίκης πτερὰ, προῆλθεν εἰς τὸ μέσον χάριν διασαφήσεως τὸ ἐπιθετὸν Ἄπτερος. Ὁ Paus. ἀλλαχοῦ (Λακ. 15, 7) ἀναφέρει τὴν γνώμην τῶν Ἀθηναίων, ὅτι ἡ Νίκη ἡ καλουμένη Ἄπτερος θὰ μένῃ πάντοτε πλησίον τῶν ὡς μὴ ἔχουσα πτερὰ, ὡς ὁμοίαν πρὸς τὴν ἰδέαν τῶν Λακεδαιμονίων, καθ' ἣν τὸ πέδας ἔχον ἄγαλμα τοῦ Ἐνυαλίου ἐσήμαινεν, ὅτι ὁ θεὸς τοῦ πολέμου δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Σπάρτην. Καὶ τῶν δύο οἱ ἰσχυρισμοί, εἶναι φανερόν, ὅτι ἦσαν ἀπλὰ πειράγματα τῶν ἀντιπάλων. Ὁ κομφότατος ναῦσκος τῆς Ἀθηναῆς Νίκης ἐκτίσθη, ἄγνωστον πότε ἀκριβῶς, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἐπὶ τοῦ πύργου, ἔνθα καὶ πρότερον ἐτιμάτο ἡ αὐτὴ θεὰ. Ὁ ρυθμὸς εἶναι ἰωνικός. Πρὸ ἐκατέρας τῶν στενῶν πλευρῶν ὑπάρχουν 4 ἰωνικοὶ κίονες. Ἐπὶ τῆς ζυφοφόρου παρίστανται κατὰ μὲν τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν οἱ Ὀλύμπιοι θεοὶ μὲ τὴν Ἀθηναῖαν καὶ τὸν Δία κατὰ τὸ μέσον, κατὰ δὲ τὰς ἄλλας μάχαι Ἑλλήνων κατὰ βαρβάρων καὶ κατὰ μηδισάντων Ἑλλήνων. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἄτοπος ὁ στοχασμός, ὅτι ὁ ἐπὶ τοῦ ἐπιφανοῦς πύργου ναῦσκος ὑψοῦτο ὡς τι τρόπαιον διὰ τὰς μεγάλας νίκας κατὰ τῶν βαρβάρων. Ἐντεῦθεν εἶναι σύνοπτος ἡ θάλασσα, λέγει ὁ Paus. Ἀλλ' ἂν μετεφέρετο εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Ἰερυσάντων τὸν ναὸν καὶ παρηκολούθει τὴν διάνοιαν αὐτῶν, θὰ παρετήρει ὁ περιηγητής, ὅτι ἀπὸ τοῦ πύργου τῆς Νίκης εἶναι πρὸ πάντων σύνοπτος ἡ θάλασσα τῆς Σαλαμίνος καὶ ὁ Κιθαιρών, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου εἶναι αἱ Πλαταιαί, πλησίον δὲ εἶναι ὁ ΒΑ ὁδῶν δρόμος τοῦ Μαραθῶνος. Πρὸς τοῦτοις ἂν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι τὰ μεγάλα ἔργα, ὁ Παρθενών, τὸ Ἐρέχθειον, τὰ Προπύλαια, ἡ χαλκὴ Ἀθηναῖα ἐμελετήθησαν καὶ ἐξετελέσθησαν εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν προμαχήσασαν θεάν, εἶναι εὐκόλον νὰ ἐννοήσωμεν τότε, ποίαν σημασίαν εἶχεν ἡ ἐπὶ τοῦ ἐπιφανεστάτου τόπου τῆς Ἀκροπόλεως, εὐθὺς πρὸ τῆς εἰσόδου, Ἰδρυσις τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηναῆς Νίκης. Τὴν σκέψιν ταύτην ἄλλως τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων ἐκφράζουσιν ἐογλῶττως τὰ θείας τέχνης ἀνάγλυφα τοῦ θωρακίου τοῦ πύργου, τὰ ἀποκείμενα ἐν τῷ Μουσεῖῳ τῆς Ἀκροπό-

λεως. Εἶναι Νίκαι, πρόσπολοι τῆς μεγάλης ἡγέτιδος Ἀθηνᾶς, ἀναπαυομένης μετὰ τὴν μάχην, σπεύδουσai εἰς Ἰδρυσιν τροπαίων καὶ ὀδηγοῦσαι ζῶα εἰς θυσίαν.

Τὸ ἥρῳον τοῦ Αἰγέως ἢ τὸ Αἰγεῖον κατ' ἄλλους ἔκειτο ὑπὸ τὸν πύργον, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς. Ὁ δὲ μῦθος τῆς κατακρημνίσσεως τοῦ Αἰγέως ἀπὸ τοῦ πύργου καὶ τοῦ τοιοῦτου θανάτου εἶναι αἰτιολογικός. Εὐρέθη δηλ. ὁ μῦθος ῥὸς δικαιολογίαν καὶ ἐρμηνεῖαν τῆς ὑπὸ τὸ ὕψωμα τοποθετήσεως τοῦ Αἰγείου. Ἀρχικῶς ὁ Αἰγεὺς ἦτο θεὸς παραπλήσιος πρὸς τὸν Ποσειδῶνα (πρὸλ. Αἰγαῖον, αἰγεῖς=κύματα) καὶ ὥς τοιοῦτος εἶχεν ἐπὶ τοῦ βράχου μικρὸν ἱερὸν. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ θεία ἰδιότης τοῦ Αἰγέως ὠχρίσθαι καὶ ἐκλείπει, ὥς συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῦ παραπλησίου θεοῦ Ἑρεχθέως καὶ ἀντὶ τούτων ὥς καὶ ἄλλων ἀποκαθίσταται ὥς ἀπόλυτος κύριος ὁ Ὀλύμπιος Ποσειδῶν. Μετακίπται διὰ τοῦτο ὁ Αἰγεὺς εἰς θέσιν ἥρωος καὶ παλαιοῦ βασιλέως τῶν Ἀθηναίων, τὸ δὲ ἱερὸν αὐτοῦ νομίζεται ἥρῳον, δηλ. μνῆμα. Καὶ τέλος ἀκολουθεῖ ἡ ἐρμηνεία τοῦ μνήματος διὰ τοῦ ἐκ πολλῶν στοιχείων συγκροτηθέντος μύθου.

«5. Κατὰ τὸ μέγα σχέδιον τοῦ Μνησικλέους τὰ κυρίως Προπύλαια, ὅπως εἶδομεν αὐτὰ ἀνωτέρω, θὰ ἔπρεπε νὰ συμπληρωθοῦν διὰ πτερύγων. Τούτων ὅμως ἡ ἐκτέλεσις διὰ τὴν κατὰ τοῦ Περικλέους ἀντίδρασιν ἡμποδίσθη κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος. Ἡ βορεία πτέρυξ εἶχε προχωρήσει εἰς τὴν πραγματοποιήσιν περισσότερον ἢ ἡ νοτία, ὅπου προσετέθησαν καὶ τὰ ἐκ τῶν γειτονικῶν ἱερῶν ἐμπόδια. Ἔστι δὲ ἐν ἀριστερᾷ τῶν Προπυλαίων οἶκημα ἔχον γραφάς. Ὁ Π. δὲν ἐξετάζει καὶ πολὺ τὰ κατὰ τὸ σχέδιον τῶν Προπυλαίων καὶ ὁμιλεῖ ὥς ἐάν πρόκειται περὶ γειτονικοῦ ἀλλ' ἀσχέτου οἰκήματος. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ σήμερον διατηρεῖται τὸ οἶκημα τοῦτο, γνωρίζομεν καλῶς ὅτι ἀποτελεῖ μέρος τῆς βορείας πτέρυγος. Εἶναι δωμάτιον, 10,75×9 μ., φωτιζόμενον διὰ μιᾶς θύρας καὶ δύο παραθύρων ὀπισθεν στοᾶς μὲ τρεῖς κίονας ἀνοιγομένης πρὸς νότον. Ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον ζωγραφισταὶ εἰκόνες, περὶ ὧν ὁ ἔγκριτος περιηγητὴς Πολέμων εἶχε γράψει ὁλόκληρον βιβλίον (περὶ τῶν ἐν τοῖς Προπυλαίοις πινα-

κων). Αἱ εἰκόνες ἦσαν τοιχογραφίαι, ὡς ἐβεβαιώθη ἐκ τῆς λεπτομεροῦς ἐξετάσεως τῶν τοίχων, διηρημέναι διὰ πλαισίων ἐπίσης γραπτῶν, ὥστε νὰ δικαιολογῇται καὶ τὸ ὄνομα τῶν πινακίων. Πινακοθήκην ὀνομάζουσι μόνον οἱ νεώτεροι τὴν μικρὰν αἴθουσαν. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πaus. μερικαὶ ἐκ τῶν εἰκόνων εἶχον ἐντελῶς φθαρῇ καὶ φυσικὰ σήμερον οὐδὲ ἔχνος χρώματος διατηρεῖται. Ὁ μὲν ἐν *Λήμνῳ*... δηλ. ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ δὲ τὴν *Ἀθηναῶν*, δηλ. ὁ Διομήδης. Ὅρα ἐν τούτοις τὸ λεγόμενον χιαστὸν σχῆμα.— Ἡ Πολυξένη, θυγάτηρ τοῦ Πριάμου, ἐσφάγη ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀχιλλέως ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Νεοπτολέμου. Παραστάσεις τῶν αὐτῶν θεμάτων ἔχουσι διασωθῇ μέχρις ἡμῶν, πρὸ πάντων ἐξ ἀγγείων. Ὅτι ὁ Πολύγνωτος εἰργάσθη καὶ ἐδῶ φαίνεται βέβαιον. Εἶναι μόνον ἀδηλον ἂν ἔγραψε πάσας τὰς εἰκόνας.

Β. Ποῦ ἦτο ἡ θέσις ἀκριβῶς τοῦ Ἑρμοῦ Προπυλαίου καὶ τῶν Χαρίτων δὲν εἶναι γνωστόν. Ὁ Π. ἐκφράζεται ἀορίστως. Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως εὐρέθησαν ἀνάγλυφα ἐνδεδυμένων χορευουσῶν Χαρίτων καὶ φυλάσσονται εἰς τὸ Μουσεῖον ἀντίγραφα τοῦ πρωτοτύπου, ἀνήκοντος περίπου εἰς τὸ μέσον τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος. Ἀλλ' ἂν γλύπτης αὐτοῦ ἦτο ὁ φιλόσοφος Σωκράτης δὲν ἦσαν σύμφωνοι καὶ οἱ παλαιοί.— Ὁ Σκύθης Ἀνάχαρσις ἐθεωρεῖτο σύγχρονος τοῦ Σόλωνα καὶ ὅτι περιηγηθεὶς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας πρὸς ἰδίαν διδασκαλίαν καὶ μελέτην πολλὰ καὶ αὐτὸς ἐδίδαξε.

ΚΕΦ. 23.

Β. 1-2. Ὁ Π. ἔχει ἤδη εἰσέλθει ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως, ποῦ ἀμέσως περιγράφει τὸν ἀνδριάντα τοῦ Διτρέφους στρατηγοῦ, φανευθέντος διὰ βελῶν.

Α. 9. Ἀκριβῶς ἐμπροσθεν τοῦ νοτιωτάτου κίονος τῆς ἀνατολικῆς στοᾶς τῶν Προπυλαίων ὑπάρχει κατὰ χώραν βάσις ἡμικυκλικὴ ἀγάλματος μὲ τὰ ἐξῆς ἀττικὰ γράμματα ἐπιγεγραμμένη: Ἀθηναῖοι τεῖ Ἀθηναῖαι τεῖ Ὑγίαιαι. Πύρρος ἐποίησεν Ἀθηναῖος. Πρὸ τῆς βάσεως φαίνονται ἔχνη θωμοῦ καὶ ἄλλαι βάσεις ἀγαλμάτων. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἐν-

ταῦθα ὄχι μόνον ἀγάλματα τῆς Ὑγείας καὶ τῆς Ἀθηνᾶς Ὑγείας ἦσαν ἱδρυμένα, ἀλλ' ὅτι ὑπῆρχεν ἰδιαίτερον ἱερὸν ὕπαιθρον. Ἡ Ἀθηνᾶ, ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν θεότης τῶν Ἀθηναίων, ἔπρεπε νὰ ἀπαντᾷ εἰς πάσας τὰς ἱκεσίας καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ αὐτῆς. Διὰ τοῦτο προσέλαβε καὶ τὴν ἐπίκλησιν τῆς Ὑγείας, ἂν καὶ ὑπῆρχεν ἰδιαίτερα θεὰ Ὑγεία. Τὸ αὐτὸ συνέβη, ὡς εἶδομεν, καὶ μὲ τὴν Ἀθηνᾶν Νίκην.

3, 4—8. Τὸ ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος Βραυρωνίας ἦ ἀπλῶς τὸ Βραυρωνίον ἐξετείνετο νοτίως τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηνᾶς Ὑγείας καὶ ἔφθανε μέχρι τοῦ τείχους. Ναὸς δὲν ὑπῆρχεν, ὡς φαίνεται, ἀλλὰ δύο στοαὶ τεμνόμεναι κατ' ὀρθὴν γωνίαν, χρήσιμοι εἰς τὴν λατρείαν καὶ τὴν φύλαξιν τῶν ἀναθημάτων. Ἡ λατρεία ἐνταῦθα ἦτο παλαιὰ καὶ ὡς γνωρίζομεν ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ὑπῆρχε παρὰ τὸ ὀρθὸν ἄγαλμα, τὸ ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ Πραξιτέλους, καὶ τὸ ἀρχαῖον ἔδος. Τοῦτο τὸ ἀρχαῖον ἔδος, τὸ ὁποῖον πιθανῶς ἦτο ἀπλῶς κίων ξύλινος ἢ τὸ πολὺ ξοανόμορφον ὁμοίωμα τῆς θεᾶς, ἦτο ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν καὶ τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς λατρείας. Τὸ ὥραιον ἔργον τοῦ Πραξιτέλους θὰ ἦτο μόνον τὸ σπουδαιότερον ἐκ τῶν ἀναθημάτων. Τὸ ἀρχαῖον ἔδος εἶναι διάφορον βεβαίως τοῦ ἀρχαίου ξοάνου, ὅπερ ὡς ὑποστηρίζει ὁ Π. παρέμεινεν ἐν Βραυρωνί.

ΚΕΦ. 24.

3, 10-13... Εἴτε αὐτοῖς ὄμβρου δεῖσαν., εἴτε... συμβὰς αὐχμός. Ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος εἶναι κανονικὴ, ἀλλὰ κατόπιν ἀκολουθεῖ ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος, ὅπερ σπανιώτατον εἰς ἄλλους συγγραφεῖς εἶναι μοναδικὸν παρὰ Παισ. Ἐννέα μέτρα βορείως τοῦ 7ου ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ ἄκρου κίονος τοῦ Παρθενῶνος βλέπει τις ἐπὶ τοῦ βράχου ἐγγάρακτον τὴν ἐπιγραφὴν: Γῆς Καρποφόρου κατὰ μαντείαν (=ὁ τόπος εἶναι ἱερὸς τῆς Γῆς Καρποφόρου συμφώνως πρὸς μαντείαν), πλησιέστατα δὲ λαξευτὴν θέσιν ἐπὶ τοῦ βράχου διὰ τὸ ἄγαλμα τῆς Γῆς, τῆς ἱκετευσούσης τὸν Δία νὰ τῆς στείλῃ βροχὴν. Ὅτι ὁ Π. τὴν θέσιν ταύτην εἶχεν ὑπ' ὄψει τοῦ ἀναφέρων τὸ ἄγαλμα τῆς Γῆς βεβαιώνεται διὰ τοῦ γερονό-

τος, ὅτι πλησίον εὐρέθη ἐπὶ δύο ἐλαφρῶς κοίλων λίθων ἢ ἐπιγραφῇ: *Κόνων Τιμοθέο Τιμοθεος Κόνω[ρος, ἀναφερομένη εἰς τοὺς εὐθὺς ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Π. ἀναφερομένους ἀνδριάντας.*

5—7. Τὸ κάλλιστον ἀρχιτεκτονικὸν ἔργον καὶ πλουσιώτατον εἰς γλυπτὸν διάκοσμον ἐξ ὧν τῶν διασωθέντων καὶ ἀπολεσθέντων δημιουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, ὁ Παρθενών, δὲν ἀπασχολεῖ πολὺ τὸν περιηγητὴν ἡμῶν, εἰότι δὲν τοῦ παρέχει μυθολογικὸν ἢ ἄλλο ὕλικόν, ὥστε νὰ κινηθῇ ἡ περιέργειά του καὶ ἐκθέσῃ τὴν πολυγωνσίαν του. Κατωτέρω βλέπομεν, ὅτι ἀρπάζει μὲ χαρὰν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐμιλήσῃ περὶ τῶν τερατωδῶν γρυπῶν καὶ τῶν μονοφθάλμων Ἀριμασπῶν. Ἐπειτα περιγράφει ἱκανῶς λεπτομερῶς τὸ ἄγαλμα τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς ὅχι ἐξ ἀγάπης καὶ θαυμασμοῦ πρὸς τὸ μέγα ἔργον τοῦ Φειδίου, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκτιμᾷ τὸ ποσὸν τῶν ἐξ αὐτοῦ γνώσεων. Ἐχει νὰ ἀναφέρῃ τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης, τὴν Νίκην τῶν τεσσάρων πηγῶν, τὸν παρὰ τὴν ἀσπίδα δράκοντα, τὴν γένεσιν τῆς Πανδώρας καὶ τί περὶ ταύτης εἶπεν ὁ Ἡρόδοτος. Ἐν τέλει δὲν παραλείπει νὰ μνημονεύσῃ, ὅτι ἐντὸς τοῦ σηκοῦ μόνον ὁ ἀνδριὰς τοῦ σεβαστοῦ καὶ ἀγαπητοῦ εἰς αὐτὸν βασιλέως Ἀδριανοῦ ὑπάρχει. Ἀντιθέτως περὶ τῶν ἐξαισίων συμπλεγμάτων τῶν αἰτωμάτων ἔγραψε σχεδὸν μὲ ἀδιαφορίαν. Τὴν θεῖαν ζυφοφόρον δὲν ἐμνημόνευσε καὶ, οὔτε τὰς πολυαρίθμους γλυπτὰς μετόπας. Ὡς πρὸς τὸ ἀρχιτεκτονικὸν μέρος δὲν βλέπει τίποτε. Οὔτε τὰς εὐγενεῖς μορφὰς τῶν καθ' ἑκάστα ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν οὔτε τὴν συμμετρίαν τοῦ ὅλου καὶ τὴν ἐπιβολήν. Ταῦτα ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν, δὲν θὰ ἀδικοῦμεν τὸν περιηγητὴν ἀπαιτοῦντες παρ' αὐτοῦ ἀνώτερα τῶν δυνάμεών του. Ὁ Πανσανίας ἦτο λόγιος ὅχι ἐξαιρετικῆς εὐφυΐας, οὔτε εἶχε στρέψῃ τὴν προσοχήν του εἰς τὸ νὰ βλέπῃ καὶ ἐκτιμᾷ καλλιτεχνήματα. Ἐπίστευε διὰ τοῦτο εἰλικρινῶς, ὅτι τὸ σπουδαιότερον εἶναι ὁ πλοῦτος τῶν διαφόρων γνώσεων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς γνώμης ταύτης ἐξέλεγε τὰ ἀξιολογώτατα εἰς ἀφῆγησιν.

Ὁ Παρθενὼν συνετελέσθη ἐντὸς 9 ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 447—438. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ Προπύλαια ἢ κατασκευὴ του καὶ ὁ διά-

κοσμος δὲν διεκόπη, ἀλλ' ἐτελειώθη ἀπροσκόπτως. Τὸ 438 π. Χ. ἀφιέρωθη καὶ τὸ μέγα χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς. ἔργον ἐντελὲς προσωπικὸν τοῦ Φειδίου. Οὗτος εἶχε τὴν διεύθυνσιν τῆς ὅλης ἐπιχειρήσεως ἔχων πλησίον τοῦ μεγάλους καλλιτέχνας, ὡς τοὺς ἀρχιτέκτονας Ἴκτινον καὶ Καλλικράτη καὶ ἄλλους. Ὁ Παρθενὼν εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἀφιέρωμα καί, ὅπως θὰ ἔλεγον οἱ παλαιοί, ἄγαλμα τῆς θεᾶς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐξ ὧσιν οἱ Ἀθηναῖοι ἰδρυσαν, ἵνα ἐκφράσουν τὴν εὐγνωμοσύνην των πρὸς τὴν θεὰν καὶ κλείσουν τὴν ἰδίαν πόλιν. Ἡ χρυσελεφαντίνη Ἀθηνᾶ ὠνομάζετο πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀγαλμάτων, τῆς Πολιάδος π. χ., ἢ Παρθένος. Παρθενὼν κατ' ἀρχὰς ὠνομάζετο μόνον τὸ πρὸς τὸν ὀπισθόδομον ἀνοιγόμενον δωμάτιον, ἐν ᾧ ἐφυλάσσοντο τὰ ἀναθήματα, μεθὸ ἐξενίκησεν ἤδη ἀπὸ τοῦ Δ' π. Χ. αἰῶνος νὰ καλῆται καὶ τὸ ὅλον κτίσμα διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ σηκοῦ, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ἡ Παρθένος, ἐστρέφετο πρὸς ἀνατολὰς, φωτιζόμενον διὰ τῆς μεγάλης θύρας τοῦ προνάου καὶ ἐκαλεῖτο ἐκατομπέδος νεώς, ὡς χώρος μῆκους 100 ποδῶν. Τὸ μέτρον τοῦτο παρελήφθη εἰς τὸν νέον μέγαν ναὸν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Πολιάδος, ὃν ἐπυροδόγησαν οἱ Πέρσαι, καλουμένου καὶ ἐκατομπέδου διὰ τὸ ὅλον μῆκος του. Λεῖψανα τούτου μικρὰ σφύζονται νοτίως τοῦ Ἑρεχθείου.

§. Ἀετοὺς ἢ καὶ αἰετοὺς ἐκάλουν οἱ παλαιοί, ὅτι ἡμεῖς παραλαβόντες ἀπὸ τῶν μεταγενεστέρων καλοῦμεν αἰτώματα. Ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ αἰτώματος φυλάσσονται ἐν τῷ Βρεττανικῷ Μουσείῳ ἱκανὰ ἀγάλματα ἀκέφαλα, ἀλλὰ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς δὲν διετηρήθη τίποτε. Εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ παρίστατο ὀρθία, μεγάλη καὶ πάνοπλος παρὰ τὸν Δία καὶ ὅχι ὅπως ἐπὶ τινων ἀγγειογραφιῶν μικρὰ καὶ ἀπὸ τοῦ κρανίου τοῦ Διὸς ἐκπηδῶσα. Τοιαύτη παράστασις αἰσθητικῶς θὰ ἦτο ἄτοπος. Ἐκ τοῦ δυτικοῦ αἰτώματος ἔχομεν μόνον σχεδιάσματα γενόμενα πρὸ τῆς ἐπὶ Μοροζίνῃ καταστροφῆς (1687). Κατὰ χώραν ἐπὶ τοῦ μνημείου κατὰ τὴν πρὸς Β γωνίαν κáθηται εἰσέτι ὁ Κέκροψ, πρὸς ὃν πλησιάζει μία τῶν θυγατέρων του, ἵνα ἀναγγείλῃ τὴν φοβερὰν περὶ τῆς Ἀττικῆς ἔριδα τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Προειδῶνος.

Τὸ μέγα ἀγάλμα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διασωθῇ μέχρις ἡμῶν λόγῳ τοῦ ὕλικου του. Ἀλλ' ἀντίγραφα διατηρήθησαν ἱκανά, ἐξ ὧν τὸ ἀκεραιότερον εἶναι ἡ λεγομένη Ἀθηνᾶ τοῦ Βαρβακείου. Τὸ ἀγαλμάτιον τοῦτο ἔχει ὕψος ἐνὸς μέτρου ἀντὶ τῶν 12 τοῦ πρωτοτύπου. Ἡ σμίκρυνσις ὑπὸ τοῦ τεχνίτου ἔχει γίνεαι καθαρῶς μηχανικῶς, διὰ τοῦτο ἡ περικεφαλαία φαίνεται πολὺ βαρεῖα, ἐνῶ ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου διὰ τὸ μέγα ὕψος θὰ ἐφαίνετο κατὰ πολὺ ἐλαφροτέρα. Ἐν γένει τὸ ἀντίγραφον παρέχει μόνον πληροφορίας, ὅπως περίπου ἡ περιγραφή τοῦ Π. περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ἀγάλματος. Τὸ οὐσιῶδες πνεῦμα τοῦ ἔργου, τὴν μειδιῶσαν μεγαλειότητα τῆς θεᾶς, ἣτις πρὸ ὀλίγου κατήλθεν ἡ ἰδία ἐκ τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἀτενίζει χαίρουσα καὶ εὐμενῆς τὸν λαόν της ἐντὸς τοῦ ὠραίου νέου ναοῦ, πολὺ ὀλίγον βέβαια ἀποδίδει τὸ μικρὸν ἀγαλμάτιον. Τὰ γυνὰ μέρη τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὸ πρόσωπον τῆς Μεδούσης ἦσαν ἐξ ἐλέφαντος, τὰ λοιπὰ πάντα ἐκ χρυσοῦ, τοῦ ὁποῖου ἡ θαμβωτικὴ λάμψις ἐμετριάζετο σημαντικῶς καὶ ἐποικίλλετο μὲ τὸν κατάλληλον χρωματισμόν. Ἡ περικεφαλαία εἶχε τρεῖς λόφους. Ὁ κεντρικὸς ὑψοῦτο ἐπὶ τῆς Σφιγγός, οἱ δύο δὲ ἄλλοι ἐκατέρωθεν ἐπὶ Πηγᾶσου, μυθολογικοῦ πτερωτοῦ ἵππου. Οἱ γρύπες ἀπεικονίζοντο, ὥς διδάσκει ἡμᾶς ἀκριβέστερον τὸ ἀγαλμάτιον τοῦ Βαρβακείου ἐπὶ τῶν ὀψωμένων καλυμμάτων τῶν παρειῶν. Περὶ τῆς Σφιγγός ὁ Π. πολλὰ λέγει εἰς τὰ Βοιωτικά (26,2-4), ἵνα ἐρμηνεύσῃ τὰς περὶ ταύτης παραδόσεις. Τὸ ἀρχικὸν καὶ οὐσιῶδες εἶναι, ὅτι ἡ Σφίγξ, παρὰ τὸ σφίγγω, ἦτο θεότης τοῦ θανάτου φοδερὰ, εἰκονιζομένη μὲ σῶμα λέοντος καὶ πρόσωπον γυναικός. Βραδύτερον μεταπεσοῦσα εἰς τὴν θέσιν τέρατος εἶχε τὴν ιδιότητα τοῦ ἀποτροπαίου καὶ φυλακτηρίου, ὥς ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ κράνους, συμφώνως πρὸς τὴν κεντρικὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν κακὸν δαίμονα καὶ τιμῶν αὐτὸν ἀποτρέπει μακρὰν πάντα τὰ ἄλλα ἔξωθεν κακὰ. Παρομοίας ἀρχῆς καὶ σημασίας εἶναι οἱ γρύπες.

¶ Τὰ περὶ τῶν μονοφθάλμων Ἀριμασπῶν, σκυθικοῦ φύλου, τῶν πολεμοῦντων πρὸς τοὺς χρυσοφύλακας γρύπας ὁ Π. παρέλαβε παρὰ τοῦ Ἡροδότου (Δ', 13).

Ζ'. Περὶ τοῦ δράκοντος ὁ Π. ἐκφέρει τὴν ὀρθὴν εἰκασίαν, ὅτι θὰ εἶναι ὁ Ἐριχθόνιος. Καὶ ἀνωτέρω, κεφ. 14,6, (σελ. 28) ὁ Π. ἐδήλωσεν, ὅτι γνωρίζει τὸν περὶ τοῦ Ἐρ. λόγον, καθ' ὃν οὗτος ἦτο σχετικὸς πρὸς τὴν Ἀθηναίων καὶ τὸν Ἡφαίστιον. Τὸν Ἐριχθόνιον ἐντὸς κίστης ἅμα γεννηθέντα παρέδωκεν εἰς τὰς Κεκροπίδας ἢ μητρὸς λαβοῦσα θεσιν θεά. Καὶ παρὰ τὴν Παρθένον καὶ ὀπισθεν τῆς ἀσπίδος ἀναλίσσεται ὁ αὐτὸς χθόνιος θεὸς ὑπὸ μορφὴν δράκοντος.

ΚΕΦ. 25.

1., 1-8. Τοιοῦτον, ὡς περιγράφει ὁ Πaus. τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀνακρέοντος, κατέχει, εὑρεθέντα ἐν Ἰταλίᾳ, τὸ Μουσεῖον τῆς Κοπεγχάγης. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τοῦ πρωτοτύπου τῆς Ἀκροπόλεως ἀλλὰ περὶ ἀντιγράφου, ὡς συνηθίζετο κατὰ τὴν ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν νὰ γίνωνται τοιαῦτα ἐκ τῶν περιφήμων πρωτοτύπων.

2. Ἐκ τῆς μνείας τοῦ νοτίου τείχους ἐννοοῦμεν ὅτι ὁ Π. ἐξεληθὼν τοῦ Παρθενῶνος ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ἐτράπη πρὸς νότον. Ἀξιοσημείωτον, ὅτι ὁ Π. ἐκλαμβάνει τοὺς Γίγαντας ὡς λαὸν κατοικήσαντα τὴν Θράκην καὶ τὸν ἰσθμὸν τῆς Παλλήνης, ἥτις εἶναι ἡ δυτικωτάτη τῶν χερσονήσων τῆς Χαλκιδικῆς. Τὰ ἀφιερῶματα τοῦ Ἀττάλου ἦσαν χαλκᾷ ἀγάλματα. Ἀντίγραφα μαρμάρινα Γαλατῶν καὶ Ἀμαζόνων τοῦ αὐτοῦ μεγέθους περίπου, 2 δηλ. πήχεων (ὁ πήχυς=0,46 μ.) εὑρίσκονται διασπαρμένα εἰς διάφορα Μουσεῖα τῆς Εὐρώπης.

3., 6-13. Δημήτριος ὁ Ἀντιγόνου εἶναι ὁ λεγόμενος Πολιορκητής. Ὁ Λαχάρης ἐξεδιώχθη τὸ 294 π. χ. Ὁ περιαιρετὸς κόσμος τοῦ ἀγάλματος δὲν ἦτο ὁ χρυσοῦς ποδήρης χιτῶν, ὃν ὁ Πaus. εἶδε μετὰ 5 αἰῶνας, ἀλλὰ διάφορα κοσμήματα τῆς θεᾶς ἐκ πολυτίμων λίθων, δυνάμενα εὐκόλως νὰ ἀποσπασθῶσιν ἄνευ σημαντικῆς ζημίας τοῦ ἀγάλματος.

8. Μουσεῖον ἐλέγετο ὁ πρὸς νότον ἀπέναντι τῆς Ἀκροπόλεως λόφος ἐκ τινος ἱεροῦ Μουσῶν ἐκεῖ που ὑπάρχοντος. Ἡ ἐτυμολογία τοῦ Π. ἐκ τοῦ μυθικοῦ Μουσαίου εἶναι ἀπίθανος. Ἐπὶ

τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου διατηρεῖται σήμερον ἐπιφανὲς ἐρείπιον τοῦ μνήματος, ὅπερ ἀναφέρει ὁ Π. Ἀνήκει τοῦτο ὡς ἐκ τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφῶν μνησθέντων εἰς τὸν Σῦρον Ἀντίοχον Φιλόπαππον. Ὁ πλούσιος οὗτος ἐξ Ἀνατολῆς πρίγκιψ εἶχε κατορθώσει διὰ τοῦ χρήματός του νὰ ἐπιτύχῃ παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀλαζονικοῦ μνημείου του ἀπέναντι τῆς Ἀκροπόλεως. Θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ εἴχομεν ἐπὶ τοῦ λόφου ὀλίγα λείψανα τοῦ παλαιοῦ τεμένους τῶν Μουσῶν ἢ τὴν αὐθάδῃ ταύτῃ ἐμφάνισιν τοῦ δυνάστου τοῦ χρήματος. — Παρὰ τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου διατηροῦνται ἔχνη πύργου τείχους στρεφομένου πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν. Τὸ τεῖχος τοῦτο εἶναι τὸ ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Π. ὡς ἔργον Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ, ὅπερ ἐκυρίευσεν βραδύτερον ὁ χρηστός Ὀλυμπιόδωρος.

ΚΕΦ. 26.

§. "Εσσι δὲ οἴκημα Ἑρέχθειον καλούμενον. Ὁ περὶ τοῦ Ἑρεχθείου καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος λόγος εἶναι σύντομος πολὺ καὶ ἀρκετὰ ἀσαφής. Διὰ τοῦτο ὑποστηρίζονται ἀντίθετοι ἐρμηνεῖται. Ἡμεῖς ἐδῶ ἀκολουθοῦμεν τὴν μᾶλλον πρὸς τὰ πράγματα ἀνταποκρινομένην γνώμην τοῦ Dörpfeld. Κατ' αὐτὸν διατηρεῖτο καθ' ὅλην τὴν Ἀρχαιότητα μέχρι τοῦ Πausανίου ὁ ἀρχαῖος ναὸς τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς, ὅστις ἦτο ἔργον τοῦ Πεισιστράτου τὸ πρῶτον καὶ ἐπεξετάθη προστεθέντος πτεροῦ τῶν κιόνων ἐπὶ τῶν τυράννων υἱῶν του. Ἡ προσθήκη τῶν Πεισιστρατιδῶν ὡς πολλὰ παθοῦσα ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς καὶ ἄλλης βίας τῶν Περσῶν καθηρέθη ἔντελως, ἀλλὰ διετηρήθη, ὅπωςδήποτε ἐπισκευασθεῖς, ὁ ὑπόλοιπος ναός, ὁ καλούμενος ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς Ἑκατόμπεδον. Τὸ Ἑκατόμπεδον καλεῖ ὁ Paus. κατωτέρω ναὸν τῆς Πολιάδος, εὖ λείψανα τῶν θεμελίων διατηροῦνται νοτίως τοῦ Ἑρεχθείου. Τὸ τελευταῖον ὁ περιηγητὴς καλεῖ οἴκημα ὅχι ἄνευ λόγου. Καὶ ἄλλοτε, ὡς εἶδομεν κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν Προπυλαίων, ὀνομάζει οἴκημα ἔχον γομφίους. Τὸ οἴκημα τοῦτο, ὅπερ οἱ νεώτεροι καλοῦσι πινακοθήκην, εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸν καὶ διατηρεῖ θύραν ἐν τῷ μέσῳ δύο παραθύρων, ἀναγκάων διὰ τὸν φωτισμὸν τῶν εἰκό-

νων. Τὴν αὐτὴν δὲ ἀκριδῶς κατασκευὴν (θύραν καὶ παράθυρα) εἶχεν, ὥς ἐδείχθη διὰ βεβαίων λειψάνων, τὸ πρὸς ἀνατολὰς βλέπον μέρος τοῦ Ἑρεχθίδου, τῆς στοᾶς τοῦ ὁποίου ὑφιοῦνται σήμερον κατὰ χώραν πέντε ὥραιαι κίονες. Εἰς τοῦτο τὸ ἀνατολικὸν μέρος εἰσῆλθε τὸ πρῶτον ὁ Παυσ. Ἐχωρίζετο διὰ τοίχου, οὗ τὰ ἱχνη παρατηροῦνται καὶ σήμερον, ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ μέρους (διπλοῦν γάρ ἐστι τὸ οἶκημα), ὅπου τὸ θαλάσσιον φρέξρ καὶ τὰ σημεῖα τῆς τριαίνης. Εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς βλέπον οἶκημα, φωτιζόμενον καλῶς, εἶχον τὴν θέσιν των αἱ τοιχογραφίαι τοῦ γένους τῶν Βουταδῶν.—Πρὸ τῆς εἰσόδου, ἀκριδῶς δὲν γνωρίζομεν ποῦ, ὑπῆρχεν ὁ βωμὸς τοῦ Διὸς Ὑπάτου, ὅπου ἔθυσον κατὰ τὸν πανάρχαιον τρόπον ἄνευ οἴνου, προσφέροντες μόνον πέμματα (=ψωμάκια, γλυκίσματα παρὰ τὸ πέσσω).—*Τριαίνης ἐν τῇ πέτρᾳ σχῆμα.* Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πρὸς βορρᾶν ἀνοιγομένης στοᾶς, ἀπόπτου μάλιστα ἐκ τῆς σημερινῆς ὁδοῦ Αἰόλου, κάτωθεν τῆς πλακοστρώσεως καὶ ἐπὶ τοῦ βράχου διακρίνονται καλῶς καὶ σήμερον τρεῖς σχεδὸν κυλινδρικοὶ ὀπαί, σημεῖα τῆς ἐδῶ κατενεχθείσης τριαίνης. Τὰ σημεῖα ἦσαν ἱερώτατα διὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ κατὰ παλαιὰν συνήθειαν καὶ θρησκευτικὸν λόγον δὲν ἔπρεπε νὰ στεγασθοῦν. Διὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς ὑπεράνω ὁροφῆς καὶ στέγῃς τῆς στοᾶς βλέπομεν, ὅτι ἐξηρέθη καὶ ἔμεινεν ἀκάλυπτος ὁ ἀκριδῶς ὑπὲρ τὰ σημεῖα τετράγωνος χώρος.

§. Ἦδη ὁ Π. ἐγκαταλείψας τὸ Ἑρέχθειον εἰσῆλθεν, ἄγνωστον ἀκριδῶς πῶς, εἰς τὸν ναὸν τῆς Πολιάδος, ὅπου ὁμιλεῖ πρῶτον περὶ τοῦ παλαισιτάτου καὶ ἀγιοτάτου ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς. Ἡ θρυαλλὶς τοῦ μεγάλου χρυσοῦ λύχνου ἦτο *ἐκ λίνου Καρπασίου*, ὀρυκτοῦ δηλ. λίνου ἐκ Καρπασίας τῆς Κύπρου, τὸ ὁποῖον οἱ παλαιοὶ ἐκάλουν *ἀμίαντον* καὶ *ἄσβεστον*.—Κατατηξί-τεχνος ὠνομάσθη ὁ Καλλίμαχος ἐπειδὴ κατέτεχεν εἰς τὰς μικρὰς λεπτομερείας τὰς τέχνας.—*Καὶ λίθους πρῶτος ἐγρύπησε.* Τοῦτο λέγεται μὲ ὑπερβολήν, ἐπειδὴ ἔκπαλαι ἐγνώριζον νὰ τρυπῶσι τοὺς λίθους διὰ τοῦ εἰδικοῦ περιστρεφομένου ὀργάνου. Ἀλλ' ἀπεδόθη εἰς τὸν Καλλίμαχον ἡ ἐφεύρεσις, ἐπειδὴ οὗτος ἐπέμενεν εἰς

τὴν λεπτήν ἐπεξεργασίαν, ὥς ἀπεδόθη εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἡ εὐρεσις τοῦ κορινθιακοῦ κισνακράνου.

ΚΕΦ. 27.

¶ Ὁ ἀκινάκης ἦτο ἰδιάζον ἐγχειρίδιον τῶν Περσῶν, φερόμενον κατὰ τὸ δεξιὸν ἰσχίον. — Οὐδ' ἂν ὑπεδέξαντο ἀρχὴν οὐδὲ ἤθελον ποτε τὸ παραδεχθῆ οἱ Ἀ

2. Ἡ ἱερὰ ἐλαία τῆς Ἀθηνᾶς ἐλέγετο καὶ πάγκυρος διὰ τὴν παλαιότητα. Περὶ τοῦ θαύματος τῆς ἀναβλαστήσεως ὁμιλεῖ ὁ Ἡρόδοτος (H, 55)

3. 1-3 Ὁ ναὸς τῆς Πανδρόσου ἔκειτο εὐθὺς παρὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ Ἐρεχθείου καὶ παρ' αὐτὸν ἢ ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἡ ἱερὰ ἐλαία. Ἐπειδὴ ἕως ἔχνη τοῦ ναοῦ τούτου δὲν εὐρέθησαν, οὐδὲ τῶν θεμελίων, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ ἐκεῖ ὠρισμένως ὑπάρχουσα πάγκυρος δὲν θά ἦτο ὑπὸ στέγην, τὸ Πανδρόσειον θά ἦτο μόνον διὰ τινος περιθόλου περιωρισμένον τέμενος, ὅπερ ὁ Π, παραδόξως καλεῖ ναὸν κατὰ μοναδικὴν παράδασιν τοῦ κανόνος.

Τὸ Ἐρέχθειον, ὥς καλοῦμεν σήμερον τὸ ὅλον ναοειδὲς σύμ. πλεγμα τῶν διαφόρων ἱερῶν τοῦ χώρου, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ καταλέξωμεν καὶ τὸν τάφον τοῦ Κέκροπος, κοσμούμενον διὰ τῆς ὥραιας στοᾶς τῶν κορῶν, τῶν λεγομένων Καρυατίδων, ὑπῆρχεν εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ Περικλέους. Ἐπρεπεν ἀντὶ τοῦ πολλὰ παθόντος ἐκ τῆς εἰσβολῆς τῶν Περσῶν ναοῦ καὶ τοῦ παλαιοῦ Ἐρεχθείου νὰ ἰδρυθῇ μέγας ναὸς, ὅστις ἀξίως νὰ στεγάσῃ τοὺς ἐκεῖ θεοὺς καὶ ἥρωας καὶ πρὸ πάντων τὸ ἀγιώτατον ἄγαλμα τῆς πολιᾶδος Ἀθηνᾶς. Ἀλλ' ὁ Περικλῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου του. Ἡ οἰκοδομὴ διὰ τοῦτο ἤρχισε μόλις τὸ 420 π. χ. ἐπὶ Νικίου καὶ ἐπερατώθη τὸ 407. Ἀλλ' ὥς ἐκ πολλῶν φαίνεται καὶ τῆς ἀσυμμετρίας τῶν στοῶν τὸ σχέδιον δὲν ἐξετελέσθη εἰ μὴ ἐν μέρει.

Δι' ἡμᾶς σήμερον τὸ Ἐρέχθειον σημαίνει ναὸν τῆς ὑψίστης ἔμφρονος κομφότητος καὶ χάριτος, ὥς ὁ Παρθενὼν ἀποτελεῖ ναὸν τῆς ἀνδρώδους θείας καλλονῆς τοῦ Ὀλύμπου.

6, 1-5. Ὅτι τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα ἦσαν χαλκᾷ φαίνε-
ται ἐκ τῶν πηκημάτων των (ἀπειράκη).— Τῆς πυρκαϊᾶς τῶν
Περσῶν ἵχνη φαίνονται καὶ σήμερον ἀκόμη ἐπὶ τῆς Ἀκροπό-
λεως. Πολλοὶ πῦρινοι σπόνδυλοι ἐκ τοῦ ἑκατομπέδου παρουσιάζ-
ουν ὅσους κηλίδας μελανερύθρους θέσεις τῆς ἐπιφανείας των,
ἐξηγουμένας μόνον ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ πυρός. Τοιοῦτους σπον-
δύλους δύναται τις ἱκανοῦς νὰ ἴδῃ κατὰ τὸν μεταξὺ τοῦ Παρθε-
νῶνος καὶ τοῦ Βραυρωνίου χώρον.

ΚΕΦ. 28.

2. Τορευτική εἶναι ἡ τέχνη τῆς ἐγχαράξεως ἐπὶ μετάλλων
δι' ὁξέος ὀργάνου διαφόρων γραμμῶν ἢ ἐπιφανειῶν. Ὅταν ἐπρό-
κειτο περὶ ἀναγλύφου, ὡς ἐδῶ, ἡ κυρίως τορευτικὴ περιωρίζετο
εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν λεπτομεριῶν τοῦ ἀναγλύφου, ὅπερ ἦτο, ὡς
τὰ ἀγάλματα, χυτὸν καὶ ἐσωτερικῶς κοῖλον. Ὁ Μῦς εἰργάζετο
συμφώνως πρὸς τὰ σχέδια (καταγραφάς) τοῦ Παρρασίου, μεγάλ-
ου ζωγράφου ἐξ Ἐφέσου, τοῦ τέλους τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος.—
Ἀπὸ τοῦ Σουνίου βεβαίως ἀδύνατον εἶναι νὰ παρατηρηθῇ ὅσον
δήποτε ὑψηλὸν δόρυ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλ' ἡ ὀρθὴ ἐρμη-
νεῖα τοῦ κειμένου εἶναι ἄλλη. Ὅχι ἀπὸ τοῦ Σουνίου, ἀλλ' ἀφ'
ἐνός, ἀορίστου σημείου, τοῦ ἀπὸ Σουνίου εἰς Παιραιᾶ πλεῖν εἶναι
δρατὴ ἢ αἰχμὴ τοῦ κράνους.

Διὰ τούτων δηλοῦται, ὅτι τὸ ὑψηλότερον σημεῖον ἐπὶ τῆς
Ἀκροπόλεως καὶ μακρόθεν φαινόμενον ὡς λάμπον εἶναι τὸ ἄκρον
τοῦ δόρατος τῆς Ἀθηνᾶς ταύτης. Τὸ αὐτὸ πρᾶγμα παρέχουν
καὶ νομίσματα τῶν Ἀθηναίων μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀκροπόλεως.
Πόσον ἀκριβῶς ὑψηλὸν ἦτο τὸ ἄγαλμα δὲν γνωρίζομεν. Ἡ
Ἀθηνᾶ αὕτη εἶχε τὴν ἐπίκλησιν ἢ χαλκὴ Ἀ. ἢ ἡ μεγάλη Ἀ.
Ἡ θέσις τοῦ ἀγάλματος ἦτο μεταξὺ τῶν Προπυλαίων καὶ τοῦ
Ἐρεχθείου.

3. Οἱ παλαιοὶ τὸ ἀρχαῖον τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως ὡς καὶ τὸ
συνάπτον πρὸς αὐτὴν τὴν δυτικὴν καὶ νοτίαν κλιτὸν ἐξωτερικὸν
τεῖχος ἐκάλουν πελαργικόν. Τοῦτο ἀπέδιδον εἰς τοὺς Πελασγοὺς
καὶ συμφώνως πρὸς τὴν γνώμην ταύτην μετέβαλον τὸ ὄνομα εἰς

πελασγικόν. Ὁ Π. ὀνομάζει πρὸς τοῦτοις καὶ τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῦ παναρχαίου τείχους, Ἀγρόλαν καὶ Ὑπέρδιον. Ἐπειδὴ ταῦτα εἶναι ὀνόματα Γιγάντων ἔχομεν καὶ ἐν Ἀθήναις τὴν αὐτὴν λαϊκὴν θεωρίαν, καθ' ἣν τὰ ἀρχαῖα ἐκ μεγάλων ὀγκολίθων τεῖχη εἶναι ἔργα ἐξαιρετικῆς δυνάμεως ἀνθρώπων, ὅπως γνωρίζομεν, ὅτι εἰς τὴν Ἀργολίδα ἀπέδιδον τὰ τεῖχη τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηνῶν εἰς τοὺς Κύκλωπας. Τοῦ Πελασγικοῦ τοῦτου τείχους διατηρεῖται μέχρι σήμερον σχεδὸν καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τῆς Ἀκρ. εἴτε ἐντὸς τοῦ νεωτέρου Κιμωνείου τείχους, εἴτε ὑπ' αὐτὸ. Φανερόν μικρὸν τμήμα ἐξ ἀκατεργάστων ὀγκολίθων βλέπει τις ἀνατολικῶς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης. Τὸ Πελασγικὸν τεῖχος τῆς Ἀκρ. ἀνήκει εἰς τὴν λεγομένην μυκηναϊκὴν ἐποχὴν (1500 — 1000 π. Χ.). Τὰ Κιμῶνεια τεῖχη δὲν εἶναι παντοῦ φανερά, ἕνεκα τῶν ἐνετικῶν καὶ τουρκικῶν ἐπενδύσεων. Ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ βορείως τοῦ Ἐρεχθείου τμήμα, ἀποτελούμενον ἐξ ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τοῦ πυρποληθέντος ἑκατομπέδου καὶ τοῦ παλαιότερου Παρθενῶνος.

4. Ἡ πηγὴ ὀνομάζετο Κλεψύδρα. Εἰς ταύτην κατέβαινον διὰ στενῆς λαξευτῆς ἐπὶ τοῦ βράχου κλίμακος ΒΑ τῶν Προπυλαίων. Ὑπὲρ τὴν Κλεψύδραν φαίνονται ἐπὶ τοῦ βράχου πολλὰ σπήλαια, ἐξ ὧν τὸ β' πρὸς ἀνατολὰς ἀνήκεν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος. Τὸ πλησίον μέγα ἄντρον ἢ καὶ τὰ παρακείμενα ἦσαν ἱερὰ τοῦ ἐξ Ἀρκαδίας εἰσαχθέντος θεοῦ, τοῦ Πανός. — Τοῦτον τὸν Φιλιππίδην δ' Ἡρόδοτος διηγούμενος καλύτερα τὴν ἱστορίαν καλεῖ Φειδιππίδην (Γ', 105).

5. 6. Ὁ Ἄρειος πάγος (δηλ. βράχος) ἐκλήθη οὕτω κατὰ Π. ἀπὸ τοῦ Ἄρεως. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν. Ἄρειος ὀνομάσθη δ' βράχος ἀπὸ τοῦ ὑπ' αὐτὸν ΒΑ ὑπάρχοντος ἱεροῦ τῶν Ἀρῶν. Ἀραὶ (=Κατάραι) ἦσαν θεότητες τοῦ Ἄδου διώκουσαι τοὺς φονεῖς καὶ εἶναι αἱ αὐταὶ πρὸς τὰς Ἐρινῦς καὶ Σεμνάς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καλουμένας. Παρ' αὐτάς ἐλατρεῦετο δ' Πλούτων, ἡ Γῆ καὶ δ' Ἑρμῆς. Τὸ ἱερόν ἄρα τῶν Ἀρῶν θὰ εἶχεν ἰδρυθῇ ἐκ τῆς ἰδέας, ὅτι χάσμα τι φυσικὸν μεταξὺ τῶν καταπεσόντων ἐκεῖ βράχων ἐθεωρήθη ὡς εἴσοδος ἢ κατάβασις εἰς τὸν Ἄδην. Ὁ

φονευθεῖς καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἐπεκαλοῦντο τὰς Ἀράς καὶ αὐταὶ ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ χάσματος μαινόμεναι κατὰ τῶν φονέων. Διὰ τοῦτο ἐπιστεύετο ὅτι ἐδικάσθησαν ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου οἱ μυθικοὶ φονεῖς, ὁ Ἄρης καὶ ὁ Ὀρέστης καὶ διὰ τοῦτο ἐγίνοντο πραγματικῶς κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐκεῖ ἐπάνω αἱ φονικαὶ δίκαι. — Ἡ θέσις τοῦ δικαστηρίου εἶναι ἀναμφισβήτητος ἐπὶ τοῦ ἀνατολικωτάτου ἄκρου τοῦ λόφου. Ἰχνη κατασκευῆς δὲν ἐσώθησαν ἄλλα, εἰ μὴ μερικὰ λαξεύματα ἐπὶ τοῦ βράχου, εἰς ᾧ ἀνῆκει κλίμαξ ἀναβαίνουσα ἀπὸ τῆς νοτίας πλευρᾶς.

§. Ἡ θέσις τοῦ μεγίστου ἐρκωτοῦ δικαστηρίου τῆς Ἡλιαίας (Ἡλιαίας εἶναι ἡ παλαιότερα γραφή) δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὴ. Δὲν ἦτο ἔμως μακρὰν τῆς ἀγορᾶς. — Ὅποσα δὲ ἐπὶ τοῖς φονεῦσιν, ἔστιν ἄλλα καὶ ἐπὶ Παλλαδίῳ καλοῦσι=εἶναι δὲ ἄλλα, εἰδικὰ διὰ τοὺς φονεῖς δικαστήρια καὶ καλοῦν ἓν ἐκ τούτων ἐπὶ Παλλαδίῳ. Παλλάδιον ἦτο ἱερὸν, ἐνθα ἐλατρεύετο ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ λόφος πέραν τοῦ Ἰλισοῦ, πιθανώτατα ὁ ἀμέσως πρὸς νότον εἰς τὸν Ἀρδηττὸν προσκείμενος.

§ §. Τὸ ἐπὶ Δελφίνῳ δικαστήριον βεβαίως δὲν ἦτο μακρὰν τοῦ ἱεροῦ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος ΝΑ τοῦ Ὀλυμπίου. — Αἱ δίκαι κατὰ τῶν ἀφύχων ὡς κατὰ τοῦ πελέκεως ἐν τῇ δικαστηρίῳ τοῦ Πρυτανείου εἶχον λόγον καὶ σκοπὸν θρησκευτικόν. Ὁ πλήττων τὸν εἰς θυσίαν προωρισμένον βοῦν τοῦ Διὸς Πολιέως ἔφευγε τυπικῶς καὶ ὁ πέλεκυς ἐπίσης τυπικῶς ἐδικάζετο, χάριν ἀφροσύσεως. Ἦτο ὅσιον νὰ διωχθῇ ὁ φονεὺς τοῦ ἱεροῦ βοός, ὅστις μετεἰχέ πως τῆς θείας ιδιότητος τοῦ Διὸς, καὶ ἦτο συγχρόνως ἀναγκαῖον καὶ καλὸν νὰ θυσιασθῇ ὁ βοῦς, ὥστε νὰ μεταλάβουν οἱ θυσιάζοντες καὶ ἐστιώμενοι τὴν θείαν ταύτην οὐσίαν. Οὕτως ἐννοεῖται ἡ περίπλοκος θυσία καὶ δίκη.

§ §. Ἡ Φρεαττὴς τοποθετεῖται ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶς τῆς σημ. πλατείας Ἀλεξάνδρας ἐν Πειραιεὶ κατὰ τὴν Ζέαν καὶ παρ' αὐτὴν βράχων, ὅπου πολλὰ παρατηρήθησαν φρεατοειδῆ λαξεύματα.

ΚΕΦ. 29.

Η. Μετὰ τὴν παρέκδοσιν περὶ τῶν δικαστηρίων ὁ Π. δὲν λησμονεῖ ὡς πάντοτε τὴν ἀφειτηρίαν καὶ ἐπανάρχεται εἰς τὸν Ἄρειον Πάγον. Ἐκαὶ πλησίον ἀναφέρει τὴν θέσιν τῆς τριήρους τῆς χρησιμοποιουμένης εἰς τὴν πομπὴν τῶν Παναθηναίων. Ἐκ τοῦ Φιλοστράτου, βί. Σοφ. 11, 1,5 ἔχομεν τὴν ἀνέλουθον σημαντικὴν περὶ τῆς τριήρους τῆς πομπῆς καὶ τῶν σχετικῶν τόπων μαρτυρίαν: Ἐκ Κεραμεικοῦ δὲ ἄρσαν χιλίᾳ κώπη ἀφεῖναι ἐπὶ τὸ Ἐλευσίνιον καὶ περιβαλοῦσαν αὐτὸ παραμεῖναι τὸ Πελασγικόν, κομιζομένην τε παρὰ τὸ Πύθιον ἐλθεῖν οἱ νῦν ὠρμισται. Τὸ Πύθιον εἶναι ὠρισμένως ἐδῶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος σπήλαιον (σελ. 34) καὶ ὄχι τὸ παρὰ τὸν Ἰλισόν. Καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Φιλοστρ. ὑποδεικνυομένη θέσις τῆς τριήρους εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ Π. μεταξὺ Ἀρείου καὶ Ἀκροπόλεως. — Ὁ Π. δὲν γνωρίζει μεγαλύτερον πλοῖον τοῦ ἐν Δήλῳ μὲ 9 σειράς κωπῶν, ἀλλ' ἀναφέρονται καὶ εἰκοσῆρεις καὶ τεσσαρακοντῆρεις.

Θ. Ἡ Ἀκαδήμεια ἀρχικῶς ἐλέγετο Ἐκαδήμεια, ἀπὸ τινος ἥρωος ἐκαὶ τιμωμένου, Ἐκαδήμου. Ἦδη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Πεισιστρατιδῶν ὁ χώρος εἶχε περιτειχισθῇ καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς γυμνάσιον. Ὁ Κίμων ἀναφέρεται, ὅτι κατεφύτευσε τὴν Ἀκαδήμειαν. Ὁ Π. ἐρμώμενος ἀπὸ τοῦ Διπύλου περιγράφει τὰ ἱερὰ πρῶτον τὰ παρὰ τὴν πλατεῖαν ὁδόν, ἣτις ὠδήγει πρὸς τὴν Ἀκαδήμειαν. Ἡ ὁδὸς παρὰ τὸ προάστειον Κεραμεικὸν ἐκαλεῖτο καὶ αὕτη Κεραμεικός, ὡς τοῦτο καλῶς γνωρίζομεν ἐκ τῶν εὐρεθέντων ὁροσῆμων. Ὁρος Κεραμεικοῦ ἀναγινώσκεται ἐπὶ τριῶν μικρῶν στηλῶν, ἐπ' εὐθείας κειμένων καὶ ὀριζουσῶν τὴν νοτίαν πλευρὰν τῆς ὁδοῦ. Τὸ πλάτος ἦτο 40 μέτρων. Ὁ Κεραμεικὸς ἦτο περίφημος ἅτε χρησιμεύων ὡς νεκροταφεῖον τῶν ἐν πολέμῳ πεσόντων ἢ ἄλλων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν. Τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ μέχρι τῆς Ἀκαδημείας ἦτο περὶ τὰ 1500 μ. Κατὰ τὰ δεξιὰ τῶν ἀναχωρούντων ἐκ τοῦ Διπύλου καὶ ὄχι μακρὰν εὐρέθησαν ἐπιγραφαὶ σχετικαὶ πρὸς τὴν Καλλίστην καὶ Ἀρίστην ὡς καὶ πρὸς τὸν Διόνυσον τὸν Ἐλευθερέχ. Ὁρθὴ εἶναι ἡ εἰκασία τοῦ Π., ὅτι Ἀρίστη καὶ Καλ-

λίστη εἶναι ἐπίθετα τῆς Ἀρτέμιδος. Ἄλλ' ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐνομιζοντο ἰδιαίτεραι θεότητες. Πρὸλ. ἐκ τῆς χριστιανικῆς λατρείας τὴν Ἀγίαν Ἐλεοῦσαν, ἣτις ἀρχικῶς ἦτο Παναγία ἢ Ἐλεοῦσα.

¶ 11, 1—8. Μέγα μέρος τοῦ μνημείου τῶν περὶ Κόρινθον πεσόντων ἀνευρέθη καὶ ὑπάρχει ἐν τῇ α' αἰθούσῃ τῶν ἐπιτυμβίων τοῦ Ἑθνικοῦ Μουσείου. Μεταξὺ τῶν ἀναγεγραμμένων ὀνομάτων εἶναι καὶ τὸ τοῦ Δεξίλεω, τοῦ ὁποῦ τοῦ ὥραία ἀνάγλυπτος εἰκὼν κοσμεῖ καὶ σήμερον ἔτι τὸν περίβολον τῆς οἰκογενείας κατὰ τὸ γνωστὸν παρὰ τὸν Ἑριδανὸν (τὴν Ἀγ. Τριάδα) νεκροταφεῖον. Ἐκ τοῦ παραδείγματος διδασκόμεθα, πῶς ἐτίμησεν ἡ πόλις καὶ πῶς ἡ οἰκογένεια τὸν πεσόντα ἐν πολέμῳ Δεξίλεω.

¶ 12, 9. Πρόκειται περὶ τῆς μεγάλῃς διπλῆς νίκης κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος ἐν Παμφυλίᾳ τὸ 465 π. Χ.

¶ 13. Ζήνων ὁ Μνασέου, ἐκ Κιτίου τῆς Κύπρου, εἶναι ὁ πρῶτος ἐκ τῶν στωϊκῶν φιλοσόφων, ζήσας ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ τέλος τοῦ Δ' καὶ ἀρχὰς τοῦ Γ' αἰῶνος. — Νικίας ὁ Νικομήδους, ἦτο σύγχρονος καὶ συνεργάτης τοῦ Πραξιτέλους ζωγράφος. — Ὁ Ἐφιάλτης ὑπῆρξε σπουδαῖος πολιτικός, φίλος τοῦ Περικλέους.

¶ 16. Ἐπὶ τῆς διασκήσεως τοῦ Λυκούργου εἰσῆχθησαν εἰς τὸν δημόσιον θησαυρὸν τῆς πόλεως τάλαντα κατὰ 6,500 περισσότερα ἢ ὅσα ὁ Περικλῆς συνήγαγε. Τὰ τελευταῖα γνωρίζομεν ὅτι ἦσαν 8,000, ὥστε τὰ ἐπὶ Λυκούργου ἦσαν κατὰ Π. $8,000 + 6,500 = 14,500$. — Πομπεῖα = τὰ χρήσιμα εἰς τὰς πομπὰς ἐνδύματα καὶ σκεύη, ἅτινα ἦσαν βέβαια πολυτελῆ.

ΚΕΦ. 30

2. Κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς Ἀκαδημείας, γνωρίζομεν ἄλλοθεν, ὑπῆρχε βωμὸς τοῦ Προμηθέως καὶ τοῦ Ἥφαιστου, ὃν ὁ Π. ἀποδίδει μόνον εἰς τὸν Προμηθέα. Οὗτος ἀρχικῶς ἦτο αὐτὸς οὗτος ὁ θεὸς τοῦ πυρός, ἐπειδὴ ὅμως κατόπιν ἐπεκράτησεν ὁ θεὸς νῦν ὀνομάζεται Ἥφαιστος, ὁ Προμηθεὺς μετέπεσεν εἰς τῆξιν ἥρωος κλέψαντος τὸ πῦρ ἐκ τοῦ Ὀλύμπου καὶ μετενεγκόντος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐκ τῆς ἀρχῆθεν θείας φύσεως τοῦ Προμηθέως ἐννοῦμεν καὶ τὰς λαμπαδηδρομίας. Βάσις τοῦ ἐθίμου ἦτο ἡ μεταφορὰ τοῦ

ἱεροῦ πυρὸς ἐκ τοῦ βωμοῦ τοῦ Προμηθέως καὶ Ἡφαίστου εἰς τοὺς ἄλλους ἐν τῇ πόλει βωμούς. Ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο εἶναι σπουδαία θρησκευτικὴ πρᾶξις, ἐθεωρήθη καλὸν νὰ γίνεταί δι' ἀγῶνος. Ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς συνηθειῶν θὰ εἴχομεν νὰ ἀναφέρωμεν ὡς ἀνάλογον τὴν ἄμιλλαν μεταξὺ τῶν κολυμβητῶν περὶ τοῦ τίς θὰ εὕρῃ τὸν καταδυθισθέντα εἰς τὴν θάλασσαν σταυρὸν κατὰ τὰ Θεοφάνια.

3. Δὲν ἦτο μόνον παρὰ τὴν Ἀκαδήμειαν ὁ τάφος τοῦ Πλάτωνος ἀλλὰ καὶ ἰδιοκτησία αὐτοῦ καὶ κατοικία, ἐν ᾗ ἐδίδαξεν. Ἐντεῦθεν ἡ Ἀκαδήμεια προσέλαβε τὴν σημασίαν τῆς πλατωνικῆς φιλοσοφίας καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὴν σημ. τοῦ συνεδρίου σοφῶν ἀνδρῶν.—Ἡριδανὸς εἶναι ὁ Ροδανός, ἀνατολικῶς τοῦ ὁποίου εἶναι οἱ Λίγυες καὶ δυτικῶς οἱ Κέλται, δηλ. οἱ Γαλάται. Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῆς συνηθείας τῶν ἀρχαίων γεωγράφων νὰ ὑπολογίζουσι ὅχι ἐκ τοῦ τόπου, ὅπου εὐρίσκονται, ἀλλ' ἀπὸ τῶν δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

4. Ὁ Ἴππιος Κολωνός, ἐκ τοῦ Ποσ. Ἰππίου καὶ τῆς Ἀθ. Ἰππίας πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ Ἀγοραίου οὕτω λεγόμενος, εἶναι ὁ βραχὺδης λόφος εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀνατολικῶς τοῦ Κηφισοῦ καὶ τῆς σημερινῆς Κολοκυθοῦς ὁ φέρων τὰ μνημεῖα τῶν ἀρχαιολόγων, τοῦ Γάλλου Lenormant καὶ τοῦ Γερμανοῦ Müller. Παρ' αὐτὸν δυτικῶς, ἀλλ' ἄγνωστον ποῦ ἀκριβῶς, ἔκειτο ἡ Ἀκαδήμεια.

ΚΕΦ. 32.

2. Ὁ Ζεὺς ἦτο θεὸς τῶν κορυφῶν. Διὰ τοῦτο δὲν λείπει ἐπὶ τῶν ἀττικῶν ὀρέων. Ὁ Ἀπόλλων λέγεται Προόψιος ὡς μακρόθεν βλέπων. Σημαλέος λέγεται ὁ Ζ. ὡς παρέχων διὰ τῶν ἀστραπῶν σήματα, οἰωνοὺς εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπήμιος εἶναι ὁ κατὰ τῶν πημάτων, τῶν κακῶν. Ἀγχεσμός εἶναι τὸ σημερινὸν Τουρκοδούνη, βορειῶς τοῦ Λυκαβηττοῦ.

3. 4. 5. Ἐκτὸς τοῦ ἐνδόξου ἐδάφους τοῦ Μαραθῶνος διετηρήθη μέχρις ἡμῶν καὶ ἐξηρευνήθη δι' ἀνασκαφῆς ὁ τάφος τῶν 192 πεσόντων Ἀθηναίων Μαραθωνομάχων. Σήμερον λέγεται Σωρὸς ἀπέχων περὶ τὰ 1000 μ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Εἶναι μέγας

τύμβος ἔχων περιφέρειαν κάτω 185 μ. καὶ ὕψος 12 μ. Αἱ ἀνασκαφαὶ ἔδειξαν ὅτι οἱ νεκροὶ ἐκάθησαν ἐκεῖ καὶ ἐκαλύφθησαν μετὰ τῶν κτερισμάτων, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀγγείων, διὰ χώματος, ὥστε νὰ ὑψωθῇ ὁ μέγας τύμβος εἰς ὕψος βεβαίως μεγαλύτερον τοῦ σημερινοῦ. Ἐκ τῶν τιμητικῶν στηλῶν οὐδὲν ἔχνος εὐρέθη. Ὁ τύμβος ἰδρύθη ἐν ἡ περίπου θέσει ἐπερατώθη ἡ μάχη. Συλλογὴ ἐξ ἀξιολόγων ἀγγείων, ὧν τὰ νεώτατα φθάνουν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ε' αἰῶνος, προερχομένων ἐκ τοῦ τύμβου τῶν Μαραθωνομάχων, ὑπάρχει ἐν ἰδιαιτέρᾳ προθήκῃ τοῦ Ἑθνικοῦ Μουσείου. Πλησίον τοῦ τύμβου ὑπῆρχεν ὁ ἀρχαῖος Μαραθῶν, ἐνῶ ἡ σημερινὴ Μαραθῶνα ἀπέχει ὑπὲρ τὴν ὥραν ἐντεῦθεν πρὸς τὰ μεσόγεια. — *Καταστῆναι δὲ ἐς ἐναργὴ θέαν...* — οὐδένα ὠφέλησε τὸ νὰ μεταδῇ ἐπίτηδες διὰ τὰ ἰδῆ καθαρά τοὺς ἥρωας, ἀλλ' οἱ ἥρωες δὲν ὀργίζονται κατ' ἐκείνου, ὅστις δὲν ἔχει τίποτε περὶ αὐτῶν ἀκούσει καὶ τοῦ συμβῆ κατὰ τύχην τὰ τοὺς ἰδῆ. Οἱ ἥρωες ὥς ὑπεράνθρωπα δαιμονικά ὄντα εἶναι φοβεροὶ καὶ κακοποιοὶ πρὸς τοὺς ζῶντας, ὅπως ἐν γένει ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ θεοῦ εἶναι ἐπικίνδυνος.

ΚΕΦ. 33.

1. Τὸ ὄνομα τῆς ἀρχαίας Βραυρώνος διατηρήθη εἰς τὴν σημερινὴν Βραιῶνα. Ἡ ἐκεῖ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου κατέχει τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος.

2. Ὑδριστὴς κατὰ τοὺς παλαιοὺς δὲν εἶναι, ὥς παρ' ἡμῖν ὁ δι' ὕδριστικῶν λόγων βλάπτων, ἀλλὰ κυρίως, ὥς ἐνταῦθα, ὁ ἀλαζονικός, ἀσεβὴς καὶ μεγαλομανὴς ἐγωῖστής. Ἀπαραίτητος = ἄφευκτος, ἣν οὐ παραιτεῖσθαι τις δύναται, ἀδυσώπητος. — Τὸ ἱερὸν τῆς Νεμέσεως ἐξερευνηθῆ. Ἀπεκαλύφθησαν δύο ναοὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν θεὰν καὶ ἐκτὸς ἄλλων εὐρημάτων τὸ ὠραῖον ἄγαλμα τῆς Θέμιδος τοῦ Ἑθνικοῦ Μουσείου προήλθεν ἐκεῖθεν.

ΚΕΦ. 34.

Τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀμφιαράου ἢ Ἀμφιάρειον ἔχει ἐξερευνηθῆ δι' ἀνασκαφῶν. Λεῖψανα ναοῦ, μεγάλου βωμοῦ, θεάτρου, εὐρέθησαν

εἰς χαράδρην μὲ περιωρισμένον ὀρίζοντα. Τοῦτο δεικνύει ἐσφαλμένην τὴν ἐπιπολάζουσαν γνώμην, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐξέλεγον ὥραιοι περίοπτον τόπον, ἵνα ἰδρῦσωσιν ἐπ' αὐτοῦ ναὸν ἢ ἱερὸν σπουδαῖον οἰκοδόμημα. Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀμφιαρείου ἐκτὸς ἄλλων διδάσκει, ὅτι ὄχι ἡ φιλοκαλία ἀλλ' ἡ θρησκευτικὴ πίστις εἶναι ὁ ἀρχικὸς καὶ κύριος λόγος τῆς ἰδρύσεως τῶν ἱερῶν. Ποῦ ἐθαυματουργήσεν ὁ θεὸς ἢ ἥρως εἶναι τὸ σπουδαῖον διὰ τὸν πιστεύοντα λαὸν καὶ ὄχι ἂν ὁ σχετικὸς τύπος ἔχει ὀρίζοντα ἢ ὥραιαν θέαν. — Ἡρως κατὰ τοὺς ἀρχαίους δὲν εἶναι, ὅπως σήμερον, ὁ τολμηρὸς καὶ γενναῖος ἀλλ' ὅστις μετὰ θάνατον ἐμφανίζεται δρῶν εὐεργετικῶς ἐπὶ τῶν ζώντων. Ὁ ἥρως διὰ τῶν μαντείων καὶ οἰωνοδήποτε σημείων παρέχει θεραπείας καὶ παντοειδεῖς χρησίμους γνώμας εἰς τοὺς λατρεύοντας. Ἀντιστοιχεῖ οὕτω πρὸς τοὺς ἡμετέρους θαυματουργοὺς ἁγίους. Τὰ ὅρια διὰ τοῦτο μεταξὺ θεῶν καὶ ἡρώων ἦσαν ἀκαθόριστα. Ἐντεῦθεν ὁ Ἀμφιάραος, ὅπως καὶ ὁ Ἀσκληπιός, ὁ Τροφώνιος καὶ ἄλλοι ἐθεωροῦντο ἄλλοτε θεοὶ καὶ ἄλλοτε ἥρωες.

ΚΕΦ. 35.

3. 1-5. Ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Σαλαμινίων ὑπῆρχε ναὸς καὶ ἄγαλμα τοῦ Αἴαντος, ἐν Ἀθήναις δὲ καὶ βωμὸς τοῦ υἱοῦ τοῦ Αἴαντος Εὐρυσάκους. Ἡ λατρεῖα αὕτη δὲν προήρχετο ἐξ ἐκτιμῆσεως τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὰς ἡρωϊκὰς πράξεις τοῦ Αἴαντος καὶ Εὐρυσάκους τὰς ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὸν βίον διαπραχθείσας, ἀλλ' ἐκ τῆς προσδοκίας, ὅτι οἱ ἥρωες θὰ εἶναι τιμώμενοι σωτῆρες ἀπὸ τῶν κακῶν καὶ χορηγοὶ τῶν ἀγαθῶν.

ΚΕΦ. 36.

Ὁ ἥρως Κυχρεὺς ἐπιστεύετο ὅτι ἐνεφανίσθη ὡς δράκων εἰς τοὺς ναυμαχήσαντας ἐν Σαλαμῖνι. Ὡς ὅψις ἐμφανίζεται συχνὰ κάθε ἥρως ἢ θεὸς χθόνιος. ὡς εἶναι ὁ Πλούτων, ὁ Ἀσκληπιός. Ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης τῶν παλαιῶν πηγάζει ἡ σημερινὴ λαϊκὴ ἀντίληψις περὶ τῶν δράκων καὶ τῆς ἱερότητος τοῦ φειδιοῦ τοῦ

σπιτιοῦ.— 3. Μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Διπύλου εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν, τὰ ὄρη, τοὺς δῆμους καὶ τὰς νήσους τῆς Ἀττικῆς διαδρομὴν ἐπα-
νέρχεται ὁ περιηγητὴς εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον καὶ περιγράφει τὴν
νοτίως καὶ πλησίον τοῦ Διπύλου ἀρχομένην ἱερὰν ὁδόν, τὴν ἀγου-
σαν εἰς Ἐλευσίνα. Ἡ ἱερὰ ὁδὸς ἐξερχομένη τῆς πόλεως, ἐκ τοῦ
αὐτοῦ ἔθεν καὶ ὁ Ἡριδανὸς σημείου, διευθύνεται πρὸς δυσμὸς
παρὰ τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς σημερινῆς ἐκκλησίᾳς τῆς Ἀγ.
Τριάδος. Πρὸ ταύτης ἀρχεται διακλάδωσις τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ φέ-
ρουσα εἰς τὸ λαμπρῶς μέχρι σήμερον διατηρούμενον ἀρχαῖον
νεκροταφεῖον, ὅπου αἱ περίφημοι στήλαι τοῦ Δεξιλέω, τῆς Ἥγη-
σοῦς καὶ ἄλλα μνῆματα. Ἐκεῖ που κατὰ τὸν διχασμὸν τῶν ὁδῶν
θὰ ὑπῆρχε τὸ μνῆμα τοῦ Ἀνθεμοκρίτου.

ΚΕΦ. 37.

4. Ὁ ῥοὺς τοῦ Κηφισοῦ διὰ τὴν ἐμαλότητα τοῦ χώρου δὲν
διετηρήθη ὁ αὐτὸς ἀπὸ τῆς Ἀρχαιότητος, ἀλλ' ἠλλάσσειν ἐκά-
στοτε διευθύνσεις καὶ διηρεῖτο εἰς πλείονας τῆς μιᾶς διακλαδώ-
σεις. Ἐνεκα τούτου ἡ θέσις τῆς γεφύρας, ὅπου ἐγίνοντο οἱ περί-
φημοι γεφυρισμοί, τὰ κατὰ τὴν Ἐλευσινιακὴν πομπὴν σκώμ-
ματα, δὲν εἶναι δυνατόν μετ' ἀκριθείας νὰ ὁρισθῇ. Τὸ ἱερὸν τοῦ
Διδὸς Μειλιχίου πιστεύεται ὅτι εἶναι κατὰ τὸν Ἀγ. Σάββαν. Μει-
λίχιος Ζ. εἶναι ὁ Ἀδης αὐτὸς ὀνομαζόμενος οὕτω συμφώνως πρὸς
τὴν εὐεργετικὴν του ὅψιν. Αἱ χθόνιαι θεότητες, ὡς ἡ Δημήτηρ,
ἡ Περσεφόνη, ὁ Πλούτων, ὁ Ἀσκληπιός, εἶχον φοβεράν καὶ εὐ-
μενῇ ὅψιν. Ἡ εὐμενὴς ἱκολοῦται μετὰ θεραπείαν καὶ προσφοράς.
Διὴ τὸν φονέα ἦτο φοβερός ὁ Ἀδης, ἀλλ' ἐγίνετο Μειλίχιος μετὰ
προσφοράς καὶ θυσίας, αἵτινες ἐλέγοντο, ὡς αἱ τοῦ Θεσέως, κα-
θάρσια.— 6. Τὸ ἱερὸν, ἐν ᾧ ὑπῆρχον ἀγάλματα τῆς Δήμητρος,
Κόρης, Ἀθηνᾶς καὶ Ἀπόλλωνος, φαίνεται, ὅτι ἀρχικῶς καὶ κυ-
ρίως ἀνήκεν εἰς τὸν τελευταῖον. Ἡ θέσις τοῦ ἱεροῦ τούτου εἶναι
ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν τοῦ μοναστηρίου τοῦ Δαφνίου. Τὸ Δαφνί, ἴσως
ἐκ τοῦ Δαφνεῖον, ἐνθυμίζει τὴν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ἱερὰν δάφνην,
μικρὰ δὲ λείψανα ἀρχαίου ναοῦ ὑπάρχουν καὶ σήμερον ἐντὸς τῆς

αὐλῆς τῆς μονῆς. Ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ θαυμάζομεν ἐδῶ τὴν σπουδαίαν βυζαντινὴν ἐκκλησίαν, ἔργον τοῦ 11ου αἰῶνος, μετὰ τὸ περίφημα μωσαϊκὰ τῆς. — 7. Ποικίλον ὄρος εἶναι τὸ κατὰ τὴν ἱερὰν ὁδὸν μέρος τῆς ὁροσειρᾶς, ἣτις ὁλόκληρος φέρει τὸ γενικὸν ὄνομα Αἰγάλεως. — Τρία χιλιόμετρα δυτικῶς τοῦ Δαφνίου εὐρίσκομεν παρὰ τὴν ὁδὸν δεξιὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης. Ἐντύπωσιν κάμνει ὁ πελεκημένος μετὰ πολυαρίθμους θέσεις ἀναθημάτων βράχος.

ΚΕΦ 38.

6. *Τριπτολέμον ναός.* Οὗτος δὲν ἐταυτίσθη μετὰ βεβαιότητα πρὸς ἓν ἐκ τῶν ἑρεπίων. Ὑποτίθεται, ὅτι ἦτο ἰδρυμένος ἐκεῖ ὅπου σήμερον εἶναι τὸ ἐκκλησίδιον τοῦ Ἀγ. Ζαχαρία, ὅθεν προήλθε καὶ τὸ περίφημον ἀνάγλυφον μετὰ τὸν Τριπτολέμον ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγάλων θεαινῶν. Ὁ μικρὸς ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος Προπυλαίας, δωρικοῦ ρυθμοῦ ἀμφιπρόστυλος ὡς ὁ τῆς Ἀθηνᾶς Νίκης, φαίνεται καὶ σήμερον πρὸ τῆς εἰσόδου κατακείμενος εἰς ὀλίγα ἑρείπια. Τὸ Καλλίχορον φρέαρ βλέπει ὁ ἐπισκέπτης ἀριστερὰ τῶν Προπυλαίων. Ταῦτα ὑψώθησαν ἐπὶ Ἀδριανοῦ κατὰ μίμησιν τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως. Ἀλλ' ὁ Πaus. δὲν ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ἱεροῦ. Τοῦτο ἦτο περικλειστον δι' ὑψηλοῦ τείχους, ὥστε μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν ἐντὸς οἰκοδομημάτων νὰ φαίνωνται. Ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς ἀμυήτους ἢ εἰσόδος καὶ ὄχι μόνον ἢ θέα ὑπὸ τῶν μητελεσθέντων, ἀλλὰ καὶ ἡ γνῶσις περὶ τῶν ἱερῶν κτισμάτων ἔθεωρεῖτο ὡς τις βεδῆλσις. Ὁ Πaus. διὰ τοῦτο ἡρνήθη τὴν περιγραφὴν, ὅπως ἔπραξαν καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς, ὅχι ἐξ ἰδιαιτέρας δεισιδαιμονίας κινηθεὶς ἀλλ' ἐξ ὁρθῆς ἐκτιμῆσεως τῶν πραγμάτων.

ΚΕΡ. 39.

35. 1-6. Τὰ Μέγαρα ἢ πόλις ὠνομάσθησαν ἐκ τῶν ἱερῶν εἰς τὴν Δήμητρα ὑπογείων χασμάτων, ἅτινα ἐκαλοῦντο μέγαρα. Εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς ἤδρευεν ἡ μεγάλη βιοδότειρα θεά, διὰ τοῦτο

εἰς τὰ μέγαρα κατετίθεντο αἱ προσφιλεῖς εἰς τὴν πολύκαρπον θεότητα θυεῖαι τῶν χοιριδίων.

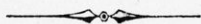
ΚΕΦ. 40.

Σημαντικὰ λείψανα τῆς μεγάλης κρήνης τοῦ Θεαγένους εὐρέθησαν δι' ἀνασκαφῶν ὑπὸ τὸν ἀνατολικώτερον ἐκ τῶν δύο λόφων, τὴν Καρίαν, παρὰ τὴν σημερινὴν ἐκκλησίαν. Ἡ κρήνη τοῦ Θεαγένους ἐχρησίμευσεν ὡς πρότυπον διὰ τὴν Ἑννεάκρουνον τοῦ Πεισιστράτου. Μέγα ὕδραγωγεῖον ἐσκαμμένον εἰς τὸν βράχον ὕψους 1,25 μ. ἔφερεν εἰς δεξαμενὴν μεγάλην, 19 μ. μήκους καὶ 15 πλάτους, μὲ στέγην ὑποδοσταζομένην ὑπὸ στύλων ὀκταγώνων. Τὸ μνημειῶδες ἔργον ἐνθυμίζει, ὅτι ὁ Εὐπαλῖνος, ὁ κατασκευάσας ἐν Σάμῳ τὸ περίφημον ὄρυγμα, ἦτο Μεγαρεύς.

ΚΕΦ. 44.

Β. Ὁ ἥρωες Λέλεξ εἶναι πρόσωπον μυθολογικὸν ἐπινοηθὲν χάριν ἐρμηνείας τοῦ παλαιοῦ προελληνικοῦ λαοῦ τῶν Δελέγων. Οὗτοι, ὡς οἱ Κᾶρες, κατήκκησαν πρὸ τῶν Ἑλλήνων τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὰς νήσους, κατέλιπον δὲ πανταχοῦ καὶ κατὰ τὴν Μεγαρικὴν ἔχνη τῆς διαβάσεώς των. Πρὸς τὴν ἀκρόπολιν Καρίαν. Ἡ Μινώα ἐνθυμίζει τὸν προελληνικὸν λαὸν τῆς Κρήτης. — 4. Αἱ Παγαί, ἀττικῶς Πηγαί, εὐρίσκονται κατὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον παρὰ τὸ Ἀλουποχώρι. Βορειότερον πρὸς τὴν Βοιωτίαν εἶναι τὰ Αἰγόσθενα, ἀξιοθέατα διὰ τὴν ἀρίστην διατήρησιν τῶν τειχῶν των. — 6-9. Οἱ μῦθοι περὶ τοῦ Σκίρωνος, τῶν Σκιρωνίδων, τῆς Μολουρίδος πέτρας, τῆς Ἰνουῦς καὶ τοῦ Παλαίμονος ἐπήγασαν ἐκ παλαιᾶς θρησκευτικῆς ἀντιλήψεως καὶ θρησκευτικοῦ ἐθίμου τελουμένου κατὰ τι ἐκεῖ ἱδρυμένον ἐπὶ τῶν βράχων παραλιακὸν ἱερόν. Σκίρον ἢ ἑπερ τὸ αὐτὸ σκύρον σημευκὸν λίθον ἢ βράχον. Τοιοῦτοι δὲ λευκοὶ βράχοι καὶ μάλιστα παρὰ τὴν θάλασσαν ἐθεωροῦντο ὡς καταβάσεις εἰς τὸν Ἄδην. Ἵνα ἐξαγνισθῇ τις ἀπὸ βαρέος ἄγους ἔδει νὰ παραδοθῇ εἰς τὰς

θεότητος τοῦ Ἄδου καὶ νὰ ἀφεθῇ, ἔστω καὶ τυπικῶς, νὰ πέσῃ εἰς τὴν θάλασσαν. Τοιαύτας ἐξαγνιστικὰς τελετὰς καὶ ἀφέσεις εἰς τὴν θάλασσαν γνωρίζομεν καλῶς ἐκ τοῦ Λευκάτα τῆς νήσου Λευκάδος, ὅθεν ἐξεπήγασαν οἱ μῦθοι τῆς Σαπφοῦς καὶ τοῦ Φάωνος. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ παρὰ τὰς Σκιρωνίδας πέτρας Ἀφειοῦ Διός, τοῦ ναοῦ τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν ὀλίγα ἱχνη, δὲν εἶναι ἄσχετον. Βραδύτερον φυσικὰ ὁ παλαιὸς λόγος ἐλησμονήθη καὶ ἄλλη προ-
ῆλθεν εἰς τὸ μέσον ἐρμηνεία.

Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε με σκοπό να διερευνηθεί η σχέση μεταξύ της ηλικίας και της επίδοσης των μαθητών. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ της ηλικίας και της επίδοσης. Οι μαθητές που είναι μεγαλύτερης ηλικίας έχουν καλύτερες επίδοσης από τους νεότερους. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι μεγαλύτεροι μαθητές έχουν περισσότερη εμπειρία και γνώση. Η έρευνα αυτή μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να κατανοήσουν καλύτερα τους μαθητές τους και να τους βοηθήσουν να βελτιώσουν την επίδοσή τους.

Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε με σκοπό να διερευνηθεί η σχέση μεταξύ της ηλικίας και της επίδοσης των μαθητών. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ της ηλικίας και της επίδοσης. Οι μαθητές που είναι μεγαλύτερης ηλικίας έχουν καλύτερες επίδοσης από τους νεότερους. Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι οι μεγαλύτεροι μαθητές έχουν περισσότερη εμπειρία και γνώση. Η έρευνα αυτή μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να κατανοήσουν καλύτερα τους μαθητές τους και να τους βοηθήσουν να βελτιώσουν την επίδοσή τους.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Μ. ΖΗΚΑΚΗ

Ίστορία Νεοελ. λογοτεχνίας Βουντερίδου	Δεχ.	135.—
Ίστορία της Ἑλληνικῆς Τέχνης Παναγιωτοπούλου	»	200.—
Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀράβων Νομικοῦ	»	80.—
Μυθολογία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος Decharme	»	200.—
Ψυχολογία τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας Σπράγγερ	»	80.—
Σύντομος ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας Φαγκέ	»	40.—
Τὸ Ἐνιαῖο σχολεῖο ἐργασίας στὴ Ρωσσία, Ἰμβριάτου	»	25.—
Κοινωνικὴ καὶ Πρακτικὴ μόρφωσις Καραχολότου	»	20.—
Χαρακτὴρ καὶ σχολεῖον	»	20.—
Διδακτικὴ τῶν σχολείων τῶν ξενοφώνων	»	20.—
Τὰ Ἰδεώδη τῶν Μαθητῶν Μωραΐτου	»	10 —
Πεζοὶ Ἀρόμοι τόμ. 2—Κ. Παλαμᾶ	»	65.—
Διηγήματα Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου	»	30.—
Νίτσε, προφήτης νέας θεησεκείας Λούβαρη	»	10.—
Ἡ θεησεκεία τοῦ Βάγνερ Λούβαρη	»	10.—
Ἀπὸ τὴν χώραν τῶν χιλιῶν λιμνῶν Λούβαρη	»	15.—
Σύστημα ὀρθογραφίας, Καρακατσάνη	»	30.—
Προμηθεὺς Δεσμώτης, Καζαντζάκη	»	12.—
Ἐγμὼνι τραγωδία, Ἰκαίτε	»	25.—
Νεοελ. Ἀνθολογία Σκόκου, συμπεριελήφθησαν 160 ποιηταὶ παλαιοὶ καὶ νέοι — τόμος 2	»	100.—
Τὰ Εὐαγγέλια Τολστόϊ	»	20.—
Φιλοσοφικαὶ καὶ Θεησεκεντικαὶ ἰδέαι Τολστόϊ	»	20.—
Χειμωνιάτικο παραμῦθι τραγωδία Σαξπηνρ	»	25.—
Εἰς τὰ ἄδυνα τοῦ Ἰσλάμ Προκοπίου	»	20.—
Νέα Γεωγραφία τῶν Ἠπείρων Σαρρῆ	»	200.—
Ἀτλας Γεωγραφικὸς Γ', Δ' Δημοτικοῦ, Ἀμπαδογιάννη	»	30.—
Τὸ Ἀγνωστο καὶ τὰ Ψυχικὰ προβλήματα, Φλαμαριῶν	»	25.—
Δύναμις καὶ ὕλη Βύχνερ	»	35.—
Μάνφρετ δράμα ποίημα Βύρωνος	»	7.—
Ἐκ τοῦ Βίου τῶν Βυζαντινῶν, Κουκουλιέ	»	15.—
Αἱ Τράπεζαι, αἱ ἐργασίαι τῶν καὶ ἡ Ἐσωτερικὴ ὑπηρεσία των, Εὐστατίου	»	50.—
Ἡ ὕλη τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τόμος Α'ος περιέχων ἀπασαν τὴν διδακτέαν ὕλην τῆς Γ' καὶ Δ' τάξ. δημοτικοῦ δεμέν	»	150.—
Ἡ ὕλη τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τόμ. Β'ος περιέχων ἀπασαν τὴν διδακτέαν ὕλην τῆς Ε'ης καὶ ΣΤ'ης τάξ. δημοτ.	»	180.—

ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΡΓΑ ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

Ἀλφαριθμητικὸν εἰκονογραφημένον	»	25.—
Ἡ Καλὴ Μητέρα	»	25.—
Ἡ Ἑλενίσσα στὴν ἐξοχὴ	»	25.—
Αἱ διακοπαὶ τοῦ Κωστάκη	»	25.—
Τὸ Ἀρχοντοστέυλο	»	15.—
Παιδικὸν θέατρον	»	15.—
Πατριδογνωσιὰ καὶ Πατριδογραφία	»	20.—

Τιμᾶται δραχμ. 15

Handwritten signature or initials.

